

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΟΒ'

ΤΕΥΧ. Α'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308

1-15 ΙΟΥΛΙΟΥ 1995

ΑΡΙΘ. 11

ΑΚΡΟΒΟΛΙΣΜΟΙ ΚΡΟΥΣΕΩΣ;*

10. Παρεκβατική σημείωσις.

Στην παρούσα παράγραφο θέλομε παρεκβατικώς να προλάβωμε κάποιαν ένδεχομένη αντίρρηση ή επιφύλαξι για τὸ ὅτι ὁ γράφων συνεχίζει — ἐκ πρώτης ὄψεως πέραν τοῦ δέοντος — τὴν κριτικὴ ἀξιολόγησι τῆς γνωστῆς συνεντεύξεως τοῦ κ. Δ. Τσάτσου. Εἶναι βέβαιον, ὅτι ἡ κριτικὴ

Τοῦ κ. **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**

Ὀμοτ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν
Τακτικοῦ Μέλους τῆς «Εὐρωπ. Ἀκαδημίας
τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν»

αὐτὴ ἀξιολόγησις θὰ ἦταν δυνατὸ νὰ ἦταν εὐ-
σύνοπτος καὶ νὰ εἶχε περατωθῆ σὲ ἓνα ἢ σὲ
δύο ἄρθρα. Ἄλλ' ἐπειδὴ πρῶτον εἶχεν ἀναφε-
ρθῆ ἀπὸ τὸν κ. Δ. Τσάτσο, χωρὶς νὰ ἔχη διαψευ-
σθῆ, ὅτι οἱ ἀπόψεις του ἀπηχοῦν τὴ γνώμη, τὴ
βούλησι καὶ σχετικὰς προθέσεις τῆς Κυβερνή-
σεως' ἐπειδὴ δεύτερον ἐξ ἀφορμῆς τῶν συζητή-
σεων γιὰ τὴν ἀναθεώρησι τοῦ Συντάγματος
προεβλήθη ἀπὸ μερικοὺς τὸ σύνθημα γιὰ τὸν
πλήρη χωρισμὸ Ἐκκλησίας καὶ Κράτους, σύνθη-
μα συντονισμένον στὸ ἴδιον μῆκος κύματος μὲ τὶς
γνώμες τοῦ ἀγαπητοῦ παλαιοῦ μαθητοῦ καὶ τω-
ρινοῦ συναδέλφου' ἐπειδὴ τρίτον εἶναι δικαι-
λογημένον τὸ ἐρώτημα μήπως οἱ παρουσιαζόμε-
νες ἀντιεκκλησιαστικὰς διατυπώσεις καὶ ὑποβο-
λὰς εἶναι εἴτε εἶδος βυθομετρικῆς βολίδος πρὸς
μέτρησι τῶν σχετικῶν ἀντιδράσεων τοῦ ὀρθοδό-
ξου ἑλληνικοῦ λαοῦ εἴτε τρόπον τινὰ — ὅπως
φανερώνει ὁ γενικὸς τίτλος τῶν ἄρθρων μας —
ἀκροβολισμοὶ κρούσεως πρὸς ἐνθάρρυνσι καὶ

προετοιμασίᾳ ἐκτεταμένης «πολεμικῆς» ἐπιχει-
ρήσεως ἐναντίον τῆς σχολικῆς θρησκευτικῆς ἀ-
γωγῆς καὶ τῆς ἀνακαινιστικῆς ἐπιρροῆς τῆς Ἐκ-
κλησίας' καὶ ἐπειδὴ τέταρτον ἦταν βέβαιον, ὅτι
ἐπιχειμένων συζητήσεων γιὰ τὴν ἀναθεώρησι
ἄρθρων τοῦ Συντάγματος, τὸ ὅλον ζήτημα τῆς
ὀρθοδόξου χριστιανικῆς ἀγωγῆς θὰ εἶναι ἐπὶ
μῆνες στὸ ἐπίκεντρο τοῦ ἐνδιαφέροντος — γιὰ
ὄλους αὐτοὺς τοὺς λόγους ὁ γράφων ἐθεώρησε
ὑποχρέωσί του καὶ ἔκρινε σκόπιμον νὰ προγραμ-
μάτιση τὴν διὰ μερικῶν ἄρθρων ἐνδελεχὴ ἐξέ-
τασι ὄλων τῶν ἐπὶ μέρους πτυχῶν, γιὰ νὰ ὑπάρ-
χη στὴ διάθεσι τῶν ἀγαπητῶν ἀναγνωστῶν τῆς
«Ἐκκλησίας» καὶ ἰδίως τῶν ἐξ αὐτῶν φορέων
τοῦ χριστιανικοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ἔργου κάποιο
— κάπως ἐκτενὲς — βοήθημα, τὸ ὅποιο κατὰ
σφαιρικὸν καὶ ἐξονυχιστικὸν τρόπο θὰ ὑπενθυ-
μίσῃ εἰς αὐτοὺς τὰ κυριώτερα ἀπὸ ἐκεῖνα, ποῦ
πρέπει νὰ ἀντιτάσσωμε στὴν προπαγάνδα ἐναν-
τίον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ μαθήματος τῶν
Θρησκευτικῶν.

**11. Φαινομενολογία τῶν ἀντιδράσεων γιὰ τὴν
ὑπ' ἀρ. 3356/1995 ἀπόφασιν τοῦ ΣΤ' Τμήματος
τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας.**

Οἱ ἀνησυχίες μας γιὰ ἐπιχειμένη ἐνορχη-
στρωμένη ἐκστρατεία καὶ γιὰ ἐτοιμαζόμενα συγ-
κεντρωτικὰ πυρὰ ἐναντίον τοῦ μαθήματος τῶν
Θρησκευτικῶν ἀπεδείχθησαν δικαιολογημέναι,
ὅπως κατέστη φανερὸν ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι
πολλοί, χωρὶς νὰ ἀναγνώσουν προσεκτικῶς τὸ
ὅλον τοῦ σχετικοῦ κειμένου, «ἐν συμφωνίᾳ καὶ
χορῶ» μὲ τυμπανοκρουσίαις ἔσπευσαν «ἀγάλλο-
μένῳ ποδὶ» νὰ προβάλλουν κλασματικῶς στίς
στῆλες τῶν ἡμερησίων παραπονημένα ἢ παρερ-
μηνευμένα ἀποσπάσματα τῆς ὑπ' ἀρ. 3356/1995

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 404 τοῦ ὑπ' ἀρ. 10 τεύχους.

αποφάσεως του ΣΤ' Τμήματος του Συμβουλίου Ἐπικρατείας, —ή όποία, άκυρώνοντας πράξι του Συλλόγου Καθηγητών του 3ου Γυμνασίου Πατρών, αναφέρεται στο μάθημα των Θρησκευτικών και στη θρησκευτική συνείδησι και ζωή των μαθητών—, και να έκφράζουν την ικανοποίησί τους, διότι επί τέλους τὸ Ἀνώτατο Ἀκυρωτικό Δικαστήριο διεκήρυξε δήθεν ότι τὸ μάθημα αὐτὸ πρέπει νὰ εἶναι προαιρετικό. Ἐπομένως —προσέθεσαν μερικοί— ἀνατέλλει στήν Ἑλλάδα ἡ νέα ἐποχή του ἀληθινοῦ ἐξευρωπαϊσμοῦ, τῆς ἀληθινῆς δημοκρατίας και τῆς χειραφεσίας τῆς παιδείας ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστική ἐπιρροή. Οἱ ἰσχυρισμοὶ αὐτοὶ ἐγράφησαν με «ποθογέννητη σκέψι» (wishful thinking), ἡ όποία δὲν ἐπέτρεψε νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν οἱ ἐπισημάνσεις ἐκείνων, οἱ όποιοὶ ἀνέγνωσαν και ἐσχολίασαν τὴν ἀπόφασιν του Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας κατὰ τρόπον νηφάλιο, ἀπροκατάληπτο και ἀντικειμενικό.

Ἄλλὰ και μερικοὶ ἐξ ἐκείνων, οἱ όποιοὶ κατενόησαν ὀρθῶς τὴν ἀπόφασιν, βρήκαν εὐκαιρία νὰ ἐκδηλώσουν τὴν ἐχθρότητά τους πρὸς τὸ μάθημα των Θρησκευτικῶν.

Ἴδου μερικὰ δείγματα δηλώσεων, πού ἐγράφησαν εἴτε κατόπιν ἀξιολογήσεως του κειμένου τῆς ἀποφάσεως με τὴν μέθοδο τῆς κλίνης του Προκρούστου, εἴτε κατόπιν χρησιμοποίησεως τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς ὡς ἐφαλτηρίου πρὸς προβολὴν ὑποκειμενικῶν πόθων και ὄραματισμῶν: Ὁ Ἀντιπρύτανης του Παντείου Πανεπιστημίου κ. Αἰμίλιος Μεταξόπουλος τόνισε ότι ἀπὸ τὴν ἀπόφασιν αὐτὴ προβάλλεται ὡς «ἀρχὴ συνυφασμένη με τὸ δημοκρατικὸ πολίτευμα ἢ ἀνεξιθρησκεία και κατ' ἐπέκτασιν ἢ μὴ ἐπιβολὴ τῆς ὑποχρεωτικῆς διδασκαλίας»⁹¹. Ὁ Καθηγητῆς κ. Δ. Τσάτσος εἶπε: «Στὸ μέτρο πού ἡ ἀπόφασιν του Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας δικαιώνει τὸν ἀπέχοντα ἀπὸ τὴν προσευχὴ και τὸ μάθημα των Θρησκευτικῶν μαθητῆ, ἀποτελεῖ ἱστορικὸ βῆμα πρὸς τὰ ἐμπρός. Ἡ ἀπελευθέρωση των Θρησκευτικῶν και τῆς προσευχῆς ἀπὸ τὸν ἐξαναγκασμό, ἀποτελεῖ ἀναβάθμισή τους»⁹².

Στὴν ἐφημερίδα «Αὐγή» ἐγράφη, ότι «με τολμηρὴ ἀπόφασίν του τὸ Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας ἔθεσε... "τέρμα" στὰ θέματα θρησκευτικῆς ἐλευθερίας..., ὑπερασπιζοντας τὸ δικαίωμα

των μαθητῶν νὰ ἐπιλέγουν οἱ ἴδιοι τὴν κατεύθυνσή τους σὲ θέματα θρησκευτικῆς πίστεως»⁹³. Στὴν ἰδία ἐφημερίδα ὁ κ. Γιάννης Τζαννετάκος ἐγράψε μετὰ τρεῖς ἡμέρες: «Ἄς σταθοῦμε στὸ ριζοσπαστικὸ μήνυμα πού μᾶς ἔστειλε τὸ Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας. Ἐνα Δικαστήριο, τὸ όποιο τέμνει με θάρρος, τόλμη και προοδευτικὴ διάθεση... τὴ μίζερη ἑλληνικὴ πραγματικότητα... Περὶ τίνος πρόκειται ἀκριβῶς; Μὰ ότι κάθε μαθητῆς δικαιούται νὰ ἀρνηθεῖ τὴν παρακολούθησιν (και τὴν συνακόλουθη ἐξέτασιν) του μαθήματος των Θρησκευτικῶν στο σχολεῖο, προφανῶς κάθε βαθμοῦ. Ὅτι δὲν μπορεῖ ὁ διευθυντῆς του σχολείου ἢ ὁ σύλλογος των διδασκόντων... και κατ' ἐπέκτασιν ἢ Πολιτεία... νὰ ὑποχρεώσει τὸ μαθητῆ-πολίτη... νὰ ὑποστῆ κατήχησιν (περὶ αὐτοῦ πρόκειται) στήν Ὀρθοδοξία...»⁹⁴. Ἀποσιωπάται, ότι στήν ἀπόφασιν πρόκειται γιὰ δηλωμένους ἑτεροδόξους ἢ ἑτεροθρήσκους ἢ ἀθέους μαθητῆς. Ἡ ἰδία παρασιώπησις ὑπάρχει και σὲ ἄρθρο συνεργάτου τῆς «Ἐλευθεροτυπίας», ὁ όποιος, ἀναφερόμενος στήν ἀπόφασιν του Σ.τ.Ε., ἰσχυρίζεται, ότι «ὄσοι μαθητῆς δὲν ἐπιθυμοῦν νὰ παρακολουθήσουν τὸ μάθημα των Θρησκευτικῶν ἀπαλλάσσονται ἀπὸ τὴ διδασκαλία του, ἀλλὰ και τὴ συμμετοχὴ τους στήν προσευχὴ και στὸν ἐκκλησιασμοῦ...»⁹⁵.

Στὴν ἰδία ἐφημερίδα ὁ Καθηγητῆς του Συνταγματικοῦ Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν κ. Γεώργιος Παπαδημητρίου, ταυτίζοντας τὸ μέρος πρὸς τὸ ὅλον, με τὴν ἰδία παρασιώπησιν γράφει: «Ἡ ἀπόφασιν του Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας ἀποτελεῖ ἀσφαλῶς τομὴ γιὰ τὰ ἐκπαιδευτικὰ μας πράγματα και τὴν προστασία των θεμελιωδῶν δικαιωμάτων. Τὸ Ἀνώτατο Διοικητικὸ Δικαστήριο, ἐρμηνεύοντας τὸ ἄρθρο 13 του Συντάγματος, δέχεται ότι ὄσοι μαθητῆς δὲν ἐπιθυμοῦν νὰ παρακολουθήσουν τὸ μάθημα των Θρησκευτικῶν ἀπαλλάσσονται ἀπὸ τὴ διδασκαλία του, ἀλλὰ και τὴ συμμετοχὴ τους σὲ ἄλλες θρησκευτικῆς ἐκδηλώσεις... Οἱ προδιαγραφῆς (των δικαιοδοτικῶν ὀργάνων τῆς Σύμβασης τῆς Ρώμης) ἐπιβάλλουν ὄχι ἀπλῶς τὴν ἀναγνώρισιν του δικαιώματος ἀποχῆς ἀπὸ τὴ διδασκαλία των Θρησκευτικῶν και ἀπὸ θρησκευτικῆς ἐκδηλώσεις στο σχολεῖο. Ἐπιβάλλουν ἐπὶ πλέον τὴν

93. Ἐφημ. «Αὐγή», 22 Ἰουνίου 1995.

94. Ἐφημ. «Αὐγή», 25 Ἰουνίου 1995.

95. Ἄρθρο Μάκη Σελμαζίδη, ἐφημ. «Ἐλευθεροτυπία», 23 Ἰουνίου 1995.

91. Ἐφημ. «Τὰ Νέα», 23 Ἰουνίου 1995.

92. Ἐνθ' ἄνωτ.

πρόβλεψη τών ιδίων συνθηκών ανάμεσα σέ ὄσους μαθητῆς θρησκευόνται καί ὄσους παραμένουν θρησκευτικά ἀδιάφοροι...»⁹⁶.

Καί ὁ πρώην Γενικός Γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργείου Δικαιοσύνης Ἐπίκουρος Καθηγητῆς τοῦ Συνταγματικοῦ Δικαίου κ. Γεώργιος Σωτηρέλλης ἐδήλωσε μὲ ἐπιφύλαξι τὰ ἐξῆς, τὰ ὁποῖα ὁμως ἀποκαλύπτουν τὶς προσωπικὲς του ἀπόψεις: «Δυστυχῶς δὲν ἔχω ἀκόμη στὰ χέρια μου τὴν ἀπόφαση καί ἔτσι δὲν εἶμαι σὲ θέση νὰ προβῶ σὲ ἐμπεριστατωμένο σχολιασμό. Ὡστόσο, μὲ βάση τὰ δημοσιεύματα τοῦ Τύπου καί μὲ τὴν ἐπιφύλαξη ὅτι αὐτὰ ἀποδίδουν σωστὰ τὶς βασικὲς σκέψεις τῆς ἀπόφασης τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας (Σ.τ.Ε.), θὰ ἀποτολμοῦσα νὰ διακινδυνεύσω μία πρόχειρη ἐκτίμηση. Καί ἡ ἐκτίμηση αὐτὴ δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι κατ' ἀρχὴν θετικὴ γιὰ τὴ συγκεκριμένη νομολογιακὴ ἀντιμετώπιση τοῦ θέματος, καθὼς τὸ Σ.τ.Ε. φαίνεται νὰ κάνει ἓνα σημαντικὸ βῆμα πρὸς τὴν ἀναγνώριση τοῦ προαιρετικοῦ χαρακτῆρα ὄχι μόνο τῆς προσευχῆς —γιὰ τὴν ὁποῖα καὶ παλαιότερα ἔχει ἀποδεχθεῖ κάτι ἀνάλογο— ἀλλὰ, καί αὐτὸ εἶναι τὸ σπουδαιότερο, καί τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν. Καί δὲν ἐννοοῦμε βεβαίως τὴν ἰσχύουσα σήμερα "ἀπαλλαγὴ" τοῦ μαθητῆ ἀπὸ τὴν προσευχὴ, τὸν ἐκκλησιασμὸ καί τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν μετὰ ἀπὸ δήλωση πίστεως τοῦ γονέα του (ὅτι εἶναι ἑτερόδοξος, ἑτερόθρησκος ἢ ἄθεος), διότι ἔτσι, ὅπως ἔχουμε ἐπανειλημμένα ἐπισημάνει, παραβιάζεται εὐθέως ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνείδησης, στήν ἀρνητικὴ ἐκδοχὴ τῆς: τῆς ἀποσιώπησης τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων. Προαιρετικὸς χαρακτῆρας σημαίνει ἀπλὴ δήλωση τῶν γονέων —ἢ καί τῶν μαθητῶν ἂν ἔχουν τὴ στοιχειώδη ἡλικιακὴ ὠριμότητα, ὅπως συμβαίνει στὴ συγκεκριμένη περίπτωση— ὅτι ἔχουν συνειδησιακὸ πρόβλημα ἢ, καλύτερα, ὅτι δὲν ἐπιθυμοῦν τὴ συμμετοχὴ στήν προσευχὴ, τὸν ἐκκλησιασμό, καθὼς καί τὴν παρακολούθηση τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν. Ἄν αὐτὸ εἶναι πράγματι τὸ νόημα τῆς ἀπόφασης τοῦ Σ.τ.Ε., συνιστᾷ ὄντως νομολογιακὴ τομὴ, διότι φέρνει τὴ χώρα μας πλησιέστερα σὲ ὅ,τι ἰσχύει σήμερα στὶς περισσότερες εὐρωπαϊκὲς χώρες. Ἄρκει βεβαίως νὰ ὑπάρξει καί ἡ ἀναγκαία συμμόρφωση τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, τὸ ὁποῖο δυστυχῶς ἕως τώ-

ρα δὲν ἔχει δεῖξει οὔτε στοιχειώδη διάθεση προσαρμογῆς στὶς σύγχρονες ἀντιλήψεις γιὰ τὴν ἐλευθερία τῆς ἐκπαίδευσης»⁹⁷.

Ὁ Καθηγητῆς τῆς Κοινωνιολογίας στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν κ. Κωνσταντῖνος Τσουκαλᾶς σὲ ἐντόνως ἀντιεκκλησιαστικὸ ἄρθρο του δὲν διστάζει νὰ παρουσιάσῃ ὡς ἐξῆς τὴν ὑποκειμενικὴ σκέψι του:

«Τὰ Θρησκευτικὰ μπορεῖ πράγματι νὰ διδάσκονται ὡς ὑποχρεωτικὸ μάθημα, ἀλλὰ μόνο στὰ ἐκκλησιαστικὰ σχολεῖα, ποὺ ὁμως εἶναι τύποις "ιδιωτικά". Τὸ κρατικὸ καί ὑποχρεωτικὸ σχολεῖο ἀποτείνεται ἐξ ὀρισμοῦ καί ἀδιάκριτα στοὺς ὀρθόδοξους, στοὺς σχισματικούς, στοὺς αἰρετικούς, στοὺς μουσουλμάνους, στοὺς ἑβραίους, στοὺς εἰδωλολάτρεις καί στοὺς ἄθεους. Στὸ πλαίσιο αὐτό, ἡ μόνη ἀνεκτὴ κατήχηση εἶναι ἐκείνη ποὺ ἀναφέρεται στὴν κανονιστικὴ συγκρότηση τῆς πολιτείας... Ἀπομένει βέβαια τὸ τεράστιο ἐπὶ τῆς οὐσίας πρόβλημα τῆς ἐνδεχόμενης ἐπαγγελματικῆς ἀποκατάστασης τῶν θεολόγων διορισμένων, «ἀδιόριστων» ἢ σὲ λίγα ἀναμονῆς. Αὐτὴ ὁμως εἶναι ἡ μοῖρα πολλῶν ἐπαγγελμάτων ποὺ παύουν νὰ ἀντιστοιχοῦν στὶς θεσμικὲς, κοινωνικὲς καί τεχνολογικὲς ἐξελίξεις. Οἱ καθηγητῆς θεολόγοι θὰ κινδυνεύσουν ἴσως πράγματι νὰ ἀκολουθήσουν τὴ μοῖρα τῶν σαγματοποιῶν, τῶν ἐλληνορραπτῶν καί τῶν ἀείμνηστων λεμβούχων. Βέβαια στὸ σημεῖο αὐτό, ἡ εὐθύνη τῆς θεσπιζούσας πολιτείας εἶναι ἀπόλυτη καί ἀπαράγραπτη. Ἀλλὰ οἱ λύσεις δὲν εἶναι εὐκόλες. Εἶναι δύσκολο νὰ ἀκολουθήσουμε τὴν παράδοση τῶν "λεμβουχικῶν" καί, ἀδιαφορώντας γιὰ τοὺς συμβολικοὺς ἀπόηχους, νὰ θεσμοθετήσουμε ἓνα εἶδος "θεολογικῶν τελῶν" ποὺ θὰ ἐπιβάλλεται στοὺς μὴ κατηχούμενους ὑπὲρ τῶν ἀνέργων κατηχητῶν. Ἀκόμη καί ἡ ἐκκοσμίκευση ἔχει τὶς ἀντιφάσεις τῆς. Αὐτὸ ὁμως δὲν ἀναιρεῖ τὶς ἀρχὲς τοῦ ὀρθοῦ λόγου»⁹⁸.

Ἄλλὰ γιὰ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἀπόφασι τοῦ Σ.τ.Ε. εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ὑπῆρξαν καί διαφορετικὲς ἀλλὰ ἐξ ἴσου θετικὲς ἐρμηνεῖες ἀπὸ ἐκκλησιαστικὴ καί θεολογικὴ σκοπιὰ. Ἔστωσαν ὡς παραδείγματα οἱ δηλώσεις τόσο τοῦ Προέδρου τοῦ Τμήματος Θεολογίας καί Κοσμητοροῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Χρήστου Βούλγαρη, ὅσον καί τοῦ Ἀναπλη-

97. Αὐτόθι.

98. Κωνσταντῖνου Τσουκαλᾶ, Ἐκκλησιαστικοὶ μονόλογοι, ἐφημ. «Τὸ Βῆμα», 25 Ἰουνίου 1995.

96. Ἐνθ' ἄνωτ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Άριθμ. Πρωτ. 585
Διεκπ. 326

Άθήνησι τῆ 24ῆ Μαρτίου 1995

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2592

Πρὸς
Τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΘΕΜΑ: Κατάταξις ἐν τοῖς ἀγιογραφικοῖς δέλτοις
τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Νεομάρτυρος Γεωργίου
τοῦ Νεαπολίτου.

Ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατόπιν τῆς ἀπὸ 17ῆς Ἰανουαρίου 1993 προτάσεως τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Νέας Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας κυροῦ Τιμοθέου, συμφῶν δὲ γνώμη τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Δογματικῶν καὶ Νομοκανονικῶν Ζητημάτων, ἤτήσατο παρὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῆς τοῦ Χριστοῦ

Ἐκκλησίας, ὡς κανονικῶς ἀρμοδίας, τὴν διὰ Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως κατάταξιν ἐν τοῖς ἀγιογραφικοῖς δέλτοις τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, τοῦ ἀοιδίμου Ἱερομονάχου Γεωργίου τοῦ Νεαπολίτου, θεοφιλῶς βιώσαντος καὶ μαρτυρικῶς θανάτῳ τελειωθέντος ὑπὸ τῶν ἀλλοθρήσκων τῆ 3ῆ Νοεμβρίου τοῦ σωτηρίου ἔτους 1797.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον διὰ τῆς ἐν ἔτει σωτηρίῳ αἰχῆ καὶ μῆνα Ἰανουάριον (θ') Ἐπιμελήσεως Γ' Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως, ἐθέσπισε καὶ διωρίσατο ὅπως ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς καὶ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα ὁ προειρημένος Νεομάρτυς Γεώργιος, ὁ ἐν Νεαπόλει τῆς Μικρᾶς Ἀσίας μαρτυρικῶς θανάτῳ τελειωθείς, συναριθμηταί τοῖς μάρτυσι καὶ τοῖς ἀγίοις τῆς Ἐκκλησίας, τιμῶ-

ρωτοῦ Καθηγητοῦ τῆς αὐτῆς Σχολῆς αἰδεσιμολογιωτάτου Πρωτοπρεσβυτέρου π. Γεωργίου Μεταλληνοῦ. Ὁ πρῶτος ἐξ αὐτῶν ἐδήλωσεν ὅτι ἡ ἀπόφασις τοῦ ΣΤ' Τμήματος τοῦ Σ.τ.Ἐ. «κατοχυρώνει τὴν ὑποχρεωτικὴ παρακολούθησι τῶν Θρησκευτικῶν, ἐνῶ παράλληλα ἐξασφαλίζει τὸ δικαίωμα μιᾶς μειοψηφίας μαθητῶν»⁹⁹. Ὁ πατὴρ Μεταλληνὸς εἶπε: «Διασταυρώνοντας τὶς πληροφορίες κατέληξα στὸ συμπέρασμα, ὅτι... τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν ἀναγνωρίζεται καὶ διακηρύσσεται ὑποχρεωτικὸ γιὰ τὰ Ὁρθόδοξα Ἑλληνόπουλα, ἐνῶ παράλληλως ἡ ἀπόφασις τοῦ Σ.τ.Ἐ. προβάλλει τὴν ἐλευθερίαν τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας τῶν μὴ ὀρθοδόξων»¹⁰⁰.

Οἱ δύο τελευταῖοι, ὅπως καὶ ἄλλοι, ποὺ ἔκαμαν παρόμοιες δηλώσεις, ἀντιλήφθηκαν ὀρθῶς τὸ νόημα τῆς ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας. Τὸ νόημα τοῦτο παρουσιάσθηκε εὐστόχως καὶ σὲ ἀρθρίδιο τῆς ἐφημερίδος «Ἐθνος», στὸ ὁποῖο λέγονται τὰ ἐξῆς:

«Πολὺς θόρυβος γιὰ τὸ τίποτα. Ἐγκυρες ἐφημερίδες καὶ ραδιοτηλεοπτικὰ μέσα ἀναγόρευσαν σὲ "πρῶτη εἶδησι" ἓνα θέμα ἐντελῶς ἀνύ-

παρκο, τὴν "ἀπόφασι - τομῆ" τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας ποὺ δήθεν ἔκρινε ὅτι τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν δὲν εἶναι ὑποχρεωτικὸ, ἀλλὰ προαιρετικὸ. Μὰ ἂν ἐμπαιναν στὸν κόπο κάποιοι νὰ ἀναζητήσουν τὴν ἀπόφασι 3356/95 τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, θὰ διαπίστωναν ὅτι λέει ἀκριβῶς τὰ ἀντίθετα ἀπ' αὐτὰ ποὺ παρουσίασαν στοὺς συνταγματολόγους, τοὺς πολιτικοὺς καὶ τοὺς ἐκπροσώπους τῆς Ἐκκλησίας γιὰ νὰ σχολιάσουν»¹⁰¹.

Γιὰ νὰ σχηματίσουν οἱ ἀναγνώστες προσωπικὴν ἀντίληψιν περὶ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Σ.τ.Ἐ., ποὺ δημοσιεύθηκε στὴ δημοσίαν συνεδρία τῆς 19ῆς Ἰουνίου 1995, θὰ ἐνσωματώσωμε στὸ ἐπόμενον ἄρθρο μας τὰ οὐσιώδη ἀποσπάσματα τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς, τὰ ὁποῖα ρητῶς τονίζουν, ὅτι τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν πρέπει νὰ διδάσκεται ὑποχρεωτικῶς στὰ σχολεῖα — ὄχι τυχὸν ὡς ἀναιμικὴ Θρησκευσιολογία ἢ Φιλοσοφικοκοινωνικὴ Ἡθικὴ, ἀλλὰ — «σύμφωνα μὲ τὶς ἀρχὲς τῆς ὀρθόδοξης χριστιανικῆς θρησκευσιᾶς καὶ ἐπὶ ἱκανὸν ἀριθμὸν ὡρῶν διδασκαλίας ἐβδομαδιαίως».

(Συνεχίζεται)

99. Ἐφημ. «Τὰ Νέα», 23 Ἰουνίου 1995.

100. Ἐφημ. «Ἐλευθεροτυπία», 23 Ἰουνίου 1995.

101. Ἐφημ. «Ἐθνος», 24 Ἰουνίου 1995.

μενος παρά τῶν πιστῶν καὶ ὕμνοις ἐγκωμίων γεραί-
ρόμενος τῇ 3ῃ τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου ἐκάστου ἔ-
τους, ἡμέρα τῆς μαρτυρικῆς τελευτῆς αὐτοῦ.

Ὁθεν, ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος ἐν δοξολογία
πολλῇ πρὸς τὸν ἐν Τριάδι Θεὸν ἀνακοινοῦσα ὑμῖν
ταῦτα, παρακαλεῖ, ὅπως δι' ἐγκυκλίου ὑμῶν ἀνα-
γείλητε τῷ εὐσεβεῖ Κλήρῳ καὶ τῷ Χριστεπωνύμῳ
λαῶ τῆς καθ' ὑμᾶς Θεοσωστού Παροικίας τὴν
τοιαύτην συναρίθμῃσιν ὑπὸ τῆς Μεγάλῃς τοῦ Χρι-
στοῦ Ἐκκλησίας, εἰς τὴν χορείαν τῶν Ἁγίων τῆς
Ἐκκλησίας ἀνδρῶν, τοῦ αἰοδίμου Νεομάρτυρος
Γεωργίου τοῦ ἐν Νεαπόλει τῆς Μικρᾶς Ἀσίας μαρ-
τυρήσαντος, προτρέψητε δὲ τοὺς πιστοὺς, ἵνα κατὰ
τὴν ἐπέτειον τῆς μνήμης αὐτοῦ κατακλύζωσι τοὺς
Ἱεροὺς Ναοὺς ἀναπέμποντες δεήσεις πρὸς τὸν Ὑ-
ψιστον, ἐπικαλούμενοι δ' ἅμα τὴν πρεσβείαν αὐτοῦ
πρὸς ἁγίασμόν ψυχῆς τε καὶ σώματος.

- † Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος
- † Ὁ Σιδηροκάστρου ΙΩΑΝΝΗΣ
- † Ὁ Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἑορδαίας
ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ
- † Ὁ Λαγκαδᾶ ΣΠΥΡΙΔΩΝ
- † Ὁ Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ
- † Ὁ Ἐλασσῶνος ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ
- † Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης ΑΝΤΩΝΙΟΣ
- † Ὁ Καρπενησίου ΝΙΚΟΛΑΟΣ
- † Ὁ Κυθήρων ΙΑΚΩΒΟΣ
- † Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ
- † Ὁ Ἡλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ
- † Ὁ Θηβῶν καὶ Λεβαδείας ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ
- † Ὁ Κερκύρας καὶ Παξῶν ΤΙΜΟΘΕΟΣ

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

† Ὁ Διαυλείας Δαμασκηνός

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθμ. Πρωτ. 2023
Διεκπ. 721

Ἀθήνησι τῇ 19ῃ Ἰουνίου 1995

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2597

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τοὺς ἐν τῷ παρόντι βίῳ χριστομιμήτως καὶ ἐν
ἀρεταῖς βίωσαντας καὶ ἑαυτοὺς καταναλώσαντας
ἔργοις τε καὶ λόγοις ἐν τῇ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν
πλησίον ὑπηρεσίᾳ, πρότυπα δὲ χριστιανικῆς βιοτῆς
καὶ εὐσεβείας ἑαυτοὺς παραστήσαντας, μαρτυρῶ
ἢ μαρτυρία τὴν χριστιανικὴν ἡμῶν πίστιν διδάξαν-
τας καὶ διὰ τὴν διάσωσιν αὐτῆς καὶ ἐπιγενομένοις
παράδοσιν ὀτρηνῶς μογήσαντας καὶ εἰς νομάς σω-
τηρίου τοὺς πιστοὺς ὀδηγήσαντας, μετὰ τὴν κοί-
μησιν αὐτῶν ὁσίαις μνήμαις καὶ συνάξει τιμᾶν οἶ-
δεν ἢ τοῦ Χριστοῦ Ἁγία Ἐκκλησία καὶ τὰ ἱερὰ αὐ-
τῶν λείψανα μετὰ πάσης εὐλαβείας προσκυνεῖν,
τὴν τούτων ἐπικαλουμένη μεσιτείαν πρὸς τὸν φι-
λάνθρωπον Θεὸν ὑπὲρ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν, ἰάσεως
ἀσθενῶν καὶ στηρίξεως καθόλου ἐν τῇ χριστιανικῇ
ζωῇ καὶ πίστει τοῦ εὐσεβοῦς πληρώματος. Τοῦτ'
αὐτὸ εἶωθε καὶ τὰς ἱερὰς εἰκόνας τιμᾶν καὶ σέβειν
τὸν χριστεπωνύμον τοῦ Κυρίου λαὸν καὶ ἕτερα ἱερὰ
ἀπαμφιάσματα εὐσεβεῖν τὴν Χάριν τοῦ Δωρεοδότου

Θεοῦ ἐπικαλούμενον καὶ τὴν πρὸς Αὐτὸν παράκλη-
σιν τῶν ἐξεικονιζομένων ἱερῶν προσώπων ἐξαιτού-
μενον, καθ' ἅπερ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν
Συνοδικῶς ἀποφαινόμενοι διωρίσαντο.

Παρά ταῦτα, εἰ καὶ ὁ πιστὸς τῆς Ἐκκλησίας
λαὸς τῆς χάριτος τῶν ἱερῶν λειψάνων καὶ εἰκόνων
δεῖται ἐν τοῖς παρούσι δυσχεμέροις καροῖς, καθ'
οὓς ἐξέλιπεν ἢ ἐξ ἀνθρώπων ἐλπίς καὶ μόνη ἢ ἐξ
οὐρανοῦ ἀναμένεται ἀντίληψις καὶ ἀρωγή, ἐπ' ἐ-
σχάτων παρατηρεῖται ἀκαταστασία τις καὶ ἀκοσμία
ἐξ ἀφορμῆς τῆς μεταφορᾶς ἱερῶν εἰκόνων καὶ λει-
ψάνων καὶ τῆς περιφορᾶς αὐτῶν μακρὰν τοῦ τόπου
ἐν ᾧ τεθησαύρηται. Ὁ πόθος τῆς προσκυνήσεως
αὐτῶν ὑπὸ τοῦ εὐσεβοῦς ποιμνίου ὑπάρχει ἱερός,
πλὴν ὅμως ἐνίστε ὁ τρόπος διοργανώσεως τοῦ
προσκυνήματος ἀπάδει πρὸς τὴν σοβαρότητα τοῦ
σκοποῦ, ἡκιστα ἐξυπηρετῶν τὴν πνευματικὴν οἰκο-
δομὴν τῶν πιστῶν.

Πρὸς τούτοις, ἐξεσι τῇ ἐκκλησιαστικῇ προστα-
σία οἰκονομικῶς διεξάγειν κατὰ καιροὺς τὰ πράγ-
ματα, ὅμως μὴ τις ὀλεθρος ψυχικὸς γένηται τῷ χρι-
στεπωνύμῳ πληρώματι. Ἐνθετοι οὖν καὶ οἱ τῆς ἱε-
ρᾶς τοῦ Χριστοῦ ποιμνῆς πρόβολοι, οὐ διέλιπον,

ώς τῆς τῶν πιστῶν σωτηρίας ὑπέρ τι ἄλλο φροντίζοντες, οἰκονομεῖν διαφόρως τὰ καθ' ἕκαστον καιρὸν τῆς ἀκριβείας μικρὸν ἀποδέοντα καὶ ἐξομαλίζειν αὐτὰ κατὰ τὸν ἐνδεχόμενον τρόπον, τοὺς καιροὺς ἀποστολικῶς ἐξαγοραζόμενοι καὶ μηδενὶ τῶν συνετῶν ὁ τῆς οἰκονομίας τρόπος ἀπήρεσε πώποτε, ὡς ὁ μέγας τῆς Ἀλεξανδρείας Κύριλλος φάσκει ρητῶς.

Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ ἐπ' ἐσχάτων κατηγγέλη ἡ ἐν τοῖς ὑπερθεν περιγραφεῖσα τοιαύτη ἀκοσμία ἐκ τῆς μεταφορᾶς ἱερῶν λειψάνων καὶ εἰκόνων πρὸς προσκύνησιν, Συνοδικῆ διαγνώμη καὶ ἀποφάσει, ληφθεῖση ἐν τῇ Συνεδρίᾳ τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 13ης ὑπερμεσοῦντος μηνὸς Ἰουνίου ἐ.ε., καὶ πρὸς ἀποτροπὴν παρομοίων ἀτοπημάτων, διακελευόμεθα ὅπως τοῦ λοιποῦ ἡ μεταφορὰ ἱερῶν λειψάνων, εἰκόνων καὶ λοιπῶν ἐκκλησιαστικῶν κειμηλίων ἐκτὸς τοῦ οἰκείου αὐτῶν ἱεροῦ χώρου, διενεργῆται μόνον ἐγκρίσει τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου ἀποφαινομένης κατόπιν ἡτιολογημένης προτάσεως τοῦ ἐνδιαφερομένου Ἱεράρχου καὶ μόνον πρὸς μεῖζον ὄφελος τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ καὶ ὁσάκις αἱ περιστάσεις τὸ ἐπιβάλλουσι.

Πρὸς τούτοις, παρακαλοῦμεν ὅπως ἐνημερώσητε ἐπὶ τοῦ προκειμένου τοῖς ὑφ' ὑμᾶς (Ἐφημερίους, Ἱεροκήρυκας, Ἐκκλησιαστικά Συμβούλια, Ἱεράς Μονᾶς καὶ Προσκυνητάτα), ἐντελλόμενοι αὐτοῖς τὰ προσήκοντα, ἐπισκοποῦντες εἰς τὴν πιστὴν καὶ ἀπαρέγκλιτον τήρησιν τῶν ἐν τοῖς ὑπερθεν Συνοδικῆ ἀποφάσει διαλαμβανομένων.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος

† Ὁ Σιδηροκάστρου ΙΩΑΝΝΗΣ

† Ὁ Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἑορδαίας

ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ

† Ὁ Λαγκαδᾶ ΣΠΥΡΙΔΩΝ

† Ὁ Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

† Ὁ Ἐλασσῶνος ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ

† Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης ΑΝΤΩΝΙΟΣ

† Ὁ Καρπενησίου ΝΙΚΟΛΑΟΣ

† Ὁ Κυθήρων ΙΑΚΩΒΟΣ

† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

† Ὁ Ἡλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ

† Ὁ Θηβῶν καὶ Λεβαδείας ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

† Ὁ Κερκύρας καὶ Παξῶν ΤΙΜΟΘΕΟΣ

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

† Ὁ Διαυλείας Δαμασκηνὸς

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθμ. Πρωτ. 2024
Διεκπ. 722

Ἀθήνησι τῇ 19ῃ Ἰουνίου 1995

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2598

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Νόμοις ἱεροῖς καὶ κανόσι ἰθυνόμεθα Θεοῦ Χάρτι, τοῦ τὸ σύμπαν δημιουργήσαντος καὶ τῇ πανσόφῳ αὐτοῦ προνοίᾳ συντηροῦντος, ἀλλ' οὐχ ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε, τὰ τῆς χριστιανικῆς ἡμῶν πολιτείας, καὶ πρό γε τούτων μάλιστα τὰ τῆς ἱερᾶς καταστάσεως διετάχθησαν ἄνωθεν, ὑπὸ τῶν θεοκηρύκων ἀποστόλων καὶ τῶν καθ' ἐξῆς ἀγίων καὶ θεοφόρων πατέρων καὶ διδασκάλων τῆς εὐσεβείας, διὸ καὶ πειθαρχεῖν ἀνάγκη καὶ ὑποτάσσεσθαι πάντα εὐσεβῆ καὶ ὀρθόδοξον, τοῖς ἐν Πνεύματι θεῖῳ συντελεσθεῖσιν, ἐν τῷ σεπτῷ τῆς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας συστήματι, θείοις νόμοις καὶ ἱεροῖς κανόσι τοῖς ποδηγετοῦσι εἰς τὴν οὐρανίαν πολιτογραφίαν τοὺς ὀρθο-

δόξους, οὐ μὴ ἀλλὰ καὶ φροντίζειν αὐτῶν ὑπέρ τι ἄλλο ὀφειλομεν, καὶ ὅλη σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ φυλάττειν, κατὰ χρέος ἀπαραίτητον, τὰ παρ' αὐτῶν θεοπιζόμενα· ἐπὶ τούτοις γὰρ ἱδρύται καὶ θεμελιούται ἡ πνευματικὴ οἰκοδομὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας. Ἄνθ' ὧν τὰς παρεκτροπὰς τῶν κανονικῶς διατυπωθεισῶν θείων ἀληθειῶν οὐκ ἀνεκτὸν ἔαν ἀνελέγκτους τοῖς εὐσεβῶς κεκτημένοις τὸ φρόνημα, ἅ τε μέγα ἐπιφέρων τὸν κίνδυνον, ταύτας δὲ τὰς παρεκτροπὰς χρῆ τὸν ἐνόητα τρόπον εἰς τὸ εὐθετον ἀνακαλεῖν ἵνα ἡ νενομισμένη τάξις καὶ κανονικὴ ἀκρίβεια ἀκλόνητος διατηρήται.

Ἐπειδὴ τοιγαροῦν, ἀνηνέχθη ἡμῖν παρὰ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Λαγκαδᾶ κ. Σπυρίδωνος, αὐτόθι καὶ ἐνιαχοῦ τῆς Βορείου Ἑλλάδος πρόσωπά τινα πυροβασίας (κοινῶς ἀναστενάρια) ποιεῖν ἐν ὠρισμέναις τοῦ ἐνιαυτοῦ ἡμέραις καὶ ἐτέ-

Ο ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΟΣ ΣΕΙΣΜΟΣ ΣΤΑ ΓΡΕΒΕΝΑ

Πρὸς ἐνημέρωσιν τῆς Ἱ. Συνόδου, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γρεβενῶν κ. Σέργιος ἀπέστειλε πρὸς αὐτὴν τὸ ὑπ' ἀρ. 46/18.6.95 ἔγγραφο, ἔχον οὕτως:

Πρὸς
τὴν Ἱερὰν Σύνοδον
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
Εἰς Ἀθήνας

Μακαριώτατε Ἅγιε Πρόεδρε, Σεβασμιώτατοι Ἀδελφοί,

Εὐσεβάστως ἀναφέρω, ὡς ἤδη εἶναι Ὑμῖν γνωστόν, ὅτι σεισμός δυνατὸς κατὰ τὴν 13ην τοῦ μηνὸς Μαΐου ἐ.ἔ. ἔχει μετατρέψει εἰς ἄμορφον μάζαν ἅπαντα τὰ χωρία τῆς περιοχῆς Βεντζίων τῆς καθ' ἡμᾶς μαρτυρικῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

Μεγίστη ἡ ἐπελθοῦσα συμφορὰ, ἀποτέλεσμα δὲ αὐτῆς ἡ καταστροφὴ καὶ ἐρημώσεις τοῦ πλείστου τμήματος τοῦ Νομοῦ Γρεβενῶν. Αἰφνιδίως πτωχοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον γεωργοί, ἔμειναν χωρὶς οἰκίας, Σχολεῖα καὶ ἐνοριακοὺς Ναοὺς.

Σκληρὰ τῶ ὄντι ἡ δοκιμασία εἰς τὸν λαόν, ὁ πόνος καὶ ἡ δυστυχία μεγάλη, ὀλοκληρωτικὴ ἡ καταστροφὴ, καθ' ὅσον ὀλόκληρα χωρία εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν κατεστράφησαν ἢ ἡμερεπιπώθη-

σαν καὶ κυριολεκτικῶς ἠχρηστεύθησαν. Λαμβανομένου δὲ ὑπ' ὄψιν τοῦ ὀρεινοῦ τῆς περιοχῆς καὶ τοῦ ἐκάστοτε σκληροῦ χειμῶνος, ἡ ἀγωνία ἐκ τῆς συμφορᾶς ἐπαυξάνει εἰς τὰς καρδίας τοῦ πληγέντος λαοῦ, ἂν καὶ ἐλπίζομεν ἢ πρόνοια τοῦ Κράτους νὰ μεριμνήσῃ ἐγκαίρως κατὰ τὸ δυνατόν, πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἐκ τῆς συμφορᾶς καὶ τοῦ ψύχους συνεπειῶν.

Οἱ πληγέντες ἐκ τοῦ σεισμοῦ κάτοικοι τῶν χωρίων, ἂν καὶ εἶδον αἰφνιδίως νὰ ἀφανίζονται ὑπὸ τὰ ἐρείπια κόποι, οἰκονομίαι καὶ ἐργασία ἐτῶν ὀλοκλήρων, δοξολογοῦν τὸν Θεόν, διότι μετὰ τὴν φοβερὰν τοῦ σεισμοῦ καταστροφὴν, εὐρέθημεν, ὅπως ὑπὸ πάντων λέγεται, «σωστοὶ εἰς τὸν ἀριθμόν», ἢ συμφορὰ εἶναι ἀναίμακτος καὶ χωρὶς θύματα.

Ὡς ἐκ τούτου, ἡ ἐλπίδα ὑπάρχει εἰς τὸν δοκιμασθέντα λαόν, καὶ οἱ πάντες εὐελπιστοῦν, ὅτι ἔαν τὸ Κράτος ἔλθῃ ἀρωγόν, ἢ ἀνακούφισις θὰ ἐπέλθῃ καὶ τὰ πληγέντα πνευματικὰ ἡμῶν τέκνα, δυνατὸν νὰ ἀναλάβουν ἐκ τῆς δοκιμασίας τοῦ σεισμοῦ.

Τέλος, ὑποβάλλοντες συνημμένως πίνακα τῶν ἐκ τοῦ σεισμοῦ πληγέντων χωρίων καὶ τῶν εἰς ταῦτα Ἱερῶν Ἐνοριακῶν Ναῶν, πλείστοι

ρας ἀσημοσύνας ἐργάζεσθαι κατ' αὐτάς, εἰς φθορὰν τῆς συνειδήσεως τῶν πιστῶν καὶ ὑφ' ὕβρει τῶν θείων τῆς Ἐκκλησίας ἀληθειῶν, Συνοδικῆ διαγνώμη, γενομένη ἐν τῇ Συνεδρίᾳ τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 13ης ὑπερμεσοῦντος μηνὸς Ἰουνίου ἐ.ἔ., ἀποφαινόμενοι, καταδικάζομεν καὶ αὐθις τὰς τοιαύτας παρεκτροπὰς ὡς αὐτόχρημα εἰδωλολατρικὰς, προβλεπομένας καὶ κολαζομένας ὑπὸ τοῦ ΞΕ' Κανόνος τῆς ΣΤ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, καὶ συνιστῶμεν ὅπως κατὰ τὴν ὑμετέραν ποιμαντορικὴν κρίσιν καὶ σύνεσιν ἐνεργήσητε ὁ δεῖ πρὸς διαφώτισιν τῶν χριστιανῶν, ἵνα ἀπέχωσι τοιοῦτου ἔθους εἰδωλικοῦ, εἰς ἔλεγχον τῶν παρεκτρεπομένων καὶ ἐπιβολὴν τῶν ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων προβλεπομένων ἐπιτιμίων καὶ εἰς οἰκονομίαν τῶν μετανουόντων καὶ παρὰ Κυρίου ἐξαιτουμένων τὸ θεῖον ἔλεος.

Τούτων ἔνεκα, ὑπομιμνήσκομεν ὑμῖν τὴν ἀπὸ 17ης Ὀκτωβρίου 1968 ὑπ' ἀριθμ. 1568 σχετικὴν Συνοδικὴν Ἐγκύκλιον καὶ παρακαλοῦμεν ὅπως, κατὰ παράδειγμα τῶν πρὸ ἡμῶν γενομένων ἀγίων πα-

τέρων καὶ ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας, περὶ τῆς προστάσεως τῶν τῆς Ἐκκλησίας θεσμίων, μεριμνήτε, ἀκλόνητον τὴν φροντίδα ἔχοντες ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ χριστεπωνύμου λαοῦ.

- † Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος
- † Ὁ Σιδηροκάστρου ΙΩΑΝΝΗΣ
- † Ὁ Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἑορδαίας ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ
- † Ὁ Λαγκαδᾶ ΣΠΥΡΙΔΩΝ
- † Ὁ Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ
- † Ὁ Ἐλασσῶνος ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ
- † Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης ΑΝΤΩΝΙΟΣ
- † Ὁ Καρπενησίου ΝΙΚΟΛΑΟΣ
- † Ὁ Κυθήρων ΙΑΚΩΒΟΣ
- † Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ
- † Ὁ Ἡλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ
- † Ὁ Θηβῶν καὶ Λεβαδείας ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ
- † Ὁ Κερκύρας καὶ Παξῶν ΤΙΜΟΘΕΟΣ

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς
† Ὁ Διαυλείας Δαμασκηνός

των οποίων κείται έρειπωμένοι, γνωρίζομεν, ότι αγωνιζόμεθα άνυστάκτως προς έξασφάλισιν δυνατοτήτων διά την άνοικοδόμησιν των καταστραφέντων Ένοριακών Τερών Ναών, εϋθύς ως αί συνθήκαι τὸ έπιτρέψουν, εύελπιστούντες και είς την έκφρασιν συμπαθείας, ένδιαφέροντος και άγάπης παντός δυναμένου.

Μετὰ βαθυτάτου σεβασμοϋ
† Ό Γρεβενών ΣΕΡΓΙΟΣ

**ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΤΑΣΤΡΑΦΕΝΤΩΝ
ΕΝΟΡΙΑΚΩΝ ΝΑΩΝ ΚΑΙ ΧΩΡΙΩΝ
ΕΚ ΤΟΥ ΣΕΙΣΜΟΥ ΤΗΣ 13ης ΜΑΪΟΥ 1995**

ΓΡΕΒΕΝΑ: Μητροπολιτικός Ί. Ναός Άγ. Άχιλλίου - Εϋαγγελίστρια: Παρουσίασε ρωγμές είς την τοιχοποιΐαν.

Ίδρυματικός Ί. Ναός Άγ. Άχιλλίου, ώσαύτως.

Τερὸς Ναός Άγ. Γεωργίου, έχει αρκετὲς ρηγματώσεις.

Τερὸς Ναός Προφ. Ήλιου κατέρρευσε.

ΑΓΑΠΗ: Ί. Ναός Άγ. Άθανασίου, υπέστη έντονες ρηγματώσεις.

ΑΓΑΛΛΑΙΟΙ: Ί. Ναός Άγ. Δημητρίου, έντονες ρηγματώσεις.

ΑΓ. ΘΕΟΔΩΡΟΙ: Ί. Ναός Άγ. Θεοδώρων, ώσαύτως.

ΒΑΡΗ: Ί. Ναός Άγ. Δημητρίου, υπό κατάρρευσιν.

ΔΑΦΝΕΡΟΝ: Ί. Ναός Κοιμήσεως Θεοτόκου, υπέστη κατάρρευσιν τμήμα τῆς κόγχης, πολλές ρηγματώσεις και παραμορφώσεις.

ΔΗΜΗΤΡΑ: Ί. Ναός Άγ. Νικολάου, υπό κατάρρευσιν.

ΔΙΠΟΡΟΝ: Ί. Ναός Άγ. Δημητρίου, υπέστη ρηγματώσεις.

ΕΛΑΤΟΣ: Ί. Ναός Άγ. Άθανασίου, υπέστη ρηγματώσεις.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ: Ί. Ναός Άγ. Άθανασίου, έχει ρηγματώσεις.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ Β': Ί. Ναός Παμ. Ταξιαρχών, ώσαύτως.

ΙΤΕΑ: Ί. Ναός Άγ. Νικολάου, υπέστη έκτεταμένες ρηγματώσεις.

ΚΑΛΑΜΙΤΣΙ: Ί. Ναός Άγ. Άθανασίου, κατέρρευσε.

ΚΑΛΟΧΙ: Ί. Ναός Άγ. Νικολάου, κατέρρευσε.

ΚΑΡΠΕΡΟΝ: Ί. Ναός Άγ. Τριάδος, έντονες ρηγματώσεις, υπό κατάρρευσιν.

ΚΕΝΤΡΟΝ: Ί. Ναός Άγ. Γεωργίου, κατέρρευσε.

ΚΝΙΑΗ: Ί. Ναός Κοιμ. Θεοτόκου, κατέρρευσε ή κόγχη και ό άνατολικός τοίχος.

ΚΟΚΚΙΝΙΑ: Ί. Ναός Άγ. Δημητρίου, υπέστη ρηγματώσεις, επικίνδυνη ή τοιχοποιΐα του.

ΛΟΧΜΗ: Ί. Ναός Παμ. Ταξιαρχών, παραμορφώθηκε ή τοιχοποιΐα του.

ΜΕΓ. ΣΕΙΡΗΝΙ: Ί. Ναός Άγ. Δημητρίου, πολλές ρηγματώσεις, υπέστη ζημιές ό φέρων σκελετός.

ΜΕΣΟΛΑΚΚΟΣ: Ί. Ναός Άγ. Παρασκευής, κατέρρευσε.

ΜΥΡΣΙΝΗ: Ί. Ναός Άγ. Γεωργίου, κατέρρευσε.

ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΙΟΝ: Ί. Ναός Άγ. Παρασκευής, υπό κατάρρευσιν.

ΠΑΛΙΟΥΡΙΑ: Ί. Ναός Παναγίας, κατέρρευσε μέρος τῆς κόγχης και υπέστη σημαντικὲς ρηγματώσεις.

ΠΑΝΑΓΙΑ: Ί. Ναός Άγ. Δημητρίου, υπέστη ρηγματώσεις και παραμόρφωσιν σκεπῆς. Ί. Ναός Είσοδίων - Μονή Τουρνικίου, υπέστη κατάρρευσιν τμήμα τῆς τοιχοποιΐας και ρωγμή είς τὸν θόλον.

ΠΟΝΤΙΝΗ: Ί. Ναός Άγ. Παρασκευής, έκτεταμένες ρηγματώσεις.

ΠΟΡΟΣ: Ί. Ναός Παμ. Ταξιαρχών, ρηγματώσεις, υπό κατάρρευσιν.

ΠΙΣΤΙΚΟΝ: Ί. Ναός Κοιμ. Θεοτόκου, υπέστη κατάρρευσιν κόγχης και ρηγματώσεις.

ΠΥΛΩΡΟΣ: Ί. Ναός Κοιμ. Θεοτόκου, ρηγματώσεις και παραμορφώσεις τοιχοποιΐας.

ΣΑΡΑΚΙΝΑ: Ί. Ναός Άγ. Νικολάου, κατέρρευσαν θόλοι κεντρικού τμήματος, υπέστη ρηγματώσεις επικίνδυνες.

ΤΑΞΙΑΡΧΗΣ: Ί. Ναός Άγ. Άθανασίου, έκτεταμένες ρηγματώσεις τοιχοποιΐας και παραμόρφωσιν σκεπῆς.

ΦΕΛΛΙΟΝ: Ί. Ναός Άγ. Νικολάου, μετακινήσιν τοιχοποιΐας, κατάρρευσιν κόγχης, πολλές ρηγματώσεις.

ΧΡΩΜΙΟΝ: Ί. Ναός Παμ. Ταξιαρχών, σχεδόν κατέρρευσε.

Όσοι θέλουν νά συνδράμουν (κληρικοί, λαϊκοί, ένορίες, ιδρύματα), ήμποροϋν νά καταθέσουν τὸ ποσό πὸ ἐπιθυμοϋν στὸ λογαριασμὸ τῆς Έθνικῆς Τραπεζῆς 311/401142-25, ὑπὲρ τῶν σεισμοπλήκτων ἐρῶν ναῶν.

ΕΚΘΕΣΙΣ
ΤΟΥ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΥΘΗΡΩΝ κ. ΙΑΚΩΒΟΥ
ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΙΕΡΑΝ ΣΥΝΟΔΟΝ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ΚΑΙ «ΘΕΟΛΟΓΙΑ»

Ἐν Ἀθήναις τῇ 12ῃ Ὀκτωβρίου 1994

Πρὸς
 τὴν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον
 τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
 Ἐνταῦθα

Μακαριώτατε Ἅγιε Πρόεδρε, σεβαστοὶ καὶ ἀγαπητοὶ Ἀδελφοί,

Συμφώνως πρὸς τὴν σχετικὴν ἀπόφασιν τῆς ὑπ' ἀρ. 4 Συνεδρίας τῆς Ἱ. Συνόδου (6 Ὀκτωβρίου 1994), προάγομαι νὰ φέρω ἐνώπιον Ὑμῶν τὴν κάτωθι Ἐκθεσιν ἀξιολογήσεως τοῦ ἔργου τῶν ἐπισήμων περιοδικῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος».

Τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία» καὶ «Θεολογία» ἤρξαντο ἐκδιδόμενα τὴν 1ην Ἰουνίου 1923. «Ὡσεὶ περισσότεραὶ ἀπελύθησαν ἀπὸ τῆς Κιβωτοῦ τῆς Ἐκκλησίας» μετὰ τὸν κατακλυσμὸν τῶν κυμάτων τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς, καλυφθέντος οὕτω μεγάλου κενοῦ εἰς τὸ πνευματικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἦτις εὐρίσκειτο ἐν μειονεκτικῇ θέσει ἐν σχέσει πρὸς πολλὰς Αὐτοκεφάλους Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι δι' ἐπισήμων ἐκδόσεων ἐξυπηρετοῦν τὰς πολλαπλὰς αὐτῶν ἀνάγκας. Τὸ κενὸν τοῦτο ἐκάλυπεν ὁ ἀείμνηστος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κυρὸς Χρυσόστομος Παπαδόπουλος, ὅστις, εὐθύς ὡς ἀνεδείχθη Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐθεώρησεν ὡς πρῶτιστον μέλημα αὐτοῦ τὸ νὰ εἰσηγηθῇ εἰς τὴν Ἱεραρχίαν καὶ τὴν Ἱ. Σύνοδον τὴν ἐκδοσιν τῆς μὲν «Ἐκκλησίας» ὡς ἐπισήμου ὄργανου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς δὲ «Θεολογίας» ὡς ἐπιστημονικοῦ ὀρθοδόξου θεολογικοῦ περιοδικοῦ.

Εἰς τὰς τελευταίας σελίδας τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» καταχωρίζονται καὶ οἱ Κανονισμοί, αἱ Πράξεις συστάσεως τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἰδρυμάτων, αἱ ἀποφάσεις τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων, αἱ Προκηρῦξεις πληρώσεως ἐφημεριακῶν καὶ διακονικῶν θέσεων, ἱεροκηρῦκων καὶ ἐκκλησιαστικῶν ὑπαλλήλων, Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά, ἐνῶ διὰ τῶν κυρίων ἄρθρων καὶ τῶν δημοσιευομένων μελετῶν, τῶν Παρατηρήσεων

καὶ τῶν Σχολίων γίνονται γνωσταὶ αἱ θέσεις τῆς Ἐκκλησίας.

Ὡς πρὸς τὴν *γλωσσικὴν μορφήν*, εἰς τὴν ὁποίαν δημοσιεύεται ἡ ὕλη τοῦ περιοδικοῦ, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ὑπάρχει ἐλευθερία ἐπιλογῆς ἐκ μέρους τῶν συγγραφέων καὶ συντακτῶν. Πάντως τὸ κύριον ἄρθρον κατὰ κανόνα καὶ πάντοτε αἱ «Παρατηρήσεις καὶ τὰ Σχόλια», ὡς καὶ τὰ Χρονικά τῶν ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν, εἶναι συντεταγμένα εἰς τὴν καθαρεύουσαν.

Ἡ μορφή καὶ τὸ σχῆμα τῆς «Ἐκκλησίας» ἀπὸ τοῦ 1923 μέχρι σήμερον διατηροῦνται ἀναλλοίωτα. Ἀπὸ 1.1.1993 ἡ στοιχειοθεσία γίνεται ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὴν νέαν φωτοσυνθετικὴν μονάδα τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας» καὶ ἐκτυποῦται οὐχὶ εἰς τὸ ἐπίπεδον πιεστήριον, ἀλλὰ εἰς τὴν Offset. Κατὰ κανόνα τὰ τεύχη τῆς «Ἐκκλησίας» ἔχουν 32 δισηλίους σελίδας, χωρὶς συγχάκας νὰ ἀποκλείηται, ἐνεκα πληθώρας ὕλης, νὰ ἔχουν 48 ἢ 64 ἢ καὶ 80 σελίδας (3, 4 ἢ 5 τυπογραφικὰ φύλλα).

Συμφώνως πρὸς τὸ προλογικὸν σημείωμα ἐν τῷ πρώτῳ τεύχει τῆς «Θεολογίας», σκοπὸς ταύτης εἶναι τὸ νὰ δημοσιεῖ μελέτας προωθούσας τὴν θεολογικὴν ἐπιστήμην καὶ τοιοῦτοτρόπως νὰ παρέχῃ «τοῖς παρ' ἡμῖν θεολόγοις τὰς ἀφορμὰς καὶ τὰ μέσα πρὸς δημοσίευσιν τῶν ἐπιστημονικῶν αὐτῶν πονημάτων καὶ μελετῶν» (σ. 6). Ὡς τονίζει ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ ἐν τῷ ἐπὶ τῇ 70ετηρίδι τῶν περιοδικῶν Μηνύματι Αὐτοῦ, «τὸ ἐν τῇ καθ' ὅλου Χριστιανικῇ Οἰκουμένῃ γνωστὸν ἐπιστημονικὸν περιοδικὸν "Θεολογία" εἶναι θαλερὸν φυτῶριον ὀρθοδόξου θεολογικῆς σκέψεως, προβάλλει τὸν ἐκκλησιαστικὸν χαρακτῆρα αὐτῆς καὶ εἶναι συνεχῆς ὑπόμνησις ὅτι ἡ ἀληθὴς θεολογία καλλιεργεῖται ἐν τῷ θερμοκηπίῳ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, τροφοδοτεῖται ὑπ' Αὐτῆς καὶ ἀναπτύσσεται ἐν Αὐτῇ δι' Αὐτῆς καὶ δι' Αὐτὴν, συντελοῦσα εἰς τὴν ἀναζωπύρωσιν τῆς αὐτοσυνειδησίας καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τῆς ταυτότητος Αὐτῆς».

Τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία» καὶ «Θεολογία», τῶν ὁποίων ἡ ἔκδοσις συνεχίζεται σήμερον ἀπροσκόπτως μερίμνη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ διὰ τῆς συνδρομῆς τοῦ ἱεροῦ κλήρου, ἀνταποκρίνονται πιστῶς εἰς τοὺς σκοποὺς, διὰ τοὺς ὁποίους ταῦτα ἐκδίδονται. Εἶναι δὲ ἄξιον ἰδιαιτέρας ἐξάρσεως τὸ γεγονός ὅτι ἀπὸ τοῦ 1952 μέχρι σήμερον, ὡς παράρτημα τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία», ἐκδίδεται ἀνελλιπῶς τὸ περιοδικὸν «Ἐφημέριος», τὸ ὁποῖον βελτιούμενον συνεχῶς, ἀποβλέπει ἰδιαιτέρως εἰς τὴν ἐξειδικευμένην μόρφωσιν, ἐνημέρωσιν καὶ τὸν ποιμαντικὸν ἐξοπλισμὸν τοῦ ἱεροῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου.

Διὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν τούτων περιοδικῶν αἱ κυριώτεραι πτυχαὶ τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ πολλαὶ πληροφορίες περὶ τοῦ βίου τῶν διαφόρων ὀρθοδόξων καὶ ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν, ὡς καὶ πολλαὶ δεῖγματα τῆς ἑλληνικῆς συγγραφικῆς θεολογικῆς παραγωγῆς καθίστανται γνωστὰ εἰς πάσας τὰς ἡπείρους τῆς γῆς. Οἱ τόμοι τῶν περιοδικῶν «Ἐκκλησία» καὶ «Θεολογία» εἶναι περιζήτητοι καὶ ἐμπλουτίζουν τὰς κυριώτερας θεολογικὰς βιβλιοθήκας τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου.

Ὡς Διευθυνταὶ τῶν Περιοδικῶν ὑπηρετήσαν οἱ ἀείμνηστοι Γρηγόριος Παπαμιχαήλ, Θεοδόσιος Σπεράντσας καὶ Κωνσταντῖνος Μπόνης. Ὁ νῦν Διευθυντῆς Ὁμότιμος Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ πρώην Πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Εὐάγγελος Θεοδώρου εἶναι γνωστὸς διὰ τὰς πολλαπλὰς καὶ ἀξιολογώτατας ὑπηρεσίας, τὰς ὁποίας ἔχει προσφέρει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Θεολογίαν. Ἐχει τιμηθῆ διὰ τοῦ Ὁφφικίου τοῦ Ἀρχοντος Διδασκάλου τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἔχει ἀνακηρυχθῆ Ἐπίτιμος Διδάκτωρ τῆς Θεολογίας δις (ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἀμερικῇ) καὶ ἔχει ἐκλεγῆ Τακτικὸν Μέλος καὶ Συγκλητικὸς τῆς «Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν». Ὅταν ὁ κ. Θεοδώρου τῷ 1982 ἀνέλαβε τὴν Διεύθυνσιν τῶν Περιοδικῶν, ἐσημείωσεν ὅτι «ἡ ἐπιθυμία του εἶναι νὰ ἀκολουθήσῃ εἰς τὰ ἔχνη τῶν τριῶν προκατόχων του καὶ νὰ συνεχίσῃ τὸ ἔργον των, ἀφ' ἐνὸς διὰ τῆς συνθέσεως εἰς ὀργανικὴν ἐνότητα τῶν ἰδιαιτέρων χαρισμάτων ἐνὸς ἐκάστου ἐξ αὐτῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου διὰ τῆς συλλήψεως καὶ προβολῆς τῶν ἀποκαλυπτικῶν μηνυμάτων τῶν σημερινῶν καιρῶν, οἱ ὁποῖοι

δὲν εἶναι μενετοὶ» (περ. «Ἐκκλησία», 1982, σ. 381).

Ἐπειδὴ ὁ κ. Θεοδώρου προϋπήρξε καὶ Συντάκτης τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία», ὀφείλομεν νὰ ἐξάρωμεν τὸ ὅτι οὗτος ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας, ἐπὶ 45 μέχρι σήμερον ἔτη, συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως προσφέρει εἴτε ἐνυπογράφως τὴν ἀρθρογραφίαν του, εἴτε ἀνυπογράφως πολλαὶ Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικὰ, ἰδίως τῶν Ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, ὡς καὶ τὰς Παρατηρήσεις καὶ τὰ Σχόλια, τὰ ὁποῖα, ἀνερχόμενα εἰς μερικὰς χιλιάδας, ἐπισημαίνουν πτυχὰς τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀνακαινιστικῆς δράσεως τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας ἢ προσπαθοῦν νὰ προβάλλουν τὴν ἄποψιν Αὐτῆς ἐπὶ ποικίλων κοσμοθεωρητικῶν, βιοθεωρητικῶν, πνευματικῶν, κοινωνικῶν καὶ πολιτιστικῶν ζητημάτων, τὰ ὁποῖα ἀμέσως ἢ ἐμμέσως συναρτῶνται πρὸς τὸν τομέα τοῦ διαφωτιστικοῦ Τῆς ἔργου. Εἶναι πανθομολογουμένη καὶ γενικῶς ἀνεγνωρισμένη ἡ συμβολὴ τοῦ κ. Θεοδώρου εἰς τὴν ποιοτικὴν ἀναβάθμισιν τῆς ἀρθρογραφίας καὶ τῶν σχολίων τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία».

Ἐπειτα ἰδιαιτέρως πρέπει νὰ ἐξαρθῆ ἡ συμβολὴ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Περιοδικῶν εἰς τὴν προβολὴν ἀρθρων Σεβ. Ἱεραρχῶν, ὡς καὶ τῶν νέων, κυρίως θεολόγων, ἐπιστημόνων, — κληρικῶν καὶ λαϊκῶν —, οἱ ὁποῖοι δημοσιεύουν μελέτας, εἰσηγήσεις, ὁμιλίας.

Τὸ ὅτι ἀφ' ἐνὸς τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία» εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, διὰ τὴν «Ἐκκλησίαν», ἡ «Ἐφημερὶς τῆς Κυβερνήσεως», ἡ ὁποία ὑποχρεωτικῶς δημοσιεύει πολλὴν ὕλην, ἥτις δὲν ἐνδιαφέρει πολλοὺς, καὶ τὸ ὅτι ἀφ' ἑτέρου μέγα μέρος τῆς ἐπισήμου ὕλης εἶναι γεγραμμένον εἰς καθαρεύουσαν ἢ ἀρχαῖζουσαν γλῶσσαν, ἐξηγοῦν διατὶ τὸ περιοδικὸν δὲν φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως πολὺ ἐλκυστικὸν εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι, παραθεωροῦντες τὸν ἰδιότυπον σκοπὸν αὐτοῦ, συγκρίνουν αὐτὸ πρὸς ἰδιωτικῶς ἐκδιδόμενα «μοντέρνας» ἐμφανίσεως περιοδικά, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀπηλλαγμένα τῆς ὑποχρεώσεως νὰ δημοσιεύουν νόμους, διατάγματα, κανονισμοὺς, ἐγκυκλίους, προκηρύξεις, ἀρχαῖζοντα κείμενα κ.τ.τ.

Εἰς τοὺς ἐπαίοντας, οἵτινες παρακολουθοῦν τὴν ἀρθρογραφίαν καὶ τὰ σχόλια τοῦ περιοδικοῦ, γίνεται αἰσθητὴ ἡ ἀνωτέρα ποιοτικὴ στάθμη αὐτῶν. Ἀνάλογον συμπέρασμα συνάγεται ἐκ

της παρακολουθήσεως του περιεχομένου της «Θεολογίας» και του «'Εφημερίου».

Αί θετικά αυτά διαπιστώσεις δια τὰ ἐκκλησιαστικά περιοδικὰ δὲν αἰρουν τὸ καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Διευθυντοῦ αὐτῶν καθηγητοῦ κ. Θεοδώρου διατυπωθὲν ἤδη καὶ προβαλλόμενον αἴτημα, καθ' ὃ «ἡ διαφωτιστικὴ καὶ ἀγωνιστικὴ προσφορὰ τῶν ἐπισήμων περιοδικῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρέπει νὰ γίνῃ ἐντονωτέρα καὶ συστηματικωτέρα» (περ. «Θεολογία», 1993, σ. 333-360). Θὰ ἐνεδεικνυτο καὶ μορφολογικὸς τις συγχρονισμὸς, ὁ ὁποῖος δὲν θὰ προσέκρουεν εἰς τὰς ἀντιλήψεις Σεβασμίων Ἱεραρχῶν, οἵτινες, κατὰ τὸ παρελθόν, δὲν συνεφώνησαν πρὸς αἴτημα ἐγκαταλείψεως τῆς παραδεδομένης μορφῆς τῶν περιοδικῶν. Μάλιστα καὶ διὰ τὸν «'Εφημερίον», ὅστις κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἐκδόσεώς του ἐξετυποῦτο εἰς μικρότερον σχῆμα, οὗτοι ἐπέβαλον τὴν προτίμησιν αὐτῶν εἰς τὸ νὰ γίνεταί ἢ ἐκτύπωσις εἰς τὸ ἴδιον μεγαλύτερον σχῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἐκτυποῦται καὶ τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία». Ἐπίσης νομίζει ὁ ὑπογραφόμενος ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ ἐνθαρρυνθῇ ἡ τάσις τοῦ Διευθυντοῦ πρὸς παράθεσιν περισσοτέρου φωτογραφικοῦ ὕλικου ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ» καὶ ἐν τῷ «'Εφημερίῳ», προβάλλοντος τὴν ἐκκλησιαστικὴν ζωὴν.

Ἡ παρούσα ἔκθεσις ἄς ἐπιτραπῇ νὰ περατωθῇ διὰ τῆς ὑπομνήσεως ὅτι τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία», ὅπερ, ὡς γνωστὸν, στηρίζεται οἰκονομικῶς δι' εἰσφορὰς τῶν ἐφημερίων, ἐνισχύει καὶ τοῦτο οἰκονομικῶς πολλὰς ἐκκλησιαστικὰς προσπάθειάς. Οὕτω λ.χ. κατόπιν τῆς ὑπ' ἀρ. 252 (20.12.1966) Πράξεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου (ΦΕΚ 284/12.12.1966) τὸ ἥμισυ (50%) τῆς καταβαλλομένης ὑπὸ τῶν Ἐφημερίων εἰσφορὰς ὑπὲρ τοῦ Περιοδικοῦ ἀποδίδεται εἰς τὸ TAKE διὰ τὴν «Υγειονομικὴν Περίθαλψιν τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου». Διὰ τοῦ ὑπολοίπου 50% ἀντιμετωπιζονται αἱ δαπάναι τῆς ἐκδόσεως οὐ μόνον τῶν περιοδικῶν «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «'Εφημερίος», ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἄλλων ἐντύπων. Ἔστωσαν ὡς παραδείγματα οἱ τόμοι τῆς «Ἑλληνικῆς Θεολογικῆς Βιβλιογραφίας» καὶ τῶν Εὐρετηρίων τῶν περιοδικῶν· τὰ εἰς τοὺς συγγραφεῖς χορηγούμενα «ἐκτὸς ἐμπορίου» Ἀνάτυπα· τὰ δαπάναις τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» ἐκδιδόμενα καὶ δωρεὰν διανεμόμενα Δελτία «Πρὸς τὸ Λαὸν» (ὑπὸ τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱ. Συνόδου), «Πληροφορία» (διὰ διορθόδοξα καὶ διαχριστιανικά θέματα ὑπὸ τῆς

Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Διορθοδόξων καὶ Διαχριστιανικῶν Σχέσεων), «Νομοκάνων» (ὑπὸ τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Δογμάτων καὶ Νομοκανονικῶν Ζητημάτων).

Ὡσαύτως τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία» καταβάλλει τὸ 1/3 τοῦ ἐλείμματος διὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ περιοδικοῦ «Νεανικοὶ Προβληματισμοὶ» καί, συχνάκις, ἀποφάσει τῆς Ἱεράς Συνόδου καταβάλλει τὰ ἔξοδα τῆς ἐκδόσεως διαφωτιστικῶν μικρῶν ἐντύπων ἢ καὶ μεγάλων βιβλίων. Ὑπενθυμίζομεν καὶ τὴν ἐκ 2.400.000 δρχ. ἐνίσχυσιν κατ' ἔτος τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων θὰ ἠδυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία» ἀφ' ἐνὸς ἀνταποκρίνεται πλήρως εἰς τὸν ἀρχικὸν σκοπὸν αὐτοῦ, μὴ ἀποκλειομένης περαιτέρω βελτιώσεως αὐτοῦ, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐνισχύει οἰκονομικῶς εἰς μεγάλην ἔκτασιν καὶ τὸ καθ' ὅλου διαφωτιστικόν, ἱεραποστολικόν καὶ θεολογικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Μετὰ σεβασμοῦ

† Ὁ Κυθῆρων ΙΑΚΩΒΟΣ

Μητροπ. Δημητριάδος Χριστοδούλου καὶ Ἀρχιμ. Δανιὴλ Πουρτσουκλή, «**ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΕΣ ΛΑΤΡΕΙΕΣ**». Μία ἀπειλὴ γιὰ τὸν Ἄνθρωπο, τὴν Κοινωνία καὶ τὸν Πολιτισμὸ μας. Ἀθήνα 1994, σχῆμα 17Χ24 ἑκατ., σσ. 64.

Μία ἀπὸ τὶς πλέον ἐπίκαιρες ἐκδόσεις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, μετὰ τὴν ἔκτασιν ποὺ πῆρε στὴ χώρα μας ἡ τραγικὴ ἀποκάλυψις τῆς ὑπαρξῆς καὶ δράσης τῶν «σατανιστῶν». Γι' αὐτὸ, ἄλλωστε, καὶ ἡ ἀ' ἐκδοσις (Ἰαν. '94), ἐξαντλήθηκε ἀμέσως καὶ ἀνατυπώθηκε τὸν Μάρτιο. Στὴν ἐξ ὀλοκλήρου 4χρωμῆ ἐκδοσις παρουσιάζονται, μὲ δυνατὰ κείμενα καὶ ἐντυπωσιακὰς φωτογραφίες, ὅλα ἐκεῖνα τὰ στοιχεῖα ποὺ ἀποκαλύπτουν τὸ σκοτεινὸ ρόλο καὶ τὶς ἐπιδιώξεις τῶν «καταστροφικῶν λατρειῶν». Ἄλλὰ περιέχονται καὶ ὁδηγίες γιὰ τὸ πῶς πρέπει νὰ ἀποφεύγει κανεὶς κάθε ὑπόπτο «διαφωτιστή», ὥστε νὰ μὴ μπλεχτεῖ στὰ ἐπικίνδυνα δίχτυα τῶν καταστροφικῶν λατρειῶν καὶ ἰδιαίτερα τοῦ σατανισμοῦ.

**Ο ΕΙΔΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟ,
ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ
ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΠΕΡΚΑΥΚΑΣΙΑ ΥΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ
ΤΩΝ ΣΗΜΕΡΙΝΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ**

**Εισήγησης τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κερκύρας, Παξῶν καὶ Διαποντίων Νήσων
κ. Τιμοθέου ἐνώπιον τῆς Δ. Ι. Συνόδου**

Πρὸς
τὴν Ἱερὰ Σύνοδο
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Μακαριώτατε Πρόεδρε, Σεβασμιώτατοι Συνοδικοί Σύεδροι,

Εὐσεβάτως, εἰς ἀπάντησιν ἀναλόγου Συνοδικῆς Ἀποφάσεως, διὰ τῆς ὁποίας ἀνετέθη εἰς ἐμὲ νὰ μελετήσω καὶ νὰ εἰσηγηθῶ εἰς Ὑμᾶς τὸ ἀνωτέρω θέμα, ἔχω νὰ παρατηρήσω τὰ κάτωθι:

**1. Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΙΣ ΣΥΜΠΛΗΓΑΔΕΣ ΠΕΤΡΕΣ
ΤΟΥ ΙΣΛΑΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΑΠΙΚΟΥ ΙΜΠΕ-
ΡΙΑΛΙΣΜΟΥ**

Ὅλοι μὲ λαχτάρα περιμέναμε καὶ ὑποδεχτήκαμε τὴν «ἀνοιξη» ποὺ ἐσηματοδότησε καὶ ἐδημιούργησε ἡ περεστρόικα τοῦ Μιχαῖλ Γκορμπατσώφ, εἰδικώτερα στὸ χῶρο τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ στὴν Βαλκανικὴ Χερσόνησο.

Πέρα καὶ ἔξω ἀπὸ ὁποιαδήποτε λάθη, ἡ Διεθνῆς Κοινωνία ἀναγνωρίζει τὴν θετικὴ συμβολὴ τῶν ἀνωτέρω ἐνεργειῶν ποὺ ἔδωσαν πνοὴ καὶ ἐλευθερία σὲ λαοὺς ποὺ ἐπὶ χρόνια ὑπέφεραν καὶ ἐστεροῦντο τὰ πάντα εὐρισκόμενοι κάτω ἀπὸ ἀνελεύθερα καθεστῶτα ποὺ «εὐηγγελίζοντο» τὴν εὐτυχία, ἐνῶ σκορποῦσαν τὴν μίζερα, τὴ δυστυχία καὶ τὴν ἐξαθλίωση τῆς ἀνθρώπινης προσωπικότητας.

Τεῖχη γκρεμίστηκαν, σύνορα μετετέθηκαν καὶ ἐλπίδες πολλῆς ἐδημιουργήθηκαν γιὰ ἕνα καλύτερο αὐριο στὸν χῶρο μιᾶς ἐνωμένης Εὐρώπης στὴν ὁποία νὰ ἐπικρατεῖ ἡ εἰρήνη, ἡ ἀσφάλεια, ἡ δικαιοσύνη, ἡ συναδέλφωση καὶ ἡ συνεργασία τῶν Λαῶν.

Χριστιανισμὸς σὰν θρησκευμα καὶ Δημοκρατία σὰν πολιτεύμα, ἐκρίθησαν ὡς οἱ δύο ἀναγκαῖοι πῶλοι εἰς τοὺς ὁποίους θὰ ἐστρέφετο τὸ

μέλλον τῆς αὐριανῆς ἐνωμένης Εὐρώπης τῶν λαῶν καὶ τῶν πολιτῶν.

Μέσα σ' αὐτὴ τὴν πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ ἐπανάσταση εὐρέθησαν ὄχι μόνον ἡ ἀνατολικὴ Εὐρώπη, ἀλλὰ καὶ ἡ Ὑπερκαυκάσια περιοχὴ καὶ γειτονικὰ πρὸς τὴν Ἑλλάδα κράτη στὴν Βαλκανικὴ Χερσόνησο. Τὸ νέο πνεῦμα τῆς «ἀπελευθερώσεως» ἐπνευσε ἔντονα καὶ στὸ γεωγραφικὸ χῶρο τῆς Βουλγαρίας, τῆς πρώην καὶ ἤδη διαμελισθείσης Γιουγκοσλαβίας, τῆς Ἀλβανίας καὶ ἀλλοῦ.

Ἦταν λοιπὸν εὐνόητο, ὅτι οἱ Ἕλληνες μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον ἤθελαν νὰ παρακολουθήσουν τὰ γεγονότα αὐτὰ καὶ ὡς γείτονες ἐπιθυμοῦσαν τὴν εὐνοϊκὴ ἐξέλιξη τῶν ἐσωτερικῶν πραγμάτων τῶν παραπάνω Κρατῶν καὶ τῶν ἀνακατατάξεων ἐπ' ὠφελεία ἀσφαλῶς τῶν λαῶν τῶν περιοχῶν αὐτῶν.

Ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, οἱ πολιτικὲς καὶ κοινωνικὲς αὐτὲς ἐξελίξεις σήμαναν τὴν οὐσιαστικὴ τῆς ἀπελευθέρωση, γιὰτὶ ἐπὶ χρόνια εὐρισκομένη σὲ διωγμὸ ὑφίστατο τὸ μαρτύριό της καὶ ἔδιδε παράλληλα τὴν ἀποστολικὴ μαρτυρία της.

Ἐκατομμύρια πολλὰ Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν τόσοσιν στὴ Ρωσία ὅσον καὶ στὰ ἀπελευθερωμένα Κράτη τῆς Ὑπερκαυκάσιος καὶ τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου, ἀποκοῦσαν πλέον τὴν θρησκευτικὴ τους ἐλευθερία, ἄνοιγαν καὶ λειτουργοῦσαν τοὺς Ναοὺς τους, ἐλάτρευαν ἐλεύθερα τὸν Θεὸν τῶν Πατέρων τους.

Ἡ Ὁρθοδοξία τῆς Εὐρώπης ἐκαλεῖτο πλέον οὐσιαστικὰ νὰ διαδραματίσει σοβαρὸ ρόλο εἰς τὸ νέο γίνεσθαι τῆς Εὐρώπης. Αὐτὸ κατέστη πλέον συνειδητὸ καὶ εἰς τὴν σκέψη πολιτικῶν Ἡγετῶν στὸν ἐλεύθερο κόσμο, εἰδικώτερα δὲ εἰς τὴν Εὐρώπη καὶ εἰδικώτατα εἰς τοὺς γεω-

γραφικούς χώρους τών περιοχών εις τις όποιες ανωτέρω αφερόμεθα.

Έξ άλλου, και τὰ ίεραποστολικά ταξίδια του άειμνήστου και σεβασμίου Οίκουμηνικού Πατριάρχου Δημητρίου υπενθύμιζαν την έντονη μαρτυρία και παρουσία την όποία επρόκειτο να αποκαλύψει ή 'Ορθοδοξία εις τόν σύγχρονο Κόσμο.

Είναι δέ πολύ παρήγορο και έλπιδοφόρο για την καθ' όλου 'Ορθοδοξία, ότι ό σημερινός Οίκουμηνικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαίος, μία καταπληκτική χαρισματική Προσωπικότητα διεθνούς έμβέλειας και άκτινοβολίας, μέσα σε λίγο χρόνο και κάτω από τραγικά δύσκολες συνθήκες, στο χώρο που εύρίσκεται το Πατριαρχείο, κατώρθωσε όχι μόνο να συνεχίσει αλλά να άναπροσδιορίσει τόν ειδικό ρόλο της 'Ορθοδοξίας στις παραπάνω περιοχές, αλλά άκόμη και σε παγκόσμια οίκουμηνικότερη βάση.

Όμως, εις την πορεία τών γεγονότων τούτων δύο δυνάμεις, οι όποιες δέν έχουν καμία θεολογική συγγένεια μεταξύ τους, επρόκειτο να συναντηθούν και να ύπηρετήσουν τόν ίδιο στόχο. Καί συναντήθηκαν σε ένα κοινόν σημείο, που είναι ό 'Ιδεολογικός 'Ιμπεριαλισμός.

'Από την 'Ανατολή ό 'Οθωμανικός 'Ισλαμισμός και από την Δύση ό Παπισμός, κινούμενοι από ίμπεριαλιστική φιλοσοφία και πολιτική συναντήθηκαν στον 'Ανατολικοευρωπαϊκό και Βαλκανικό χώρο και άρχισαν ήδη έντονη δραστηριότητα ό ένας για να «στηρίξει πολιτικώς και κοινωνικώς» τὰ νέα Κράτη και ό άλλος «για να επανευαγγελισθεί» τούς Λαούς της Εύρώπης, όπως ύπεστήριζαν.

Έχουν γραφεί και ειπωθεί πολλά γύρω από αυτό τόν θέμα, ιδιαίτερα τόν τελευταίο καιρό. Έκείνο που με βεβαιότητα παρατηρούμε είναι, ότι ή Τουρκία ξεκινώντας από άνατολικά δικτυώνεται κανονικά σε όλο τόν διασυννοριακό προς βορράν της Ελλάδος χώρο, ένισχύει τις μουσουλμανικές μειονότητες και ό στόχος της είναι προφανής.

'Αλλά και από δυτικά ό σημερινός Πάπας άναπτύσσει «περιέργες» πρωτοβουλίες στα παραπάνω κράτη και όχι μόνον, και τις πρωτοβουλίες αυτές έπονομάζει «επανευαγγελισμό τών Λαών της Εύρώπης...».

Για τόν περιέργο αυτό «επανευαγγελισμό» χρησιμοποιεί, τόν κράτος του Βατικανού, την πολιτική έξουσία για να επιβάλλει τις άπόψεις

του, ενώ παράλληλα ένισχύει και χρησιμοποιεί την Ούνία, σε έκκλησιαστική βάση, για να προσηλυτίσει, και όχι εύαγγελισθεί, τούς Λαούς της Εύρώπης.

Είναι γνωστές οι πρόσφατες πρωτοβουλίες του Σεβασμ. 'Αρχιεπισκόπου τών έν 'Αθήναις Ρωμαιοκαθολικών κ. Νικολάου, ό όποιος ύπακούων στην γενικότερη γραμμή του Βατικανού, έδυσφήμισε διεθνώς την Χώρα μας, έμφανίζων τούς έν 'Ελλάδι ρωμαιοκαθολικούς ως «διωκόμενους», ενώ είναι γνωστό, ότι άπολαύουν ένίοτε περισσότερων προνομίων, όπως επίσης είναι γνωστό ότι έχει δοθεί γραμμή από τόν Βατικανόν να καλλιεργούν, εκεί όπου οι ρωμαιοκαθολικοί είναι μειονότητες, τόν ανωτέρω κλίμα.

Είναι γνωστή επίσης ή έμπιστευτική Έκθεσις της Ρωμαιοκαθολικής 'Ιεραρχίας της Ελλάδος προς τόν κ. Πρωθυπουργόν, με την όποία δέν ζητούν άπλώς να άπολαύουν οι ρωμαιοκαθολικοί της Ελλάδος περισσότερων προνομίων, αλλά επιζητούν την αύξηση τών προνομίων τους με την παράλληλη μείωση τών δυνατοτήτων που παρέχουν τόν Σύνταγμα και οι Νόμοι του Κράτους εις την Έκκλησία της Ελλάδος. Είναι δέ προφανείς οι επιδιώξεις τών ανωτέρω «άδελφών χριστιανών»...

Έχει γραφεί και έχει ύποστηριχθεί από πολύ σοβαρές πηγές, ότι ή χρησιμοποίηση της Ούνίας όχι μόνον δέν προάγει, αλλά τορπιλλίζει την Χριστιανική ένότητα. Ό,τι έπετεύχθη επί πολλά χρόνια με τόν Θεολογικό διάλογο μεταξύ 'Ορθοδόξων και Ρωμαιοκαθολικών κινδυνεύει να καταρρεύσει με την Ούνία και τόν άθέμιτο προσηλυτισμό και τις περιέργες πολιτικές ένέργειες του Βατικανού.

Είλικρινά λυπούμεθα, γιατί πιστεύουμε και πάντοτε ύποστηρίζουμε την άνάπτυξη φιλικών σχέσεων μεταξύ τών δύο Έκκλησιών, 'Ορθόδοξου και Ρωμαιοκαθολικής, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει την ύποταγή της μιάς Έκκλησίας εις την άλλη.

Έξ άλλου, ή άνορθόδοξη και άνθελληνική στάση του Βατικανού στην άναγνώριση τών Σκοπίων και την στάση έναντι της σχισματικής «Μακεδονικής Έκκλησίας» συνετέλεσε στην άνάπτυξη ψυχρών σχέσεων μεταξύ τών Έλληνορθοδόξων και του Βατικανού, ενώ παράλληλη είναι και ή θέσις τών 'Ορθοδόξων της Βαλκανικής Χερσονήσου και της 'Ανατολικής Εύρώπης, λόγω της δραστηριότητος της Ούνίας στις περιοχές αυτές.

Ἡ ἐκλογή λ.χ. ἀπὸ τὸ Βατικανὸ καὶ ἡ τοποθέτηση Οὐνιτῶν Ρωμαιοκαθολικῶν Ἐπισκόπων σὲ Ὁρθόδοξες περιοχές, ὅπου δὲν ὑπάρχουν ρωμαιοκαθολικοὶ Χριστιανοί, ὄχι μόνον στὸ Βαλκανικὸ χῶρο, ἀλλὰ καὶ στὰ Κράτη τῆς πάλαι ποτὲ Σοβιετικῆς Ἐνωσης, ἔφεραν σὰν ἀποτέλεσμα, ὥστε ὅλα τὰ Ὁρθόδοξα Πατριαρχεῖα καὶ οἱ Αὐτοκέφαλες Ὁρθόδοξες ἀνὰ τὸν κόσμον Ἐκκλησίες σοβαρῶς νὰ σκέπτονται γιὰ μιὰ σθεναρὴ ἀπὸ κοινου ἀντιμετώπιση τοῦ Παποκαϊσαρισμοῦ τῆς Ρώμης, ἀσχέτως ἂν αὐτὸ τὸ φαινόμενο ἐπιχειρεῖ τὸ Βατικανὸ νὰ παρουσιάσει σήμερα ὡς τὸν «ἐπανευαγγελισμό - Reevangelization» τῶν Λαῶν τῆς Εὐρώπης (ὄρια Σύνοδος Ἐπισκόπων τοῦ Βατικανοῦ τὸ 1991).

Εἶναι λάθος τακτικῆς οἱ ἀνωτέρω ἐνέργειες, γιὰτὶ εὐρύτατα τὸ ὄνομα τοῦ Ρωμαίου Ποντίφικου ἀκούγεται εἰς τὸν διαμελισμὸ τῆς πρώην Γιουγκοσλαβίας, εἰς τὶς πρωτοβουλίες τῶν Σκοπιανῶν καὶ σὲ ἄλλες ἀνορθόδοξες πρωτοβουλίες, ἰδιαίτερα δὲ εἰς τὴν «δυναμικὴ» κατάληψη ἀπὸ Οὐνίτες Ὁρθόδοξων Ναῶν σὲ Κράτη τῆς ἄλλοτε Σοβιετικῆς Ἐνώσεως.

Ἡ ἀνωτέρω ἀναφερόμενη «Σύνοδος τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν Ἐπισκόπων» τῆς Εὐρώπης στὸ Βατικανὸ τὸ 1991, δὲν ἔπεισε τὶς Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες νὰ στείλουν ἐκπροσώπους, παρὰ τὴν διακαῆ ἐπιθυμία τοῦ Βατικανοῦ, γιὰτὶ ἐπέρασε στὴν ἀντίληψη τῶν Ὁρθόδοξων, ὅτι ἡ Σύνοδος αὐτὴ ἀπέβλεπε κυρίως, ὄχι στὸν εὐαγγελισμό ἢ ἐπανευαγγελισμό τῶν Λαῶν τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ εἰς τὸ νὰ ἀποδείξει ὁ Ρωμαῖος Ποντίφικας, ὅτι ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία «ΜΟΝΗ» ἐκφράζει σήμερα τὸν «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ». Αὐτὸ εἶναι μέγα ἱστορικὸ, θεολογικὸ λάθος τοῦ Βατικανοῦ, ὑπηρετεῖ ἱμπεριαλιστικὴ σκοπιμότητα καὶ μακροπρόθεσμα θὰ βλάψει τὸ ἴδιο τὸ Βατικανό, τὸ ὁποῖο περισσότερο εἶναι κράτος παρὰ Ἐκκλησία.

Ἐξ ἄλλου, οἱ Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες εὐτυχῶς συσπειρώνονται καὶ συνεργάζονται σήμερα, ὄχι τόσο γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν τὸν κίνδυνον τοῦ παπικοῦ ἱμπεριαλισμοῦ, ἀλλὰ κυρίως γιὰ νὰ διαδραματίσουν τὸν ἱστορικὸ ἱεραποστολικὸ ρόλον στὴν εὐρύτερη Εὐρωπαϊκὴ καὶ Διεθνή Κοινωνία, χωρὶς ποτὲ νὰ ἐπιθυμοῦν νὰ ἀναπτύξουν καμμία προπαγανδιστικὴ ἢ προσηλυτιστικὴ ἐνέργεια σὲ βᾶρος μάλιστα ἀδελφῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν.

Τὴν ἱεραποστολικὴ αὐτὴ μαρτυρία καὶ δια-

κονία οἱ ἀνὰ τὸν Κόσμον Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες καὶ εἰδικότερα ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἔχουσα περισσότερες δυνατότητες, σὲ στενὴ συνεργασία μὲ τὸ μαρτυρικὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, ἔχουν τὸ δικαίωμα ἀλλὰ καὶ τὴν ὑποχρέωση πιστὰ νὰ ὑπηρετήσουν.

Ἡ συνάντησις ἐξ ἄλλου τῶν Ὁρθόδοξων Προκαθημένων κατὰ τὴν Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὸ Φανάρι τὸ 1992 ἐσηματοδότησε τὴν ἀνάληψη πρωτοβουλιῶν ἀντιμετώπισεως τῶν ὑφισταμένων δυσχεριῶν, ποὺ προκαλεῖ τὸ Βατικανὸ στὸ χῶρον τῆς Εὐρώπης καὶ τὴν ἀνάληψη κοινῆς στρατηγικῆς. Ἡ ἐνέργεια αὐτὴ ἦταν λίαν ἐπιτυχῆς καὶ ἀποκαλύπτει τὴν ἐκκλησιαστικὴ καὶ θεολογικὴ ὀξυδέρκεια τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίου Βαρθολομαίου.

Ἔχουμε τὴν ἐντύπωση, ὅτι ἔχει περάσει ὁ καιρὸς τοῦ ὁποιοῦδήποτε ἱμπεριαλισμοῦ, στὶς κοινωνίες τουλάχιστον τῆς Εὐρώπης, εἴτε αὐτὸς εἶναι Ἰσλαμικὸς - Ὀθωμανικὸς - Τουρκικὸς, εἴτε εἶναι Παπικὸς ἱμπεριαλισμὸς. Ἡ Κοινωνία εἶναι βαθεῖα τραυματισμένη καὶ ἔχουμε χρέος νὰ τὴν θεραπεύσουμε.

Ὅμως, στὸ διασυννοριακὸ χῶρον τῆς Ἑλλάδος ὑπάρχει δυστυχῶς ἀκόμη, τὸ πρόβλημα καὶ ὁ κίνδυνος ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἱμπεριαλισμὸ - ἐπεκτατισμὸ, γι' αὐτὸ ἐμεῖς οἱ Νεοέλληνες πρέπει νὰ δυναμώσουμε τὴν ἐθνικὴ μας ἐνότητα καὶ τὴν Ἑλληνορθόδοξή μας ταυτότητα καὶ νὰ παραμείνουμε πάντοτε ἰσχυροὶ διαπραγματῆς σ' ἓνα διάλογο ὅμως ποὺ δὲν θὰ ὑπηρετεῖ τὴν σκοπιμότητα, ἀλλὰ κυρίως ποὺ νὰ στηρίζεται στὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια καὶ στὶς πραγματικὲς ἀνάγκες τῶν καιρῶν μας.

(Συνεχίζεται)

Πρωτοπρ. Γεωργίου Δ. Μεταλληνοῦ, **ΟΥΝΙΑ, πρόσωπο καὶ προσωπεῖο**, Ἀθήνα 1992, σσ. 88 (σχῆμα 12X17 ἐκατ.).

Τὸ θέμα τῆς Οὐνίας, πραγματικὸ ἀγκάθι στὶς σχέσεις τῆς Ὁρθόδοξης Ἀνατολῆς μὲ τὸ Βατικανό, ἀπασχολεῖ ἔντονα τὰ πέντε τελευταῖα χρόνια τὶς Ἐκκλησίες ποὺ ἀνέπνευσαν ἐλεύθερα μετὰ τὴν κατάρρευση τοῦ ὑπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ, καὶ ὄχι μόνον αὐτές! Αἰτία, ἡ ἀναζωπύρωση τῆς δραστηριότητος τῆς Οὐνίας, ἰδίως στὶς χώρες τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης.

Ὁ βαθὺς γνώστης τοῦ θέματος αὐτοῦ Ἀναπλ. Καθηγητῆς στὸ Παν/μιο Ἀθηνῶν, π. Γεώργιος, μὲ τρόπο τεκμηριωμένο μᾶς παρουσιάζει στὸ ἔργο τοῦτο ὅλες τὶς πτυχὲς τοῦ προβλήματος.

Ἡ Παπικὴ Ἐγκύκλιος *Lumen orientale* (2.5.95)*

Β'

Κατακλείοντες τὸ προηγούμενον τμήμα τοῦ παρόντος ἄρθρου περὶ τῆς Ἐγκυκλίου *Lumen orientale* τοῦ Πάπα Ἰωάννου - Παύλου Β', εἰχομεν προκαταβολικῶς συνοψίσει τὴν ἐπ' αὐτῆς κριτικὴν ἡμῶν, εἰς τρεῖς κυρίως φράσεις - αἰτιάσεις:

- α) Ἐντονον προσηλυτιστικὴν διάθεσιν.
- β) Ἡθελημένην ἢ ἀθέλητον ὑποτίμησιν τῆς νοημοσύνης τῶν Ὁρθοδόξων, καί,
- γ) Ἀφόρητον «πατερναλιστικὸν» πνεῦμα. Εὐλόγον λοιπὸν εἶναι, ἀνακρίνοντας ἐνταῦθα

Τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Αὐστραλίας
κ. ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ

ἐκτενέστερον τὸ κείμενον τῆς παπικῆς Ἐγκυκλίου, νὰ παραθέσωμεν τὰς σχετικὰς παρατηρήσεις ἡμῶν ὑπὸ ἰσαριθμοὺς παραγράφους, καὶ μὲ τοὺς αὐτοὺς τίτλους, προσεπιδηλοῦντες πάντως ὅτι ὑπάρχει βαθυτάτη μεταξὺ τῶν τριῶν αἰτιάσεων σχέσις καὶ ἀντίδοσις, ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατὸς ὁ πλήρης διαχωρισμὸς ἀπ' ἀλλήλων.

α) Ἐντονος προσηλυτιστικὴ διάθεσις

Δὲν εἶναι μόνον ὁ ἄμεσος καὶ ὀργανικὸς συσχετισμὸς τῆς κρινομένης Ἐγκυκλίου πρὸς τὴν ἣν ἠθέλησε νὰ τιμήσῃ, ἐμμέσως³ δὲ καὶ νὰ σχολιάσῃ εὐμενέστατα, Ἐγκύκλιον *Orientalium Dignitas* Λέοντος τοῦ 13ου, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ κείμενον τῆς *Lumen orientale*, ἐν τε τῷ συνόλω αὐτοῦ καὶ εἰς ἰδιαίτερος διακεκομμένα καίρια σημεῖα του⁴.

Ἀφοῦ εἰσαγωγικῶς δηλοῦται μετὰ πάσης ἐπισημότητος ὅτι «τὸ φῶς τῆς Ἀνατολῆς ἐπέλαμ-

πεν ἐπὶ τὴν Οἰκουμενικὴν Ἐκκλησίαν, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐπεφάνη ἐφ' ἡμᾶς ὡς «ἀνατέλλον ἥλιος» (Λουκ. 1,78) ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός», σπεύδει ὁ σημερινὸς Πάπας νὰ παρουσιάσῃ Λέοντα τὸν 13ον «ἐμπνεόμενον ὑπὸ τοῦ φωτὸς ἐκείνου», ἀλλὰ τοῦτο πράττει διὰ τοιαύτης διπλωματικῆς, ἵνα μὴ εἰπωμεν διαφορομένης, διατυπώσεως, ὥστε νὰ μὴ δύναται τις νὰ διακρίνῃ μετὰ βεβαιότητος, ἐὰν ὑπὸ «τὸ φῶς τῆς Ἀνατολῆς» (φράσις-κλειδί, ἀποτελοῦσα καὶ τὸν τίτλον ὀλοκλήρου τῆς Ἐγκυκλίου), νοῆται ἐνταῦθα Αὐτός, ὁ ὡς «Ἀνατολὴ ἐξ ὕψους» τὸν λαόν του ἐπισκεψάμενος Θεός, ἧ, ὅπερ ὅλος διάφορον, τὸ ἐκ τῆς ἐν Ἀνατολῇ λαβούσης χώραν γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ ἐπικρατήσαν ἐν τῇ καθόλου ἐκκλησιαστικῇ ζωῇ, οὕτως εἰπεῖν, πνευματικὸν ἦθος, διὰ τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύναντο νὰ ἐγκαυχῶνται ἐν Κυρίῳ οἱ ἐν γένει Ἀνατολικοὶ Χριστιανοί, περὶ τὴν «*Dignitas*» ἄλλωστε τῶν ὁποίων φέρεται μεριμνήσας Λέων ὁ 13ος.

Τὸ πόσον συμμερίζεται τὰ ἐν προκειμένῳ αἰσθήματα, τὰς βλέψεις καὶ ἐπιδιώξεις Λέοντος τοῦ 13ου, ὡς πρὸς τὰς «Ἀνατολικὰς Ἐκκλησίας», τοῦτο προαναγγέλλει ὁ Πάπας Ἰωάννης - Παῦλος Β' διὰ τοιαύτης ἐγγύτητος χαρακτηρισμοῦ τοῦ Λέοντος 13ου, ὡς ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ τοῦ ἁμέσου «προκατόχου» τοῦ σημερινοῦ Πάπα.

Οὕτω, μετὰ τὴν ὡς εἴρηται διπλωματικὴν διατύπωσιν τῆς εἰσαγωγικῆς δηλώσεως, καὶ ἐν ἀδιασπάστῳ πρὸς αὐτὴν ὀργανικῇ συναφείᾳ, ἐξυπηρετούσῃ ὡς ἄριστα τὸν προσηλυτιστικὸν στόχον, λέγεται χαρακτηριστικῶς: «Ἐκεῖνο τὸ φῶς ἐνέπνευσε τὸν προκατόχον μου Πάπαν Λέοντα τὸν 13ον, νὰ γράψῃ τὸ Ἀποστολικὸν Γράμμα *Orientalium Dignitas*, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐπεζήτησεν οὗτος νὰ διασφαλίσῃ τὴν σπουδαιότητα τῶν Ἀνατολικῶν παραδόσεων διὰ τὴν ὄλην Ἐκκλησίαν».

Ἄμέσως ἐν συνεχείᾳ, παρατηρεῖ ὁ σημερινὸς Πάπας ὅτι, ὄν τρόπον ὁ ἐν λόγῳ προκατόχος του ἐνδιεφέρετο πρὸ 100 ἐτῶν νὰ «ἀποκαταστήσῃ τὴν ἐνότητα μετὰ πάντων τῶν Χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς», οὕτω καὶ αὐτὸς ἐπιθυμεῖ νὰ ἀπευθύνῃ «τῇ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ» ὁμοίαν ἔκκλησιν, δοθέντος ὅτι αὐτὴ (ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία), «ἔχει πλουτισθεῖ διὰ τῆς γνώσεως καὶ τῶν ἀνταλλαγῶν, αἵτινες ἔλαβον χώραν κατὰ τὴν διαρρέυσασαν 100ετίαν».

Μετὰ τὰς εἰσαγωγικὰς ταύτας δηλώσεις καὶ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 406 τοῦ ὑπ' ἀρ. 10 τεύχους.

3. Ἄμεσος καὶ εὐμενέστατος σχολιασμὸς τῆς Ἐγκυκλίου Λέοντος τοῦ 13ου, γίνεται ἤδη ὑπὸ τῆς ὑποσημειώσεως τῆς πρώτης σελίδος τῆς Ἐγκυκλίου *Lumen orientale*, μὲ σκοπὸν ἀπροκαλύπτως προσηλυτιστικόν. Οὕτω, γίνεται λόγος περὶ «ἐκτιμήσεως καὶ συγκεκριμένης βοήθειας, τὰς ὁποίας ἡ Ἁγία Ἐδρα προσέφερεν εἰς τὰς Ἀνατολικὰς Ἐκκλησίας, καθὼς καὶ περὶ τῆς προθυμίας αὐτῆς νὰ διασφαλίσῃ τὰς χαρακτηριστικὰς ἰδιαιτερότητάς των». Συναφῶς, ἀναφέρονται καὶ τὰ ἐπακολουθήσαντα τὴν Ἐγκύκλιον *Orientalium Dignitas*, δύο ἄλλα ἀνάλογα παπικὰ κείμενα, ἧτοι τὸ Ἀποστολικὸν Γράμμα *Praeclara gratulationis* (20-6-1894) καὶ τὴν Ἐγκύκλιον *Christi Nomen* (24-12-1894).

4. Χρησιμοποιούμεν τὴν εἰς Ἀγγλικὴν γλῶσσαν ἐκδοσιν τοῦ κειμένου, ὑπὸ τῆς *Libreria Editrice Vaticana*, ὅθεν καὶ τὰ σχετικὰ παραθέματα.

έκτιμήσεις, ως πρώτον αίτημα θεωρεί ο σημερινός Ποντίφηξ την ανάγκη, κατ' αρχήν, να καταστή «οικεία» ή Χριστιανική Ἀνατολή, διὰ τὴν ἐκτιμηθῆ ἡ ἀξία αὐτῆς γενικώτερον, διὰ τὴν ζωὴν τῆς ὅλης Ἐκκλησίας.

Ἡ σχετικὴ ὅμως διατύπωση, εἶναι ἀτυχῶς πάλιν περιέργως καὶ προβληματικὴ. Ἄς τὴν παρακολουθήσωμεν ἐπακριβῶς:

«Ἐφ' ὅσον πράγματι πιστεύομεν ὅτι ἡ σεβασμία καὶ πρεσβυγενῆς παράδοσις τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν ἀποτελεῖ συστατικὸν μέρος τῆς κληρονομίας τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, πρώτη ἀνάγκη διὰ τοὺς Καθολικοὺς εἶναι τὸ νὰ ἐξοικειωθοῦν μετὰ τῆς παραδόσεως ἐκείνης, ὥστε νὰ τραφοῦν ἐξ αὐτῆς καὶ νὰ ἐνθαρρυνθοῦν εἰς τὴν διαδικασίαν τῆς ἐνώσεως, κατὰ τὸν καλύτερον δι' ἓνα ἕκαστον τρόπον».

Συγκρίνοντας προσεκτικῶς μετ' ἀλλήλων τὰ ὡς ἄνω παραθέματα — ἅτινα, σημειωθῆτω, προέρχονται ἐκ τῆς πρώτης ἤδη σελίδος τῆς Ἐγκυκλίου *Lumen orientale*, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μὴ σημειώσωμεν μετὰ ἀπογοητεύσεως τὴν περὶ τὴν ἐκκλησιολογικὴν ὀρολογίαν ἐκ προοιμίου παρατηρουμένην ἀπαράδεκτον ρευστότητα, ἀσάφειαν, καὶ δὴ καὶ ἐσωτερικὴν ἀντιφατικότητα, ἀδυναμίας αἰτινες δὲν προέρχονται βεβαίως ἀπὸ τὸν κάλαμον ἀπείρου φοιτητοῦ Θεολογίας, διὰ τὴν κριθεῖν ἐπιεικῶς, ἀλλ' ἀπὸ τὴν γραφίδα πεπειραμένων καὶ διαπρεπῶν Θεολογικῶν Συμβούλων τοῦ Πάπα, οἱ ὅποιοι ὅλως σκοπίμως καὶ ἠθελημένως, δημιουργοῦν τὴν ἐν προκειμένῳ σύγχυσιν, διὰ τὴν ἀλιεύσουν, κατὰ τὸ λαϊκόν, «εἰς θολὰ νερά», ὡς ἔθος αὐτοῖς ἀτυχῶς παλαιόθεν.

Διὰ τὴν μὴ θεωρηθῆ ὅτι ὑπερβάλλομεν ἢ μεμψιμοροῦμεν ἀδίκως, ὑποχρεούμεθα νὰ προχωρήσωμεν εἰς λεπτομερεστέραν ἀνάλυσιν τῆς πρώτης ταύτης σελίδος τοῦ Παπικοῦ κειμένου.

Καὶ ἐρωτῶμεν: Ποῖον τυγχάνει, ἀληθῶς, τὸ κύριον ἀντικείμενον, περὶ οὗ ὁ λόγος εἰς τὴν πρώτην σελίδα, καὶ κατ' ἐπέκτασιν εἰς τὴν ὅλην Ἐγκύκλιον; Ἐν μᾶ καὶ μόνη σελίδι, βλέπομεν νὰ καταγράφεται τὸ ἀντικείμενον τοῦτο διὰ τῶν ἀκολουθῶν προσδιορισμῶν καὶ ὀνομάτων: «Τὸ φῶς τῆς Ἀνατολῆς», «αἱ Ἀνατολικαὶ Παραδόσεις», «αἱ Ἀνατολικαὶ Ἐκκλησίαι», «ἡ Παράδοσις ἐκείνη», «ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ τῆς Ἀνατολῆς».

Τίς ὅμως θὰ ἐτόλμα εἰλικρινῶς νὰ ἀναγνωρίσῃ ἐν τοῖς πράγμασι ταυτότητα, ἢ ἔστω ποικιλίαν δεκτικὴν καταλλαγῆς καὶ ἐξισορροπήσεως εἰς ἐνιαῖον καὶ ὁμοιογενῆ μέγεθος, ὑπὸ τὸσον

διαφόρους διατυπώσεις; Τίς θὰ ἠδύνατο, ὑπὸ τὰ εἰς ἃ γίνεται ἀναφορὰ τὸσον διαφόρου βαρύτερος καὶ ἱερότητος ὀνόματα, νὰ μὴ ἐνθυμηθῆ τὸ πλῆθος τῶν ἑτεροκλήτων ἀλλὰ καὶ ἀσυμμέτρων ψηφίδων τοῦ διὰ τῶν αἰῶνων προκύψαντος καὶ ἐν Ἀνατολῇ χαώδους μωσαϊκοῦ; Ἀλλὰ μήπως ἡ αὐτῆ, καὶ ἔτι μειζων, ἐκκλησιολογικὴ ἀνομοιογένεια δὲν ἐπικρατεῖ καὶ ἐν τῇ Δύσει, καθὼς καὶ ὅπουδῆποτε γῆς σήμερον;

Τούτων δοθέντων, καὶ τοῖς πᾶσι γνωστῶν, πῶς εἶναι δυνατόν διὰ τοιαύτης ποικιλίας ὄρων ρευστῶν καὶ ἀσαφῶν, νὰ πιστεῦη τις ὅτι καλύπτει ἐνιαίως καὶ ὡς «διὰ μονοκονδυλιάς», ὀλόκληρον τὴν χριστιανικὴν πραγματικότητα μίας περιοχῆς τοῦ κόσμου, ἀνεξαρτήτως ἐὰν πρόκειται περὶ Ἀνατολῆς ἢ Δύσεως;

Εἶναι λοιπὸν ἡλίου φαεινότερον ὅτι, ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν ὁ ἀσίγαστος πόθος πραγματώσεως τοῦ προσηλυτιστικοῦ προγράμματος τῆς Ρώμης, ἀσφαλῶς θὰ ἐλέγωντο «τὰ πράγματα μὲ τὸ ὄνομά των», καὶ θὰ εἶχεν ἐπικρατήσῃ μία ἔντιμος, σαφῆς καὶ σταθερὰ περὶ τὴν ταυτότητα ἐνὸς ἐκάστου ὀνομασία⁵.

β) Ἡθελημένη ἢ ἀθέλητος ὑποτίμησις τῆς νοημοσύνης τῶν Ὁρθοδόξων

Ἡ διὰ τῶν ἀνωτέρω παρατηρήσεων ἐκφρασθεῖσα ἀπογοήτευσις, λόγῳ τοῦ παραπλανητικοῦ καὶ τῆς ἀσυνεπειᾶς τῶν ἐκκλησιολογικῶν ὄρων καὶ χαρακτηρισμῶν, καθίσταται πραγματικὴ ἀγανάκτησις ὅταν τις προχωρήσῃ καὶ εἰς τὴν δευτέραν σελίδα τοῦ παπικοῦ κειμένου, διὰ τὴν

5. Εἶναι γνωστὸν, ὅτι οὐδέποτε ἡ Ρώμη συγκατένευσε εἰς μίαν καὶ σταθερὰν ὀνομασίαν τῶν διὰ προσηλυτισμοῦ ἢ καὶ βίας ἀποπασθειῶν ἐκ τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν χριστιανικῶν Κοινοτήτων, τοὺς ὁποίους οἱ Ὁρθόδοξοι ἀνέκαθεν ὀνομάζομεν Οὐνίτας, δοθέντος ὅτι, ἐξωτερικῶς τοῦλάχιστον, μόνον διὰ τῆς οὕτως ἐπιβληθείσης ἐνώσεως (Οὐνίας) μετὰ τῆς Ἐκκλησίας Ρώμης, διακρίνονται οὗτοι τῶν Ὁρθοδόξων.

Κατὰ τὴν ἐναρκτήριον συνεδρίαν τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Διαλόγου ἐν Ρόδῳ (1980), καὶ ἐν τῇ προσπάθειᾳ ὅπως συμβιβάσωμεν τὰς δύο πλευρὰς εἰς μίαν κοινὴν ὀνομασίαν, ὁ γράφων προέτεινε, ὅπως ὀνομάζομεν τούτους ἐφεξῆς «Ρωμαιοκαθολικοὺς Ἀνατολικοῦ ρυθμοῦ», ὅπερ ἀπεδέχθησαν οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ συνομιληταὶ μας, ἰκανοποιούμενοι ὅτι ἀπηλλάσσοντο οὕτω τοῦ κακοφήμου δι' αὐτοὺς «Οὐνίτας» καὶ μὴ διαβλέποντες ὅτι τὸ προτεινόμενον προέδιδε ἐγγλωττότερον τὴν ἀπαράδεκτον εἰσβολὴν τῆς Ρώμης εἰς τὰ ἐδάφη τῶν Ὁρθοδόξων τῆς Ἀνατολῆς. Τοῦτο φαίνεται ἀτελήφθησαν σὺν τῷ χρόνῳ, διὸ καὶ συνέχισαν νὰ ὀνομάζουν τοὺς Οὐνίτας «Ἑλληνοκαθολικοὺς» καὶ ἄλλα, κατὰ τόπους αὐτοῖς συμφέροντα, ἐνῶ δὲν κατώρθωσαν εἰς τὰ μικτὰ κείμενα τοῦ Διαλόγου μας, νὰ ἀποφύγουν τὸν ὄρον «Οὐνιτισμὸς» (Uniatism), ἔστω καὶ ἐὰν ἐνίστε ἐπιτρέπωμεν εἰς αὐτοὺς τὴν συγκαταβατικὴν προσθήκην τοῦ «οὕτω καλούμενος».

διαπιστώση άμέσως δύο τινά: 'Αφ' ένός προσθήκη και νέου περιή την έν 'Ανατολή έκκλησιαστικήν πραγματικότητα όρου — τά μέγιστα ξενίζοντος και συσκοτίζοντος τά πράγματα — άφ' έτέρου δέ, όπερ έτι χειρόν, την άνερευθρίαστον και πανηγυρικήν **έξίσωσιν** τής δια του νεοτεύκτου τούτου όρου σαφώς νοουμένης άνωμάλου έκκλησιολογικής καταστάσεως, πρός **τους έν 'Ανατολή 'Ορθοδόξους**, ών ή ταυτότης και σαφειστάτη είναι, αλλά και δια κρυσταλλίνους **δογματικούς** λόγους και όρους, από πάντων των λοιπών έν 'Ανατολή και Δύσει Χριστιανών διακεκριμένη, και δη και κχωρισμένη.

Πρόκειται δια τόν τέως άγνωστον, άρα νεόκοπον, αλλά και όλως παραπλανητικόν όρον «'Ανατολικοί Καθολικοί».

Παραθέτομεν όλόκληρον τώ έπίμαχον χωρίον, δια να έχωμεν πλήρη την είκόνα του έν προκειμένω άνελπίστου θεολογικού **τολήματος**, ένδεικτικού τής άναληγσίας μεθ' ής τώ Βατικανόν έξακολουθεί να ύποκρίνεται έναντι ήμών άληθώς φιλάδελφα αισθήματα, ένω —ώς θα δείξωμεν κατωτέρω— παραβιάζει θεμελιώδεις, **άπό κοινού συμπεφωνημένας**, έν τώ έπισήμω ήμών Θεολογική Διαλόγω **έκκλησιολογικάς άρχάς**.

«Οί 'Ανατολικοί Καθολικοί ήμών άδελφοί και άδελφαί, έχουν πλήρη συνείδησιν του ότι άποτελούν ζώντας φορείς τής παραδόσεως ταύτης, όμοϋ μετά των 'Ορθοδόξων άδελφών ήμών. Τά μέλη τής Καθολικής 'Εκκλησίας, λατινικής παραδόσεως, δέον έπίσης να γνωρίσουν πλήρως τόν τοιοϋτον θησαυρόν, και οϋτω να αισθανθούν, μετά του Πάπα, έντονον την έπιθυμίαν όπως ή **πλήρης φανέρωσις τής καθολικότητος τής 'Εκκλησίας**, άποκατασταθή έν τή 'Εκκλησία και τώ κόσμω, έκφραζομένη οϋχι δια μιάς μόνης παραδόσεως, και άκόμη όλιγότερον, δια μιάς κοινότητος έν αντιθέσει πρός την άλλην διατελούσης, όπως δέ και εις ήμάς πάντας δωρηθή πλήρης γεϋσις τής έξ 'Αποκαλύψεως ιερής και άδαιρέτου κληρονομίας τής Οίκουμενικής 'Εκκλησίας, ήτις διετηρήθη και αυξάνει έν τή ζωή των 'Εκκλησιών τής 'Ανατολής, όπως και εις **έκείνας τής Δύσεως**».

Τώ άνωτέρω χωρίον, και μόνον δια τής άνευ όρων και δισταγμών **έξισώσεως** των πάσης φύσεως Οϋνιτών — τώρα όνομάζονται «'Ανατολικοί Καθολικοί» — πρός τους 'Ορθοδόξους, θα ήτο άρκετόν δια να έξοργίση πάντα 'Ορθόδοξον, ίδια δέ πάντα Θεολόγον, έχοντα παρακολουθήσει έπιμελώς τά κείμενα τής Μικτής 'Επι-

τροπής του έπισήμου ήμών Θεολογικού Διαλόγου, και **μάλιστα κατά τά τελευταία έτη**, κατά τά όποία αί έργασίαι συνεχίζονται με άποκλειστικόν θέμα την Οϋνίαν και τόν σχετικόν προσηλυτισμόν. Είς τά κείμενα ταϋτα, ως γνωστόν, διατυπώται άπεριφραστος **άπό κοινού καταδίκη** τής Οϋνίας, ως μεθόδου και νοοτροπίας, πρός έξαρον άκριβώς του άπαραδέκτου τοιαϋτης μεθόδου δια την χριστιανικήν έκκλησιολογίαν, κατά την όποιαν και αί μη εύρισκόμενα εισέτι έν ένότητι Πίστεως 'Εκκλησίαι, δέν παύουν να όφείλουν σεβασμόν πρός άλλήλας ως άδελφάς, πόσον μάλλον όταν εύρίσκωνται έν Διαλόγω **άληθείας** και **άγάπης**, με ιερόν στόχον την άποκατάστασιν τής έν τή Πίστει ένότητος⁶.

(Συνεχίζεται)

6. Καίτοι, δια τους όρθώς κρίνοντας, τώ θέμα τής Οϋνίας είναι έξόχος πολύπλοκον και πολύπλευρον, τιθέμενον κατά διαφόρους περιόδους και γεωγραφικάς περιοχάς υπό ποικίλιαν ιστορικών προϋποθέσεων, ή Μικτή 'Επιτροπή του Θεολογικού Διαλόγου, εύρέθη πρὸ τής ανάγκης να αντιμετώπιση τούτο εις πρώτον στάδιον, **ποιμαντικώς** μάλλον — πρὸς κατάπαισιν των έριδων εις τους τόπους των συγκρούσεων — έπιφυλασσομένη δια περαιτέρω άσπληρωθής **θεολογικήν** μελέτην και επίλυσιν εις χρόνον εύθετώτερον. 'Ανεξαρτήτως λοιπὸν τής εκ των ύστερων διαπιστουμένης σήμεραν, άπαραδέκτου δυστυχώς, έκμεταλλεύσεως, εκ μέρους του Βατικανού, τής δι' οϋς είπομεν ποιμαντικούς λόγους ύποχωρητικότητος των 'Ορθοδόξων μελών τής 'Επιτροπής επί του θέματος, δέν επιτρέπεται να ύποτιμηθῆ ποσὸς τὸ γεγονός τής δια πρώτην φοράν έν τής 'Ιστορία έπιτευχθείσης **άπό κοινού καταδίκης τής Οϋνίας**.

'Η καταδίκη αϋτη κατέστη δυνατή, κατόπιν υπερανθρώπων προσπαθειών των 'Ορθοδόξων μελών τής 'Επιτροπής, πολλής χριστιανικής γενναιοτήτος εκ μέρους ικανών Ρωμαιοκαθολικών μελών τής αϋτης 'Επιτροπής, αλλά και δια φιλανθρώπου και ρεαλιστικής διακρίσεως πὸν εισηγήθημεν, μεταξύ τής Οϋνίας ως **μεθόδου** και **νοοτροπίας** άφ' ένός, και των **ανθρώπων**, οϋτινες άποτελούν τās ύπαρκτάς Οϋνιτικάς Κοινότητας ή «'Εκκλησίας» σήμεραν, οί πλείστοι των όποιων δέν υπήρξαν βεβαίως οί πρωτεργάται των σχισμάτων και άπροσκριτήσεων, άλλ' είναι άπόγονοι άποστατών, ή και θύματα άκόμη τής Δυτικής προπαγάνδας, ήτις απέσπασεν αϋτούς από του μητρικού κορμού τής 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας ή Παραδόσεως.

'Η έν λόγω διάκρισις, έδωκεν εις όλόκληρον την Μικτήν 'Επιτροπήν την δυνατότητα να **καταδικάση** μεν την χρησιμοποίησιν υπό τής Ρώμης μεθόδον τής Οϋνίας, να δεχθῆ όμως έξ έτέρου τά στοιχειώδη δικαιώματα των ύφισταμένων σχετικῶν Κοινοτήτων, εις την **θρησκευτικήν έλευθερίαν**, καθὸς και τὸ νόμιμον των **ποιμαντικών άναγκῶν** των. 'Αλλά ταϋτα βεβαίως, οϋχι πρὸς έξασφάλισιν προσηλυτιστικής άνέσεως μεταξύ των 'Ορθοδόξων, άλλ' όπωσδήποτε δια να **υπάρξουν** καθ' έαυτούς, άνευ άγχους και προπηλακισμού, διδομένης οϋτω τής εύκαιρίας να άποφασίσουν έλευθέρως περι του εάν τελικώς έπιθυμοϋν να ένταχθούν εις τās έξ άν βιαιώς ή τεχνηέντως άπεσπάρθησαν 'Ορθοδόξους μητέρας τοπικάς 'Εκκλησίας, ή να **ύποχρεωθούν** να προσχωρήσουν έξ όλόκληρου εις την Δύσιν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΓΕΝΟΣ ΕΙΣ ΚΟΙΝΗΝ ΠΟΡΕΙΑΝ ΣΤΑΥΡΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ*

Ἐξοχώτατε κύριε Πρόεβυ τῆς Ἑλλάδος,
Ἐξοχώτατοι κύριοι Βουλευταί, Ἐξοχώτατοι κύριοι Πρόεβεις,
Ἐλλογιμώτατε κύριε Πρόεδρε καὶ τιμιώτατα Μέλη τοῦ Ἰδρύματος Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ,
Φιλόθεον καὶ φιλογενῆς Ἐκκλησίασμα,
Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά!

Χριστὸς Ἀνέστη!

Τὸν ἐλπιδοφόρον τοῦτον χαιρετισμὸν ὀλοθύμως ὑμῖν ἀπευθύνοντες, χαιρετιζόμεν τὴ παρουσίαν πάντων ὑμῶν ἐνταῦθα, εἰς τὴν φιλόμουσον

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Αὐστρίας
κ. ΜΙΧΑΗΛ

Βιέννην, καὶ ἰδίᾳ εἰς τὸν Καθηδρικὸν τοῦτον Ἱερὸν Ναὸν τῆς Ἁγίας Τριάδος, τὸν ὁποῖον μεγαλοπρεπέστατον ὕψωσαν ἐν τῷ κέντρῳ τῆς ποτὲ καισαροβασιλικῆς καὶ νῦν ὁμοσπονδιακῆς αὐστριακῆς πρωτεύουσας ἢ εὐσέβεια καὶ ἢ φιλογενῆς διάθεσις τῶν ἀειμνήστων πατέρων ἡμῶν.

Θερμοτάτας εὐχαριστίας ἐκφράζομεν πρὸς τὸ Ἰδρυμα Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν κατ' αὐτὰς ἐκδηλώσεων αὐτοῦ ἐνταῦθα, εἰς τὰς ὁποίας συμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ παρούσα ἐσπερινὴ σῖναξις, ἣτις ὑπογραμμίζει τὸν ρόλον τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὴν ζωὴν, τὸ ἔργον καὶ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος εἰς τὴν πόλιν ταύτην, ἐνθα οἱ πρόγονοι ἡμῶν κατέστησαν τὴν ἑλληνικὴν παρουσίαν καὶ ἐκφρασιν πολιτιστικὸν παράγοντα, ἀρρήκτως συνδεόμενον μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς Βιέννης.

Καταδιωκόμενοι οἱ πατέρες ἡμῶν ἐκ τῆς γενετήρας αὐτῶν καὶ ἐκόντες ἐρχόμενοι εἰς τὰς μεγάλας καὶ μικρὰς πόλεις τῆς Αὐστρο-Οὐγγαρίας, δὲν ἐλησμόνησαν, ἐν τῇ προσπάθειᾳ ἐξα-

σφαλίσεως ἐνὸς καλλιτέρου δι' αὐτοὺς μέλλοντος, τὸ ἐνδοξὸν προγονικὸν αὐτῶν παρελθόν, ἀλλὰ, τούναντίον, ταῦτοχρόνως πρὸς τὴν δημιουργίαν καὶ θεμελίωσιν τῆς νέας αὐτῶν ζωῆς, ἐθεμελίωσαν καὶ τὰ πνευματικὰ φρούρια τῆς Ὁμογενείας, κληροδοτήσαντες εἰς τοὺς ἐπιγόνους αὐτῶν μνημεῖα μοναδικά, ἀποτελοῦντα παλλάδια τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἀγλαΐσμα τῆς Ρωμοσύνης.

Ὁ ἱστορικὸς ταπεινὸς Ἱερὸς Ναὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἰδρυθεὶς ὑφ' Ἑλλήνων ὀθωμανικῆς ὑπηκοότητος, τῷ 1726, ἀποτελεῖ τὸ μνημεῖον τοῦ ἡρωισμοῦ καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ πνεύματος τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ὁ μεγαλοπρεπὴς οὗτος Καθηδρικὸς Ἱερὸς Ναὸς τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἰδρυμα Ἑλλήνων τὸ γένος αὐστριακῶν καισαροβασιλικῶν ὑπηκόων, ἐκφράζει, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1785, τὴν ποτὲ οἰκονομικὴν ἀκμὴν, καὶ ὑπεροχὴν καὶ τὸ κοινωνικὸν μεγαλεῖον τῶν Ἑλλήνων ἐνταῦθα, ἢ δὲ Ἑλληνικὴ Ἐθνικὴ Σχολὴ τῆς Βιέννης, λειτουργοῦσα ἀπὸ τοῦ 1804 ἕως τῆς σήμερον εἰς τοὺς ἱεροὺς χώρους τούτους, ὑπογραμμίζει τὴν ἐκ παραδόσεως κοινὴν πορείαν Ἐκκλησίας καὶ Γένους, Ὁρθοδοξίας καὶ Ἑλληνισμοῦ.

Κληρονόμος καὶ φορεὺς τοιαύτης μακρᾶς, λαμπρᾶς καὶ ἐνδόξου παραδόσεως ἢ σημερινῆς Ὁμογένειας τῆς Βιέννης καὶ μετ' αὐτῆς σύμπας ὁ ἀνὰ τὴν οἰκουμένην Ἑλληνισμὸς, ἀγωνίζεται «τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν» καὶ μάχεται διὰ τὴν διατήρησιν ἀκραιφνοῦς ὁμογενειακοῦ στοιχείου, ἀναζωογονουμένου ἐκ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἱστορίας τῶν πατέρων καὶ τῶν παραδόσεων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους, ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Γένους, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τοῦ Φαναρίου, τὸ ὁποῖον, ὡς φάρος τηλαυγῆς καὶ ἥλιος ἀνέσπερος, φωτίζει τὰς πτυχὰς τῆς ζωῆς τοῦ ἀνὰ τὸν κόσμον Ἑλληνισμοῦ.

Μετὰ τῆς αὐτῆς εὐαισθησίας ὁ ἔξω Ἑλληνισμὸς προσβλέπει καὶ εἰς τὸ ἐθνικὸν αὐτοῦ κέντρον, τὴν ἑτέραν μητέρα αὐτοῦ, τὴν Μητέρα Πατρίδα, τὴν Ἑλλάδα, εἰς τὴν ἀναδημιουργίαν τῆς ὁποίας οἱ Ἕλληνες τῆς Βιέννης συνέβαλον λόγοις, συγγράμμασι καὶ ἔργοις τὰ μέγιστα, οὐχὶ μόνον διὰ τῶν Ἐθνικῶν Εὐεργετῶν, μὲ ἐξάρ-

* Ἐξεφωνήθη κατὰ τὸν Ἑσπερινὸν τοῦ Σαββάτου τῆς Διακαινησίμου, 29ης Ἀπριλίου 1995, τελεσθέντα ἐν τῷ Καθηδρικῷ Ἱερῷ Ναῷ τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐν Βιέννῃ, εἰς τὰ πλαίσια τῶν ἐκδηλώσεων τοῦ Ἰδρύματος Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ.

χοντας τούτων τους μεγατόνας του πλούτου Γεώργιον και Σίμωνα Σίναν, φόν Κάραγιαν και Δούμπα, αλλά και δια των Διδασκάλων εκείνων του Γένους, οι οποίοι έντεϋθεν ανέλαβον και έπέτυχον την πνευματικήν αφύπνισιν του Γένους, «όταν τ'άσκιαζε ή φοβέρα και τ'ά πλάκωνε ή σκλαβιά». Αιώνια ή μνήμη αυτών.

Έκ των λόγων τούτων ό έξω Έλληνισμός, ό δυστυχώς γενικώς και άοριστως χαρακτηριζόμενος ως 'Απόδημος Έλληνισμός, μετά πολλής άνακουφίσεως και ύπερηφανείας δέχεται έκδηλώσεις έμπρόκτου άναγνωρίσεως της προσφορής αυτού ύπέρ του Έθνους από μέρους της Έλληνικής Πολιτείας και πικραίνεται και άπογοητεύεται όσάκις βλέπει άνεύθυνον μεταχειρίσιν του δυναμικού του Έλληνισμού του έξωτερικού από μέρους των ύπευθύνων φορέων και έκμετάλλευσιν της εύαισθησίας και του έθνικού φρονήματος του έκλεκτου τούτου τμήματος του Έθνους δια μη έθνικούς σκοπούς, συγχεομένων, ως μη έδει, των όρίων του Έλληνισμού και του Έλλαδισμού.

Την ούσιώδη διαφοράν ταύτην των όρίων της έκφράσεως ήμών ως Έθνους και ως Κράτους διείδε, διεπίστωσε και προβάλλει λίαν έπιτυχώς τ'ό Ιδρυμα Έλληνικού Πολιτισμού, τους καρπούς δέ της φιλογενούς διαθέσεως ταύτης γευόμεθα κατ' αυτ'άς άπαντες ένταύθα.

Έκλεκτοί φίλοι και τέκνα έν Κυρίω!

Η προβολή της ιστορίας του Έλληνισμού και των πτυχών της έλληνικής παρουσίας έν Βιέννη, ίδια έν τη άτμοσφαίρα της πασχάλιου περιόδου, ύπογραμμίζει, σүн τοίς άλλοις, και την συνάφειαν της ζωής ήμών ως Γένους προς τ'ό μυστήριο της έορτής του Πάσχα. Τούτο σημαίνει «Πάσχα Κυρίου, Πάσχα», ούχι μόνον δια την Όρθοδοξίαν, αλλά και δια τ'ό Γένος, τ'ό όποιον, ως και ή Έκκλησία, ζεί και γράφει την ιστορίαν αυτού έντός της χαρμολύπης του σταυρού και της χαράς της αναστάσεως, της έθνικής. Διάβασις, λοιπόν, και του Γένους έκ της δουλείας είς την έλευθερίαν, έκ του θανάτου είς την ζωήν, έκ της άνεχειίας είς τ'όν πλούτον, έκ της λύπης είς την χαράν, έκ της άδρανείας είς την δημιουργικήτητα, έκ του σταυρού είς την άνάστασιν. Και ως έν τή Έκκλησία ό Σταυρός «ύπάρχει ζωή και άνάστασις», ούτω και δια τ'ό Γένος ήμών ό σταυρός ή μάλλον οι σταυροί, τους όποιους, ούχι πάντοτε ή μόνον οι έχθροί,

άλλά πολλάκις οι «φίλοι» ήμών, άκόμη δέ και ήμείς οι ίδιοι, έλαφρά τή καρδιά και τή συνειδήσει, έπιθέτομεν επί των ώμων της μαρτυρικής Ρωμοσύνης, άποτελεεί έγεργτήριο σάλπισμα, πρόσκλησιν προς άνάστασιν και πρόκλησιν προς άνάτασιν.

Ός δέ ή Μητηρ ήμών Έκκλησία, τ'ό σεπτόν Οίκουμενικόν Πατριαρχείον, ούτω και τ'ό Γένος ήμών ζεί και ύπάρχει, άνέκαθεν, «δια δόξης και άτιμίας, δια δυσφημίας και εύφημίας, ως άγνωσόμενοι και έπιγινωσκόμενοι, ως άποθνήσκοντες και ίδου ζώμεν, ως παιδευόμενοι και μη θανατούμενοι, ως λυπούμενοι άεί δέ χαίροντες, ως πτωχοί πολλούς δέ πλουτίζοντες» (Β' Κορ. 6, 7-10).

Έν τ'ω πνεύματι τούτω και ό Έλληνισμός της Βιέννης, διδασκόμενος έκ του ένδόξου σταυροαναστασίμου παρελθόντος αυτού, προσπαθει νά δώση άξιόπιστον, ύπεύθυνον και συνεπή μαρτυρίαν έντός του παραμεριζόντος παντός είδους φραγμούς και σύνορα παρόντος και άποβλέπει είς τ'ό άγνωστον μέλλον, μετά της πίστεως και της έλπίδος, ότι τ'ό φώς της Άναστάσεως του Κυρίου θά διαλύη τ'ά έκάστοτε σκότη και θά φωτίζη και θά καθοδηγή τ'ό Γένος ήμών και την φιλάτην ήμών Πατρίδα επί τ'ά ίχνη των μακαριστών προγόνων, πατέρων και προκατόχων ήμών, ήμάς δέ και τους άπογόνους ήμών θά άναδεικνήη άξιους κληρονόμους, έρμηνευτάς και συνεχιστάς του έργου και του πνεύματος έκείνων, επ' αγαθ'ω και είς δόξαν του τετιμημένου έλληνικού όνόματος. Γένοιτο!

Άνδρέα Θεοδώρου, ΤΑ ΔΟΓΜΑΤΙΚΑ ΘΕΟΤΟΚΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΚΛΗΤΙΚΗΣ (κείμενον ύμνων, άπόδοση στή νεοέλληνική, εύρους σχολιασμός), Άθήνα 1992, σσ. 56 (σχήμα 14X21 έκατ.).

Στ'ά δογματικά Θεοτοκία «με άπαράμλλη ποιητική τέχνη και έμβρίθεια ιστορείται ή αλήθεια της Θεοτόκου,... έκτίθεται τ'ό θεομητορικό και χριστολογικό δόγμα της πίστεως στίς βασικότερες άναφορές του» (σ. 8). Δοσμένα με γλωσσική ακρίβεια και λυρισμό από τ'όν ειδικό στ'ά θέματα Καθηγητή κ. Άν. Θεοδώρου, θά άποτελέσουν ψυχωφέλιμο άνάγνωσμα για κληρικούς και λαϊκούς.

ΟΔΟΠΟΡΙΚΟΝ ΕΙΣ ΕΛΛΗΝΟΡΘΟΔΟΞΑ ΚΕΝΤΡΑ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ*

40. Ὁ Καθηδρικὸς Ἰ. Ναὸς στὸ Sydney.

Μὲ ιδιαίτερη ἱκανοποίησι καὶ χαρὰ ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Στυλιανὸς μᾶς ξενάγησε ἐπίσης στὸν παρακείμενο στὴν Ἰ. Ἀρχιεπισκοπὴ Ἰ. Καθηδρικὸ Ναὸ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, τὸν ὁποῖο εἶχε βρῆ μέχρι ἐπικινδύνου βαθμοῦ κατεστραμμένον καὶ γιὰ τὴν ἀναπαλαίωσι τοῦ ὁποῖου ἔδειξεν ιδιαίτερο ἐνδιαφέρον. Πρό-

Τοῦ κ. **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**

Ὁμοτ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

κειται γιὰ ἔργο τοῦ ἐπιφανοῦς ἀρχιτέκτονος Edmund Blacket καὶ γιὰ σπάνιο μνημεῖο ἐκκλησιαστικῆς ἀρχιτεκτονικῆς τῶν Ἀγγλικανῶν, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους ἀγοράσθηκε τὸ 1970, τὸ ὁποῖο ὁμως εἶχε φθαρῆ ὑπὸ τὸ βᾶρος ἡλικίας ἐνὸς καὶ ἡμίσεος αἰῶνος «καὶ ὑπὸ τοὺς διαρκεῖς κραδασμοὺς τῶν ὑπὸ τὰ θεμέλια του διερχομένων γραμμῶν τραίνου».

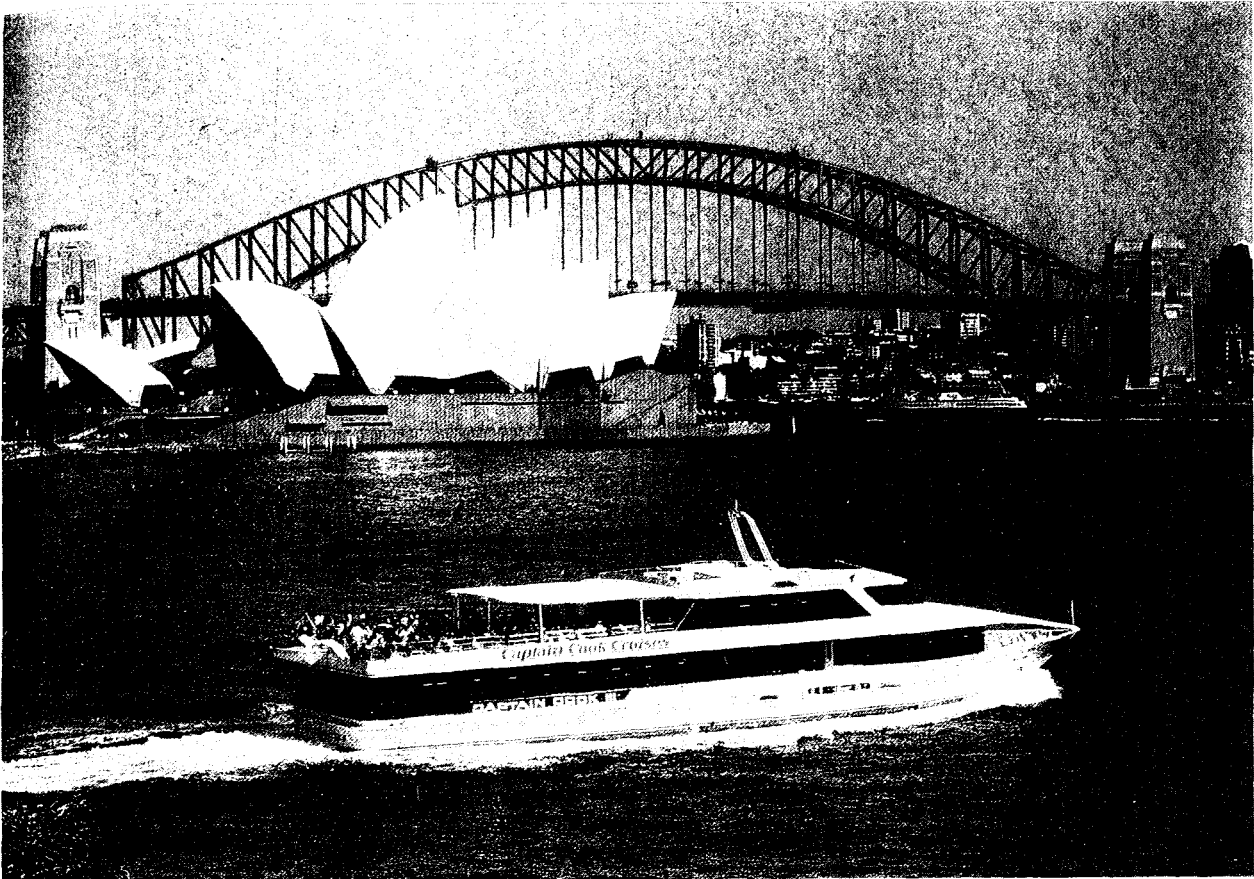
Τὸν Φεβρουάριο 1986 ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Στυλιανός, τὸν ὁποῖο ἐκτιμῶν οἱ αὐστρα-

λιανοὶ κυβερνητικοὶ παράγοντες, ἔπεισε τὸν —τιμῶντα μὲ τὴν παρουσία του τὰ Θυρανοῖξια τῆς Ἰ. Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀπ. Ἀνδρέου— Πολιτειακὸ Πρωθυπουργὸ κ. Neveille Wran νὰ προσέξῃ τὸν προστατευόμενον ἀπὸ τὴν Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία κινδυνεύοντα Ναὸ καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴ χορήγησι ἐκ μέρους τῆς Πολιτείας τῶν 2/3 τῆς ἀπαιτουμένης δαπάνης γιὰ τὴ στερέωσι καὶ ἀναπαλαίωσι τοῦ Ναοῦ, δηλ. ποσοῦ 550.000 δολλαρίων μὲ τὴν ὑποχρέωσι νὰ συγκεντρώσουν οἱ Ὁρθόδοξοι Ἕλληνες τὸ ὑπολειπόμενο ποσό, πὸν τελικῶς ἀνῆλθε στὰ 300.000 δολλάρια. Ὅπως ἔχει τονίσει ὁ Σεβασμιώτατος, «γιὰ τὴν μνημειώδη ἀναπαλαίωσι τοῦ Καθηδρικοῦ —πὸν ἐτίμησε τὰ μέγιστα, στὴν κρίσιμην ὅλων τῶν Αὐστραλιανῶν, ὀλόκληρη τὴν Ὁμογένεια καὶ τὴν Ἐκκλησίαν μας— συνέβαλαν μὲ συγκινητικὴ ἀφοσίωσι καὶ ὑπεράνθρωπες προσπάθειες ὅλα τὰ μέλη τῆς εἰδικῶς συγκροτηθείσης Ἑραρικῆς Ἐπιτροπῆς, τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου καὶ τῆς Φιλοπτώχου, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν ἀκάματο Ἐφημέριον τοῦ Καθηδρικοῦ Ναοῦ π. Ἰωάννη Γρύλλη. Ποτὲ δὲν θὰ λησμονηθοῦν ἐπίσης οἱ πολῦτιμες ὑπηρεσίαι σ' αὐτὸ τὸ ἔργο, πὸν ὅλως ἀφιλοκερδῶς προσέφεραν ὁ ἐρ-

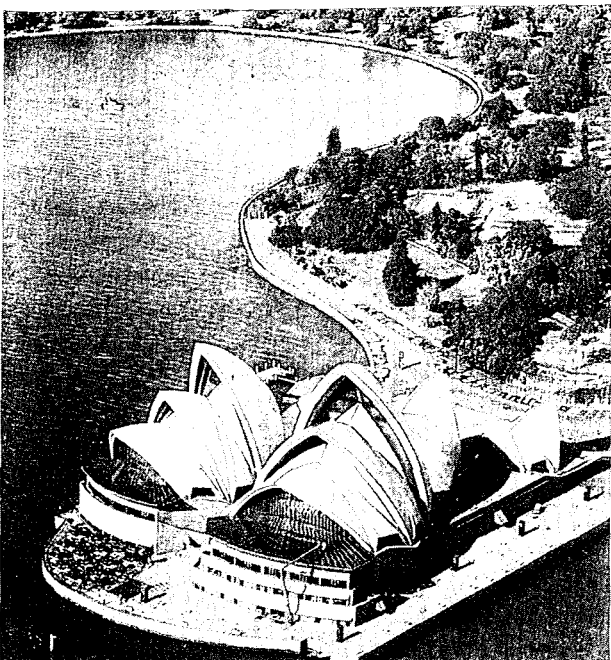
* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 412 τοῦ ὑπ' ἀρ. 10 τεύχους.

Ὁ Ἱερὸς
Καθηδρικὸς Ναὸς
τοῦ Εὐαγγελισμοῦ
τῆς Θεοτόκου
στὸ Σίδνεϋ.

Στό λιμάνι τού Σύδνεϋ ή μεγάλη γέφυρα, τό κτίριο τής Όπερας καί κρουαζιερόπλοιο.

Ή Όπερα στό μικρό άκρωτήριο Farm Cove.

γολάβος κ. Φ. Μονεμβασίτης» (Άρχιεπισκόπου Αυστραλίας Στυλιανού, Ποιμαντική Άναφορά - Pastoral Report, Melbourne 1989, σσ. 22-23).

Στόν Καθεδρικό Ί. Ναό, όπως μās είπεν ό ξεναγών Άρχιεπίσκοπος, Ούγγρος καλλιτέχνης κατεσκεύασεν έκ νέου τό κατεστραμμένο βιτρώ τού Εύαγγελισμού τής Θεοτόκου με ώραία χρώματα καί με σύνθεσι έλληνικής καί άγγλικής έπιγραφής. Στην έξεικόνισι τής σκηνής τού Εύαγγελισμού ύπάρχει ή ιδιοτυπία, ότι ό άγγελος τοποθετείται όχι παραπλεύρως, αλλά ύπεράνω τής Θεοτόκου.

Ό Καθεδρικός Ί. Ναός τού Εύαγγελισμού, παρά τό γεγονός, ότι, όπως έπισημαίνει ό Σεβ. Άρχιεπίσκοπος κ. Στυλιανός «μορφολογικά δέν έχει καμιά σχέση με την Όρθόδοξη παράδοση καί ναοδομία» (ένθ' άνωτ., σ. 22), έχει καταστή άκτινοβόλος φάρος τής Έλληνικής Όρθοδοξίας στό Sydney. Όπως ό γράφων έχει τονίσει στό παρελθόν, ή Όρθοδοξία δέν άπολυτοποιεί την

Στους χώρους της Όπερας ό Σεβ. Άρχιεπίσκοπος Αυστραλίας κ. Στυλιανός απευθύνει τόν λόγο στά πλήθη τών όμογενών κατά τήν Έθνική Έορτή τής 25ης Μαρτίου.

ύπέροχη ναοδομική και λοιπή καλλιτεχνική της παράδοσι, διότι δέν είναι ή κονφορμιστική προσήλωσις στήν α΄ ή β΄ αισθητική μορφή. Άντιθέτως, —προβάλλουσα τή σταθερότητα και τό αναλλοίωτο τού πνευματικού, μυσταγωγικού και αναγωγικού πνεύματός της—, ύπήρξε πάντοτε ένότης μέσα στήν ποικιλομορφία. Γι΄ αυτό με πνεύμα έλευθερίας ένοφθαλμίζει πάντοτε κατά τρόπον άρμονικό στήν πολύεδρον και πολύπτυχον έμπειρία και πνευματική της βίωση νέες καλλιτεχνικές μορφές έκφράσεως και νέα όμόλογα ή όμοιογενή καλλιτεχνικά στοιχεία, τά όποια κατά τόπους, χρόνους και πολιτισμικά περιβάλλοντα μπορούν νά αποτελούν ισοδύναμες έκφράσεις τής πνευματικότητός της, όταν αναχωνεύωνται στήν πυρακτωμένη κάμινó της και όταν δέχονται επάνω τους τίς άνταγχειες τής άκτίστου ένεργείας τού θαβωρείου φωτός. Τό πνεύμα άκριβώς αυτό τής έλευθερίας δέν έμπόδισε τήν όρθόδοξη έλληνική ψυχή νά άναδείξη ως τó προσφιλέστερο προσκύνήμά της τόν Ί. Ναό Ευαγγελιστρίας στήν Τήνο, παρά τó

γεγονός ότι αυτός έχει δυτικά πρότυπα και παρουσιάζει πολλές αποκλίσεις από τήν επικρατούσα όρθόδοξη καλλιτεχνική παράδοσι. Κάτι παρόμοιο συμβαίνει και στήν Αυστραλία, όταν άγοραζόμενα εκκλησιαστικά οίκοδομήματα έχουν αποκλίσεις εκ τής όρθόδοξης αισθητικής παραδόσεως. Ή πνοή τού Παρακλήτου, «όπου θέλει πνει» (Ίωάν. γ΄ 7), έλευθερώνει από κάθε στατικό κονφορμισμό και άναπληρώνει τά έλλείποντα, όταν δέν μπορεί νά ικανοποιηται ό διακαής πόθος τής Ήγεσίας τής Ί. Άρχιεπισκοπής Αυστραλίας πρòς άνέγερσι νέων Ί. Ναών, πού θα προβάλλουν τήν παράδοσι τής Όρθόδοξου ναοδομίας.

41. Πρώτες έντυπώσεις στο λιμάνι τού Sydney.

Μετά τήν ξενάγησι, τήν όποία μάς έκαμεν ό Σεβ. Άρχιεπίσκοπος, πήρε τή σκυτάλη τής ξεναγήσεως ό Θεοφ. Έπίσκοπος Άπολλωνιάδος κ. Σεραφείμ, ό όποίος μαζί με τόν διάκονο π. Ίωάννη (Τσιγκούνη) μάς ώδήγησε στο κεντρικό για τούς έπισκέπτες σημείο τού λιμανιού τού

Σπίτια στην παραλία του λιμανιού του Σύδνεϋ.

Sydney. 'Εκεί, σ' ένα περίπατο, χαρήκαμε την ζωηρή κίνησι των πλοίων, των πλοιαρίων, των επίσκεπτών, των πολυχρώμων ταξιδιωτικών γραφείων και τουριστικών καταστημάτων και περιπτέρων.

Ξαφνικά, καθώς περπατούσαμε, νοιώσαμε ὅτι ἡ δροσερὴ αὔρα ἔφερε στ' αὐτιά μας τοὺς ἤχους μιᾶς ἰδιότυπου καὶ μονοτόνου μελαγχολικῆς μουσικῆς. Ἡ μουσικὴ αὐτὴ ἐρχόταν ἀπὸ μίαν γωνιά τῆς παραλίας, ὅπου κάθονταν στὸ ἔδαφος δύο Aborigenes (= αὐτόχθονες ἰθαγενεῖς κάτοικοι). Ἦσαν μισόγυμνοι μὲ τίς πρωτόγονες ἀμφιέσεις τους καὶ ἔπαιζαν τὰ ἰδιότυπα ἐπιμήκη μουσικά τους ὄργανα. Οἱ μελαγχολικοὶ τόνοι ἐξέφραζαν ὅλη τὴν πίκρα καὶ μελαγχολία τῆς ψυχῆς τους γιὰ τὸ γεγονός ὅτι οἱ ἐπήλυδες Εὐρωπαῖοι πῆραν τὴ γῆ τους, τίς ἱερὲς περιοχὲς τους καὶ τίς τοποθεσίαις τῶν μύθων καὶ τῶν ὀνειρῶν τους, τίς ὁποῖες κατεῖχαν οἱ πρόγονοὶ τους ἐπὶ δεκάδες χιλιάδων ἐτῶν, καὶ τοὺς ὠδήγησαν σὲ περιθωριοποίησι, ἢ ὁποῖα ἐξακολουθεῖ νὰ τοὺς κρατῇ στὴν ἀμάθεια, στὴν ἀνεργία, στὴ δεισιδαιμονία καὶ στὸν ἀλκοολισμό. Ὅπως ἀκούσαμε καὶ ὅπως ἔγραψε καὶ ὁ ἑλληνικὸς Τύπος, οἱ Aborigenes, ἐπωφελοῦμενοι τῶν συνημάτων περὶ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης, ποὺ προβάλλονται στὴν Αὐστραλία, ἤρχισαν μὲ διαδηλώσεις καὶ μὲ δικαστικὰς ἀγωγὰς νὰ διεκδικοῦν μεγάλη ἔκτασι τῶν πατρογονικῶν ἐστιῶν τους.

42. Μία ἀπὸ τίς ὠραιότερες πόλεις τοῦ κόσμου.

Ὁ θαυμασμός μας γιὰ τὸ Σύδνεϋ ὡς μίαν ἀπὸ τίς ὠραιότερες πόλεις τοῦ κόσμου κορυφώθηκε στὴ συνέχεια, ὅταν εἰς μίαν ἀπὸ τίς πολλὰς

κρουαζιέρες μὲ πλοῖο, ποὺ εἶναι ὀργανωμένες ἀπὸ εἰδικὰ ταξιδιωτικὰ γραφεῖα γιὰ τοὺς ἐπισκέπτες, μὲ τὴ συνοδεία τῶν ἐκλεκτῶν κληρικῶν ξεναγῶν μας γνωρίσαμε πολλὰς πτυχὰς τῆς καταπληκτικῆς ὁμορφιάς τοῦ λιμανιοῦ τῆς πόλεως, ἢ ὁποῖα εἶναι ἀπλωμένη σὲ ὀλόκληρα χιλιόμετρα στὶς ἀκτὲς ἑνὸς πολυδαίδαλου ἐπιμήκους κόλπου στὸν Νότιο Εἰρηνικὸ Ὀκεανό. Ὁ κόλπος αὐτὸς περικλείει ἀναριθμήτους μικροὺς κολπίσκους καὶ πολλὰ γραφικὰ μικρὰ ἀκρωτήρια. Ἀπὸ τὸ κρουαζιερόπλοιο θαυμάζει ὁ ἐπισκέπτης τοὺς οὐρανοξύστες τῆς πόλεως, τὴν τεραστία γέφυρα, ποὺ συνδέει δυὸ πλευρὰς τοῦ λιμανιοῦ, τὸ μεγαλειώδες οἰκοδόμημα τῆς Ὀπερας, τὸ Κυβερνεῖο (τῆς Νέας Νοτίου Οὐαλίας), πολλὰ —κατὰ κανόνα λευκὰ καὶ κεραμοσκεπῆ— ἀρχοντικὰ οἰκοδομήματα, ποὺ εἶναι κτισμένα πάνω στὴ θάλασσα, νησάκια, δασωμένες ἀκρογυαλιές, κήπους, ἀνάμεσα στοὺς ὁποῖους ξεχωρίζει ὁ ζωολογικὸς, δαντελωτὰ ἀκρογυάλια, θαυμάσιες ἀμμουδιές, πολυμόρφους βράχους, πάνω στοὺς ὁποῖους σπᾶνε μικρὰ λευκὰ κύματα, γραφικοὺς φάρους σὲ εἰδυλλιακὰ τοπία, κοπάδια ἀπὸ γλάρους καὶ ψαροπούλια καὶ πολλὰ ἄλλα. Ὅλα αὐτά, ἑναρμονισμένα εἰς μίαν θαυμασίαν αἰσθητικὴν σύνθεσι, βρῖσκονται μέσα σ' ἕνα καὶ μόνο γοητευτικὸ λιμάνι, στὸ λιμάνι τοῦ Σύδνεϋ (Sydney Harbour).

(Συνεχίζεται)

Ἡ ἐπίσημη ἐπίσκεψη τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κ. Παρθενίου εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας*

Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ. Παρθένιος συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Ἀξίωμης Πέτρον, τὸν Κυρήνης Θεόδωρον, τὸν Πρόεδρον τῶν Ἀράβων Ὁρθοδόξων Καίρου κ. Ρομπέρτ, τὸν Πρόεδρον τοῦ Πόρτ - Σαΐδ, κ. Εὐθ. Εὐθύμ και τὸν Γραμματέα τῆς Κοινότητος

Τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Κυρήνης
κ. **ΘΕΟΔΩΡΟΥ**

Ἀράβων Ὁρθοδόξων Ἀλεξανδρείας ἐπεσκέφθη ἐπίσημα τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας ἀπὸ 28 Ἀπριλίου ἕως 9 Μαΐου 1995.

Παντοῦ τὰ πλήθη, οἱ χιλιάδες Ὁρθόδοξοι Ἀραβες Χριστιανοὶ ὑποδεχόντουσαν μὲ ἐκδηλώσεις ἀγάπης και σεβασμοῦ, ποὺ ξεπέρασαν κάθε προσδοκία, τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην μας κ. Παρθένιον.

Μάλιστα ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας κ. Ἰγνάτιος στὴν ἐπίσημη Λειτουργία τῆς Δαμασκοῦ τὸν ἀπεκάλεσε «...ἕναν ἠγέτην τῆς Ὁρθοδοξίας, ἕναν ταπεινὸν ἐργάτην διὰ τὴν ἐνότητα τῶν Ἐκκλησιῶν, ἡ παρουσία του ἦταν πάντοτε παρουσία ἀγάπης...»

Ὁ Πατριάρχης μας κ. Παρθένιος μεταξὺ ἄλλων εἶπε: «...Ἐσεῖς οἱ Ἀντιοχεῖς εἴσθε εὐλογημένοι ἀπὸ τὸν Θεόν, γιατί σ' αὐτὸν τὸν τόπον, στὴν Ἀντιόχεια, ἄρχισε ἡ πορεία σας ἀπὸ τὸ 33 μ.Χ. ἕως σήμερον τὸ 1995, ἐσεῖς εἴσθε οἱ πρῶτοι κάτοικοι, ἀπόγονοι τῶν Φοινίκων, μετὰ ἦλθαν οἱ ἄλλοι, σ' αὐτὸν τὸν τόπον. Τὸ ὄνομα "Χριστιανός", ἐδῶ ἄρχισαν και ἀπλώθηκε σ' ὅλον τὸν κόσμον, γι' αὐτὸ ἔχετε πιδ μεγάλη εὐθύνη στοὺς Χριστὸν και στὴν Ἐκκλησία Του... Τώρα περπατᾶμε μαζί στὴν ἴδια περιοχὴ τῆς Μέσης Ἀνατολῆς και κρατᾶμε τὴν πίστη μας και τὴν ἀγάπη μας στοὺς Χριστὸν. Πρέπει νὰ μάθουμε ν' ἀγαπᾶμε ὅλους ποὺ εἶναι κοντὰ μας, Χριστιανούς και Μουσουλμάνους. Μὲ τὸν Πατριάρχην Ἰγνάτιον περπατήσαμε γιὰ τῆς Ἐκκλησίας μας τῆς δύο, σὰν μὰ Ἐκκλησία και μαζί ἀγωνιζόμεθα γιὰ τὴν Ὁρθοδοξία μας, σ' ὅλα τὰ συνέδρια και τοὺς διαλόγους...».

Τὴν Κυριακὴ τὸ ἀπόγευμα ἔγινε ἐπίσημη ἐ-

πίσκεψη στοὺς Πρόεδρο τῆς Συρίας Χάφεζ Ἐλ Ἀσαντ, ποὺ κράτησε περίπου δύο ὥρες, ὁ Πρόεδρος ἐξέφρασε τὴν ἀγάπη και τιμὴ πρὸς τὸν Πατριάρχην Παρθένιον και πρὸς τὴν Ὁρθοδοξίαν.

Κατόπιν τὸ Συμβούλιο τῶν Ἐκκλησιῶν Μέσης Ἀνατολῆς ἔδωσε ἐπίσημο δεῖπνο πρὸς τιμὴν τοῦ Πατριάρχου Παρθενίου ποὺ εἶναι και Πρόεδρος του. Παρόντες ὅλοι οἱ ἐκπρόσωποι τῶν Δογμάτων τῶν Χριστιανικῶν, ἀλλὰ και τοῦ Ἰσλαμικοῦ κόσμου.

Ὁ Λιβάνος ὑποδέχεται τὸν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας Παρθένιον

Μὲ αὐτὰ τὰ λόγια οἱ ἐφημερίδες τοῦ Λιβάνου ὑπεδέχθησαν τὸν Πατριάρχην μας και κάθε ἡμέρα στὰ πρωτοσέλιδα ἄρθρα ἐγραφαν γιὰ τῆς ἐπισκέψεις τῆς Α.Θ.Μ. εἰς Σχολεῖα, Ἰδρύματα, Ναοὺς και Νοσοκομεῖα.

Ὁ Πατριάρχης μας ἄρχισε τῆς ἐπισκέψεις του ἀπὸ τὴν πόλη Ζάχλε ὅπου ὁ Μητροπολίτης Ἡλιουπόλεως κ. Σπυρίδων μὲ τὸ ποιμνιὸ του ἐπεφύλαξαν θερμὴ ὑποδοχή. Παρὼν και ὁ Ὑπουργὸς Γεωργίας τοῦ Λιβάνου ποὺ χαιρέτισε τὸν Πατριάρχην μας.

Κατόπιν στὴν Βηρυττό, ἡ ὑποδοχὴ μεγαλειώδης, χιλιάδες ὁ Λαός, παρόντες ὅλοι οἱ Ἀρχιερεῖς τοῦ Λιβάνου, οἱ περισσότεροι Ὑπουργοὶ τῆς Χώρας, οἱ Δήμαρχοι, οἱ ἐκπρόσωποι ὅλων τῶν Δογμάτων. Ἡ Α.Θ.Μ. τοὺς κάλεσε νὰ ὀδεύσουν τώρα εἰρηνικὰ ὅλοι μαζί μετὰ τὸν πόλεμο γιὰ τὸ καλὸ τῆς Χώρας.

Ὁ Πατριάρχης μας συνάντησε τὸν Πρόεδρον τῆς Χώρας κ. Ἡλία Ράουις ποὺ ἐξέφρασε τὴν χαρὰ γιὰ τὴν τιμὴ νὰ ἔχει κοντὰ του ἕναν ἠγέτην τῆς Ὁρθοδοξίας ποὺ ὅλοι στοὺς κόσμον γνωρίζουν πολὺ καλά.

Ὁ Πατριάρχης μας κ. Παρθένιος ἐπεσκέφθη ἐπίσημα τὸν Πατριάρχην τῶν Μαρωνιτῶν ὡς και τὰ Ἰδρύματα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ὁρθοδόξου τῆς Βηρυττοῦ ποὺ εἶναι Νοσοκομεῖα, Ὁρφανοτροφεία, Γηροκομεῖα και Σχολεῖα. Τὸ βράδυ συνάντησε τοὺς Πατριάρχας και Ἀρχηγούς ὅλων τῶν Χριστιανικῶν Δογμάτων ποὺ ζοῦν

στον Λίβανο και τους κάλεσε για μια αδελφική συνύπαρξη και πορεία για τό καλό του λαού του Λιβάνου.

Την Τετάρτη 3 Μαΐου ο Πατριάρχης κ. Παρθένιος πήγε στην ιστορική Μητρόπολη Όρους Λιβάνου, όπου με τον Μητροπολίτη κ. Γεώργιο τους συνδέει φιλία και κοινή πορεία στους διαλόγους και στα συνέδρια των Έκκλησιών. Παρόντες και οί όρθόδοξοι Βουλευτές του Λιβάνου, έδώ ύπάρχει και ή άρχαία πόλις της Βύβλου.

Άκολούθησε ή επίσκεψη στο κέντρο των Έκκλησιαστικών εκπαιδευτικών Ίδρυμάτων του Πατριαρχείου Άντιοχείας που όνομάζεται «Μπελεμεντίον Όρθόδοξον Πανεπιστήμιον», όπου κοντά στην Ίερά Μονή Μπελεμεντίου, λειτουργεί Θεολογική Σχολή, Άρχιτεκτονική Σχολή, Παιδαγωγική Άκαδημία, Σχολή Καλών Τεχνών, Διοίκησης Έπιχειρήσεων, Ίατρική Σχολή και Θεραπευτική Σχολή Άδελφών Νοσοκόμων.

Ό Μακαριώτατος Πατριάρχης μάς μίλησε και ένθουσίασε τους πάντας. Κατ' άρχάς στους Ίεροσπουδαστές της Θεολογικής Άκαδημίας, στα 3.000 παιδάκια του Σχολείου, κατόπιν στο Σύλλογο των Καθηγητών στην Κοσμητεία του Πανεπιστημίου, τους κάλεσε να βρουν τρόπο συννοήσεως με τό Ίσλάμ γιατί ζούν και πρέπει να ζήσουν και να συνυπάρξουν ειρηνικά, διαφορετικά δέν γίνεται. Ό Πρώτανις και οί καθηγη-

τες έμειναν κατάπληκτοι από την άγάπη, ταπεινώση αλλά και την θεολογική - φιλοσοφική και άνθρωπιστική σκέψη του Πατριάρχου μας.

Άκολούθησε ή επίσκεψη στην Ίερά Μητρόπολη Τριπόλεως, από την ιστορική έκκλησία του Άγίου Γεωργίου στην πόλη Αμίουη, χιλιάδες οί πιστοί να ψάλλουν όλοι μαζί τό «Χριστός Άνέστη» και με χειροκροτήματα να διακόπτουν τά λόγια του Πατριάρχου μας που τους καλούσε να μένουν πιστοί στην Όρθοδοξία και στην πίστη των Πατέρων. Κατόπιν εϋλόγησε τά σχολεία που άνήκουν στην Μητρόπολη και στα όποια φοιτούν έκατοντάδες παιδιά. Επίσης έδώ ύπάρχουν και σύγχρονες τεχνικές σχολές που άνήκουν στην Έκκλησία.

Ό έσπερινός έψάλη στον Καθεδρικό Ναό του Άγίου Γεωργίου Τριπόλεως. Η παρουσία του Πατριάρχου μας ήταν άπαραίτητη στην πόλη που οί χριστιανοί γνώρισαν διώξεις στην περίοδο του πολέμου. Η λιτανεία στους δρόμους ένεψύχωσε τους χριστιανούς και τους στερέωσε στην Όρθοδοξία.

Ό Πατριάρχης μας εϋλόγησε τά 4 σχολεία της Μητροπόλεως Τριπόλεως που φοιτούν άρμονικά Χριστιανοί και Μουσουλμάνοι, περίπου 6.000 παιδιά, και όλα αυτά κάτω από την Έκκλησία.

Η πορεία ή άγία και ειρηνική του Μακαριωτάτου Πατριάρχου μας κ.κ. Παρθενίου του

Γ' συνεχίσθηκε στην Ίερὰ Μητρόπολη Ἀρκαδίας, ἡ ὑποδοχὴ ἀπὸ τὸν Μητροπολίτην κ. Παῦλον ἔγινε στὴν Ίερὰ Μονὴ Προφήτου Ἡλιοῦ Lafita ὅπου λειτουργεῖ Σχολὴ Ἀδελφῶν Νοσοκόμων καὶ Τεχνικὴ Σχολή. Ὁ Πατριάρχης μας μίλησε στοὺς ἑκατοντάδες πιστοὺς, συζήτησε μὲ τοὺς σπουδαστὲς χριστιανοὺς καὶ μουσουλμάνους καὶ κάλεσε ὅλους νὰ πορεύονται μὲ ἀγάπη καὶ εἰρήνη γιὰ τὸ καλὸ τῆς πατρίδος των ποὺ ἀνήκει σ' ὅλους.

Ἡ Α.Θ.Μ. μὲ τὴν συνοδεία τῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν δύο Ἀποστολικῶν Θρόνων, ἄφησε τὸν Λίβανο καὶ ἦλθε καὶ πάλι στὴν Συρία, στὸ Μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Χειμάρρου, ποὺ εἶναι κτισμένο στὸ κέντρο μιᾶς καταπράσινης κοιλάδας μὲ 28 ὀρθόδοξα χωριὰ γύρω. Ἡ ὑποδοχὴ ξεπέρασε κάθε προσδοκία, ποὺ ἔφθασε στὸ σημεῖο οἱ νέοι Ἀραβες Ὀρθόδοξοι νὰ σηκώσουν δύο φορὲς στὰ χέρια τὸ αὐτοκίνητο τοῦ Μακαριωτάτου καὶ νὰ ζητωκραυγάζουν ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας. Χιλιάδες πιστοὶ παρηκολούθησαν τὸν Ἐσπερινὸ ποὺ ὁ χορὸς τῶν Μοναχῶν ἔψαλαν τοὺς περισσότερους ὕμνους στὰ ἑλληνικά. Ὁ Χωρεπίσκοπος τῆς Περιοχῆς καὶ Ἡγούμενος τῆς Μονῆς, ὁ Πύργου κ. Ἰωάννης, ἑλληνομαθῆς, χαιρέτισε τὸν Μακαριώτατον, ὁ ὁποῖος καὶ στὴν ἀντιφώνισή του κάλεσε τοὺς πιστοὺς νὰ λατρεύουν τὸν Θεὸν μὲ ἀγάπη καὶ ἀφοσίωση στὴν Ὀρθοδοξία καὶ τόνισε τὴν τιμὴ πρὸς τὸν Ἅγιο Γεώργιον ἀπὸ Χριστιανοὺς καὶ Μουσουλμάνους, ὅπως συμβαίνει καὶ στὴν ἰδική μας Ίερὰ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Καίρου τῆς Αἰγύπτου.

Καὶ ἡ πορεία τοῦ Πατριάρχου μας ἔφθασε καὶ στὴν Ίερὰ Μητρόπολη Ἐπιφανείας (Χάμα). Ἐδῶ ὑπάρχουν τὰ εἰρηπία τῆς ἀρχαίας Ἀπαμίας μὲ τὸν Ναὸν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου μὲ τὰ περίφημα ψηφιδωτά.

Ὁ Ἐσπερινὸς τελέσθηκε στὸν Μητροπολιτικὸ Ναὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου μὲ τὴν παρουσία καὶ τῶν δύο Μακαριωτάτων Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας κ. Παρθενίου καὶ Ἀντιοχείας κ. Ἰγνατίου. Ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ ἑκατοντάδες, οἱ λόγοι τῶν Πατριαρχῶν γεμάτοι ἀπὸ ἀγάπη καὶ καλωσύνη πρὸς τοὺς πιστοὺς. Ὁ Πατριάρχης μας κ. Παρθένιος ἀνακεφαλαίωσε στὸν λόγον του τὸ ἱερὸ καὶ ἅγιο ταξίδι του στὴν Ἐκκλησία Ἀντιοχείας καὶ ἐξέφρασε τὸν θαυμασμόν πρὸς τὸ ἐπιτελούμενο φιλανθρωπικό-ἐκπαιδευτικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας ποὺ εἶναι προσφορὰ ἀγάπης καὶ διακονίας πρὸς τὸν λαὸν χωρὶς διακρίσεις θρησκείας καὶ ἔθνους.

Τὴν Κυριακὴ 7 Μαΐου ἡ Θεία Λειτουργία ἐτελέσθη ὑπὸ τῶν δύο Πατριαρχῶν καὶ τῶν Ἀρχιερέων στὴν πόλη ποὺ γεννήθηκε ὁ Πατριάρχης Ἰγνάτιος, τὴν ὁποῖαν χαρακτηριστικὰ ὀνόμασε ὁ Πατριάρχης μας κ. Παρθένιος ὡς τὴν «Βηθλεὲμ» τοῦ Πατριάρχου Ἰγνατίου καὶ τόνισε τὴν συναισθηματικὴ σημασία ποὺ ἔχει ἡ «Βηθλεὲμ» τοῦ κάθε ἀνθρώπου, δηλαδὴ ὁ τόπος τῆς γεννήσεώς του, ἐκεῖ ποὺ ὁ καθένας ξεκίνησε τὴν πορεία τῆς ζωῆς του.

Τὸ ταξίδι καὶ ἡ ἱεραποστολικὴ πορεία τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου μας κατέληξε στὴν Ίερὰ Μητρόπολη Ἐμμέσης (Χόμς). Ἐδῶ ἡ ὑποδοχὴ ξεπέρασε κάθε λογικὴ καὶ κάθε ὄριο ἐνθουσιασμοῦ. Χιλιάδες οἱ πιστοὶ νὰ ραίνουν τὸ διάβα τοῦ Πατριάρχου μὲ ροδοπέταλα καὶ ἀνθόνερο καὶ κουφέτα. Νέοι μὲ τὰ σπαθιά νὰ χορεύουν παραδοσιακοὺς χοροὺς καὶ νὰ ψάλλουν τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη». Καὶ ἐδῶ σήκωσαν καὶ πάλι τὸ αὐτοκίνητο στὰ χέρια μὲ συνθήματα ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας μας.

Ἡ Α.Θ.Μ. στὴν ἐπίσημη Δοξολογία στὸν Καθεδρικὸ Ναὸ τοὺς εὐλόγησε, τοὺς δίδαξε καὶ ἐνεψύχωσε στὴν χριστιανικὴ πορεία τους. Ἡ Φιλαρμονικὴ τῆς Μητροπόλεως ἀκολούθησε τὸν Πατριάρχη μας μέχρι τὸ Ψυχαγωγικὸ Κέντρο τῆς Μητροπόλεως ὅπου ἡ χορωδία τῆς Μητροπόλεως ἀπέδωσε πολὺ ἀρμονικὰ παραδοσιακὰ τραγούδια τῆς Μητροπόλεως. Ὁ Μητροπολίτης Ἐμμέσης κ. Ἀλέξιος ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνη ὅλου τοῦ ποιμνίου του γιὰ τὴν παρουσία τοῦ Πατριάρχου καὶ τὸν συνόδευσαν στὴν ἀρχαία Παλμύρα μὲ τὰ ἀνάκτορα καὶ τοὺς ναοὺς ποὺ ἔκτισε ἡ βασίλισσα Ζηνοβία, ὡς ἐπίσης καὶ στὸ ἱστορικὸ Μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Ἰλιανοῦ, ποὺ ἔρχονται ἑκατοντάδες πιστοὶ νὰ προσκυνήσουν.

Μὲ τὴν ἐπιστροφή καὶ πάλι στὴν ἔδρα τοῦ Πατριαρχείου, τὴν Δαμασκὸ, τελείωσε ἓνα ταξίδι ἱεραποστολικὸ καὶ ἓνα προσκύνημα ἀγάπης καὶ τιμῆς τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου κ. Παρθενίου πρὸς τὴν Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία Ἀντιοχείας ποὺ τόσο ἄξια καὶ δυναμικὰ ποιμαίνει ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης κ. Ἰγνάτιος.

Ἡ παρουσία τῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν στὴν Συρία καὶ στὸν Λίβανο μὲ τὴν ἀρμονικὴ συμβίωση μετὰ τῶν ἄλλων χριστιανικῶν δογμάτων καὶ τὴν θρησκεία τοῦ Ἰσλάμ θὰ τοὺς βοηθήσει νὰ πορευτοῦν εἰρηνικά, χωρὶς πολέμους καὶ φανατισμοὺς καὶ στὴν τρίτη χιλιετία τοῦ κόσμου μας.

Ο ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΣ ΤΙΤΛΟΣ ΤΩΝ ΥΠΕΡΤΙΜΩΝ ΚΑΙ ΕΞΑΡΧΩΝ*

Ἡ ἀναγκαιότητα τῆς αὐστηρῆς τηρήσεως τῆς *τάξεως προκαθεδρίας* τῶν πέντε πατριαρχικῶν θρόνων ἐπιβεβαιώθηκε ἀπὸ τὶς ὀδυνηρὲς συνέπειες γιὰ τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας τῆς διαμάχης τῶν θρόνων Ρώμης καὶ Κωνσταντινουπόλεως ὡς πρὸς τὴν ἔννοια τῶν *ἴσων πρεσβείων* τῶν δύο θρόνων (Β. Ἰ. Φειδά, Ὁ θεσμὸς τῆς Πενταρχίας τῶν πατριαρχῶν, τόμ. II, 1970, 112 κ.ἐξ.). Ὁ κανονολόγος Ἰωάννης Ζωναρᾶς, κατὰ

Τοῦ Καθηγητοῦ κ. ΒΑΣΙΛΙΟΥ Ι. ΦΕΙΔΑ

τὸν σχολιασμὸ τοῦ σχετικοῦ κανόνα 3 τῆς Β' Οἰκουμενικῆς συνόδου (381), παρατηρεῖ ὀρθῶς, ὅτι *«τινὲς μὲν οὖν τὴν, μετὰ, πρόθεσιν οὐχ ὑποβιβασμὸν τῆς τιμῆς δηλοῦν νενοήκασιν, ἀλλὰ τὸ μετὰχρονον τῆς ταύτης συστάσεως... Ἐντεῦθεν οὖν ἐναργῶς δεῖκνυται ἡ, 'μετὰ', πρόθεσις, ὑποβιβασμὸν δηλοῦσα, καὶ ἐλάττωσιν. Καὶ ἄλλως δὲ ἀδύνατον ἂν εἶη τὸ ταῦτὸν τῆς τιμῆς καὶ ἐν ἀμφοτέροις τοῖς θρόνοις φυλάττεσθαι. Ἀνάγκη γὰρ ἐν ταῖς ἀναφοραῖς τῶν ὀνομάτων (= μνημόσυνον) τῶν προϊσταμένων αὐτῶν, τὸν μὲν προτερεῦειν, τὸν δὲ δευτερεῦειν, καὶ ἐν καθέδραις ὅτε συνέλθοιεν, καὶ ἐν ὑπογραφαῖς, ὅτε τούτων δεήσει...»* (Σύνταγμα, II, 173-174). Πράγματι, ὁ μὴ καθορισμὸς τῆς *τάξεως προκαθεδρίας* τῶν πατριαρχικῶν θρόνων ἢ καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἢ ἀσάφεια θὰ προκαλοῦσαν μεγάλη σύγχυση στὴ λειτουργία τόσο τῆς Οἰκουμενικῆς συνόδου, ὅσο καὶ τῶν ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν, γι' αὐτὸ καὶ ἀπασχόλησαν μὲ ἰδιαίτερη εὐαισθησία τὴν προσοχὴ τῶν Οἰκουμενικῶν συνόδων.

Ἐν τούτοις, ἡ καθιέρωση τοῦ πατριαρχικοῦ συστήματος κατέστησε ἐξ ἴσου ἀναγκαία καὶ τὴ διαμόρφωση τῆς *«τάξεως προκαθεδρίας»* τῶν μητροπόλεων καὶ τῶν ἀρχιεπισκοπῶν κάθε πατριαρχικοῦ θρόνου, γιὰ νὰ ἀποφεύγονται οἱ εὐνόητες συγχύσεις ἢ καὶ οἱ ἀντιπαραθέσεις αὐτῶν τόσο στὴ λειτουργία τῆς Πατριαρχικῆς συνόδου, ὅσο καὶ στὶς ἄλλες περιπτώσεις λατρευτικῶν ἢ ἄλλων συνάξεων τῶν μητροπολιτῶν ἢ καὶ

τῶν ἀρχιεπισκόπων. Ὑπὸ τὴν ἔννοια αὐτὴ καθορίσθηκε μὲ αὐστηρὰ ἐκκλησιαστικὰ κριτήρια ἢ *«τάξις προκαθεδρίας»* τῶν μητροπόλεων καὶ τῶν ἀρχιεπισκοπῶν ὅλων τῶν πατριαρχικῶν θρόνων, ἢ ὁποῖα ἀποτυπώνεται στὰ λεγόμενα *«Τακτικά»* (Notitiae Episcopatum). Πράγματι, στὰ περιφῆμα αὐτὰ κείμενα ἐκκλησιαστικῆς τάξεως καὶ γεωγραφίας καταγράφονται μὲ ἀπόλυτη ἀκρίβεια τόσο ἡ παραδοσιακὴ τάξη τῶν παλαιῶν μητροπόλεων καὶ ἀρχιεπισκοπῶν, ὅσο καὶ οἱ ἐπερχόμενες σὲ κάθε ἐποχὴ νέες μεταβολές, οἱ ὁποῖες προήρχοντο συνήθως εἴτε ἀπὸ τὴν εὐνόητη δημιουργία νέων μητροπόλεων ἢ ἀρχιεπισκοπῶν ἢ καὶ ἀπὸ τὸν τυχόν ὑποβιβασμὸ ἢ τὴν κατάργηση παλαιῶν μητροπόλεων καὶ ἀρχιεπισκοπῶν. Εἶναι εὐνόητον, ὅτι στὰ κείμενα αὐτά, τὰ ὁποῖα ἐμφανίζονται κυρίως μετὰ τὸν Ζ' αἰῶνα, καταγράφεται μὲν ἡ παραδεδομένη ἐθιμικὴ καὶ συνοδικὴ *«τάξις»* τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐπίσημη καταγραφή τῆς ἦταν πλέον ὑποχρεωτικὴ στὶς σχέσεις τῶν μητροπολιτῶν καὶ τῶν ἀρχιεπισκόπων κάθε πατριαρχικοῦ θρόνου. Ἄλλωστε, οἱ μητροπολίτες ὑπερασπίζοντο πάντοτε μὲ ἰδιαίτερο ζῆλο τὰ καθιερωμένα στὴ μακροχρόνια ἐκκλησιαστικὴ πράξι δίκαια τῶν μητροπολιτικῶν τους θρόνων καὶ ἀντιδρούσαν συνήθως σὲ κάθε καταχρηστικὴ ἢ καὶ εὐλογητὰ μείωσιν ἢ περιορισμὸ τῶν δικαίων αὐτῶν τόσο ὡς πρὸς τὴν *τάξιν* τῆς τιμῆς, ὅσο καὶ ὡς πρὸς τὴν *ἔκτασιν* τῆς δικαιοδοσίας τους.

2. Αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μητροπόλεων καὶ *«τάξις προκαθεδρίας»* τῶν θρόνων

Ἀπὸ τὸν ΙΑ' αἰῶνα γενικεύθηκε μία παλαιότερη τάση διασπάσεως τῶν μητροπόλεων γιὰ τὴν αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ τους, προκάλεσε δὲ σύγχυση ὄχι μόνον τῆς *τάξεως προκαθεδρίας* μεταξὺ τῶν πολλῶν παλαιῶν καὶ νέων μητροπολιτῶν κάθε ἐπαρχιακῆς περιφέρειας, ἀλλὰ καὶ τῆς κατανομῆς τῶν κανονικῶν ἀρμοδιοτήτων μεταξὺ τοῦ αὐτοκράτορα καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ πατριάρχη. Οἱ διαφωνίες προέκυψαν τόσο γιὰ τὴν προαγωγή τῶν ἀρχιεπισκοπῶν ἢ καὶ τῶν ἐπισκοπῶν σὲ μητροπόλεις, ὅσο καὶ γιὰ τὰ κανονικὰ δίκαια τῶν νέων μητροπολιτῶν σὲ σχέση

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 408 τοῦ ὑπ' ἀρ. 10 τεύχους.

μὲ τοὺς παλαιοὺς μητροπολίτες τῆς ἴδιας περιοχῆς. Πηγὴ τῆς συγχύσεως αὐτῆς ὑπῆρξε ἡ καταχρηστικὴ συνήθως ἑρμηνεία ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα τοῦ κανόνα 38 τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς συνόδου (691), ὁ ὁποῖος ὄριζε, ὅτι «εἴ τις ἐκ βασιλικῆς ἐξουσίας ἐκαινίσθη πόλις, ἢ αὐθις καινισθεῖν, τοῖς πολιτικοῖς καὶ δημοσίοις τύποις καὶ ἢ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων τάξις ἀκολουθεῖτω» (Σύνταγμα, ΙΙ, 392).

Ἡ αὐθαίρετη συνήθως ἐφαρμογὴ τοῦ προνομίου αὐτοῦ ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα ἔθιγε ὄχι μόνον τὴν κανονικὴ δικαιοδοσία τοῦ Οἰκουμενικοῦ πατριάρχη, ἀλλὰ καὶ τὴν κανονικὴ τάξη στὶς σχέσεις τῶν μητροπολιτῶν τῆς ἴδιας περιοχῆς. Εἶναι εὐνόητον ὅτι ἡ ὑπερβολικὴ αὐξηση τῶν βασιλικῶν αὐθαιρεσιῶν γιὰ τὴν τιμητικὴ προαγωγὴ ἀρχιεπισκοπῶν ἢ ἐπισκοπῶν σὲ μητροπόλεις αὐξήσε καὶ τὶς ἀντιδράσεις κυρίως τῶν μητροπολιτῶν ἐκεῖνων, ἀπὸ τῆ δικαιοδοσία τῶν ὁποίων ἀπεσπῶντο συνήθως οἱ τιμώμενες ἀρχιεπισκοπῆς καὶ ἐπισκοπῆς. Οἱ παλαιοὶ μητροπολίτες θεωροῦσαν ἀπλῶς τιμητικὴ τὴν προαγωγὴ τῶν νέων μητροπόλεων ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα καὶ διεκδικοῦσαν νὰ συνεχίσουν νὰ ἀσκοῦν σὲ αὐτὲς τὰ καθιερωμένα ἀπὸ τοὺς ἰ. κανόνες προνομιά τους σὲ ὁλόκληρη τὴν ἐπαρχία, ἰδιαίτερα δὲ στὸ δίκαιον τῶν χειροτονιῶν καὶ κρίσεις τῶν τιμηθέντων μὲ βασιλικὴ πρωτοβουλία καὶ πράξη νέων μητροπολιτῶν.

Τὸ ζήτημα προσέλαβε ἐκρηκτικὲς πράγματα διαστάσεις κατὰ τὴν περίοδο τῆς βασιλείας Ἀλεξίου Α' τοῦ Κομνηνοῦ (1081-1118), λόγω τῆς ἐπιμονῆς κυρίως τῶν ἐξεχόντων μητροπολιτῶν Ἡρακλείας καὶ Ἀγκύρας νὰ διεκδικοῦν τὸ δίκαιωμα χειροτονίας στὶς χηρεύουσες νέες μητροπόλεις Μαδύτων καὶ Βασιλαίου ἀντίστοιχα, οἱ ὁποῖες εἶχαν ἀποσπασθῆ ἀπὸ τῆ δικαιοδοσία τους μὲ μονομερῆ βασιλικὴ πράξη. Ἄν βεβαίως ἡ βασιλικὴ πράξη ἀπέδιδε μόνον τὸν τιμητικὸ τίτλο τοῦ μητροπολίτη, τότε ἡ ἐκλογὴ μητροπολίτη στὶς δύο αὐτὲς νέες μητροπόλεις ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἀντίστοιχα ἀπὸ τοὺς οἰκείους μητροπολίτες. Ἄν ὅμως ἡ τιμητικὴ προαγωγὴ κατέτασσε τὶς νέες μητροπόλεις αὐτοτελῶς καὶ στὴν τάξη τῶν μητροπολιτῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου, τότε ἡ ἐκλογὴ τους ἀποτελοῦσε πλέον ἀσασίαστο κανονικὸ προνόμιο τοῦ Οἰκουμενικοῦ πατριάρχη. Οἱ ἀντιδρώντες παλαιοὶ μητροπολίτες χρησιμοποιοῦσαν γιὰ τὴν ὑποστήριξη τῶν θεσῶν τους κυρίως τὸν κανόνα 12 τῆς Δ' Οἰκου-

μενικῆς συνόδου (451), ὁ ὁποῖος ὄριζε ρητῶς, ὅτι «ὄσαι δὲ ἤδη πόλεις διὰ γραμμάτων βασιλικῶν τῶ τῆς μητροπόλεως ἐτιμήθησαν ὀνόματι, μόνης ἀπολαυέτωσαν τῆς τιμῆς, καὶ ὁ τὴν ἐκκλησίαν αὐτῆς διοικῶν ἐπίσκοπος, δηλονότι σωζομένων τῆ κατ' ἀλήθειαν μητροπόλει τῶν οἰκείων δικαίων» (Σύνταγμα, ΙΙ 246).

Ἡ σαφήνεια τοῦ κανόνα ἀφ' ἑνὸς μὲν γιὰ τὴ διάκριση τῶν «κατ' ἀλήθειαν μητροπόλεων» ἀπὸ τὶς τιμητικῶς καὶ «ὀνόματι» μόνον μητροπόλεις, ἀφ' ἑτέρου δὲ γιὰ τὴν κατοχύρωση τῶν «οἰκείων δικαίων» τῶν «κατ' ἀλήθειαν» μητροπόλεων ἐναντι τῶν τιμητικῶς προαγομένων μὲ βασιλικὸ διάταγμα παρεῖχε ἰσχυρὰ ἐρείσματα στοὺς ἀντιδρώντες μητροπολίτες Ἡρακλείας καὶ Ἀγκύρας, οἱ ὁποῖοι «εἶπον, μὴ ὀφείλῃν τὰς τοιαύτας ἐκκλησίας, κἂν ἐτιμήθησαν τῶ τῆς μητροπόλεως ἀξιώματι, παρὰ τοῦ μέρους τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ψηφισθῆναι, ἀλλὰ παρ' αὐτῶν, διὸ τὸ τὴν μὲν ἐκκλησίαν τῶν Μαδύτων ἐπισκοπὴν εἶναι τοῦ Ἡρακλείας, τὴν δὲ ἐκκλησίαν τοῦ Βασιλαίου ἐπισκοπὴν εἶναι τοῦ Ἀγκύρας» (Σύνταγμα, ΙΙ, 393). Ἡ σχετικὴ ὅμως «βασιλικὴ διάγνωσις», «κατὰ παρουσίαν καὶ τῆς τότε συνδιαγνωμονούσης Συνόδου» ὑπερασπίσθηκε τὸ δίκαιωμα τοῦ αὐτοκράτορα νὰ ἀπονέμη τιμὲς στὶς ἐκκλησίες «κατὰ τὸ αὐτῶ θελήτόν, μὴ ἐμποδιζομένῳ πρὸς τοῦτο ἐκ τοῦ κανόνος, τοῦ διοριζομένου φυλάττεσθαι τῆ μητροπόλει τὰ κατὰ τῆς τιμηθείσης ἐπισκοπῆς προσόντα αὐτῆ ἀρχήθεν δίκαια» (Σύνταγμα, ΙΙ, 393).

Ἐν τούτοις, ἡ διαφωνία τῶν μητροπολιτῶν δὲν ἤρθη, ἀφοῦ συνέχιζαν νὰ προβάλλουν τὶς θέσεις τους ὡς τὴ μόνη δυνατὴ καὶ θεμελιωμένη «κανονικὴν ἀξίωσιν», νὰ κατηγοροῦν τοὺς τιμώμενους μὲ βασιλικὸ διάταγμα μητροπολίτες ὡς ἀντικανονικοὺς («παρὰ κανόνας ἔλεγον τῆς τελεωτέρας τυγχάνειν τιμῆς») καὶ νὰ ὑποστηρίζουν ὅτι μὲ τὸν ἀγῶνα τους «ἤθελον ταῖς ἀλογίστοις ὀρμαῖς ἐπιτεθῆναι κώλυμα». Ἡ διευθέτησις τοῦ ζητήματος κατοχυρώθηκε τελικῶς μὲ τὸν καθορισμὸ τῆς συμπράξεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ πατριάρχη κατὰ τὴν ἐνεργοποίησις τοῦ βασιλικοῦ προνομίου σὲ κάθε συγκεκριμένη περίπτωσις, ἀφοῦ ἀποφασίσθηκε «μὴ ἄλλως καταστρωπύειν τὸ παρ' οἰουδήτινος προκομιζόμενον πικτάκιον χάριν προεδρίας τῆς οἰασοῦν ἐκκλησίας, μηδὲ τὸν προεστῶτα αὐτοῖς τοῖς ἀρχιεπισκόποις ἢ τοῖς μητροπολίταις συγκαταλέγεσθαι, εἰ μὴ ὁ Πατριάρχης περὶ τούτου ἀνανεγκῶν τῆ βασιλικῆ

ἐξουσία, καὶ τὰ περὶ τῶν θείων κανόνων ἀναδιδάξας, μάθοι, ὡς κατὰ τὸ ἐφειμένον, οἴκοθεν ὁ βασιλεὺς ἐξ εὐλόγου προφάσεως τῇ ἐκκλησίᾳ τὴν τιμὴν ἐχαρίσατο. Τότε γὰρ καὶ προσδέξεται τοῦτο, καὶ τῇ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἀρχιερέων ὁμηγύρει συγκαταλέξει τὸν εἰληχότα ἐκ βασιλέως τὴν κρείττω τιμὴν» (Σύνταγμα, II, 394).

Ἡ μεγάλη πράγματι ἔνταση γιὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ μεταξὺ τῶν παλαιῶν καὶ τῶν νέων μητροπολιτῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου ἀντικατοπτρίζεται καὶ στὸ «Συνοδικὸν Γράμμα» τοῦ πατριάρχου Νικολάου Γ' (1084-1111) πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἀλέξιο Α' Κομνηνὸ, στὸν ὁποῖο περιγράφεται ἡ ἀδυναμία μιᾶς νηφάλιας συζητήσεως τοῦ ζητήματος ἐνώπιον τῆς Ἐνδημούσας συνόδου, λόγῳ κυρίως τῶν ἀντιδράσεων τῶν μητροπολιτῶν σὲ ὁποιαδήποτε συμβατικὴ προσέγγιση τοῦ ζητήματος. Ὁ Οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἀναγκάσθηκε νὰ διαλύσῃ τὴν Σύνοδον, ἀλλὰ καὶ πάλι ἦταν ἀδύνατη ἡ νηφάλια συζήτηση τοῦ ζητήματος, ἀφοῦ «καὶ πάλιν ἀφίκοντο οἱ τῆς Ἐκκλησίας ἐνοστάνοι ἐναγόμενοι, οἱ οὐδὲ περιέμειναν πεῦσιν, ἀλλ' εὐθὺς ἐπίμπλαντο τὰ πάντα ἀκοσμίας καὶ ταραχῆς καὶ τοῦ προτέρου συνεδρίου μείζων ἀταξία κατέσχε τὸ δεύτερον» (Σύνταγμα, V, 63 κ.ἐξ.). Τελικῶς ἀκολουθήθηκε ἡ μέθοδος τῆς ὑποβολῆς ἀπὸ τούτους ἐκπροσώπων τῶν ἀντιφρονούντων μητροπολιτῶν σχετικῶν κανονικῶν ὑπομνημάτων, ἀλλὰ καὶ πάλιν δὲν ἀποφεύχθηκε ἡ ἔνταση. Ἐρέθισμα τῶν ἀντιθέσεων ὑπῆρξε τὸ ἀνωτέρω «Σημείωμα» τοῦ αὐτοκράτορα Ἀλεξίου Α' Κομνηνοῦ.

Ὁ Οἰκουμενικὸς πατριάρχης Νικόλαος Γ' παραδέχθηκε στὸ Συνοδικὸν Γράμμα πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ὅτι οἱ παλαιοὶ μητροπολίτες «οὐκ ἐπ' ἀδίκους... φιλονεικοῦσι... Πολλῶν κανόνων εἰς μέσον τεθέντων, καὶ ἱερῶν βίβλων, εὐρέθη ἐκ τούτων... ὡς τὸ τὰς ἐπισκοπὰς εἰς μητροπόλεων ὕψος ἀνάγεσθαι πολλοὶ καὶ ἱεροὶ καὶ θεῖοι κανόνες, καὶ πολιτικοὶ νόμοι, καὶ πράξεις καθολικῶν ἁγίων Συνόδων κωλύουσι, τάξιν ἐκάστη καὶ τύπον ἐπιτιθέντες, καὶ μὴ πηδᾶν ὑπερόρια, μηδ' ἐφίεσθαι ἐπιτρέποντες τῶν οὐ προσηκόντων... Καὶ ὅρα, μέγιστε βασιλεῦ, ὅπως διὰ πάντων τούτων ἀποδέδεικται τηλαυγῶς, τὸ μὴ δεῖν αὐθεντεῖν τὸν βασιλέα ἐν τοῖς τοιούτοις, κανονικῶς δὲ τὰ ἐκκλησιαστικὰ διεξάγεσθαι... Τοσούτων τοίνυν ὄντων βοηθημάτων, ...παράνομον εἶναι καὶ ἄρρυθμον τὴν τοιαύτην πράξιν, καὶ τῶν ἱερῶν κανόνων ἀπεναντίαν, καὶ τοῖς πνευματι-

κοῖς ὄροις καὶ νόμοις ἀντίθετον, καὶ οὐχ ἱκανὰ τὰ παρὰ τοῦ ἀντιρρόπου μέρους ἀντιτιθέμενα. Οὔτε γὰρ πραγματικὸς θεῖος τύπος κατὰ τῶν θείων κανόνων ἰσχύσει, ὡς ἄνωθεν διατετράνεται, οὔτε μὴν καταδίκη, ὁμοσε νόμων καὶ κανόνων χωροῦσα, ἐπαινετή... Οὔτοι γὰρ κωλύουσι καὶ τὰς ἀδίκους αἰτήσεις καὶ τὰς προχείρους εὐεργεσίας, εἰς ἄλλων βλάβην αἰτουμένας, χαρίζεσθαι. Καὶ ἔτι, οὐκ ὀφείλουσιν ἑτέροις εἶναι ἐπιζημίοι αἱ ἑτέρων τιμαί... Οὐ γάρ ἐστι τῶν ἀρχιερέων, ὡς ἐπάναγκες εἶναι τῶν τῆς οἰκείας ἐκκλησίας προνομίων ἀδιαφόρως ἀντέχεσθαι, δικαίων τε ἅμα καὶ ἀδίκων, ἀλλὰ τὰ μὲν δίκαια φυλάττειν ἀλώβητα, τῶν δὲ ἀδίκων ὑπεκχωρεῖν καὶ ἐξίστασθαι... Καὶ ἡμεῖς μὲν μηδὲν προτιμότερον τῶν θείων ἐντολῶν καὶ τῶν πατρικῶν παραδόσεων ποιεῖν ἐξανάγκης ὀφείλοντες, ἀλλ' ἀμετάπτωτα ταῦτα φυλάττειν, ὡς δύναμις, οὕτω καὶ νοοῦμεν, καὶ ὀριζόμεθα...» (Σύνταγμα, V, 65-75).

Εἶναι λοιπὸν εὐνόητον ὅτι καὶ ἡ συμβατικὴ ρύθμιση τοῦ ζητήματος εἰσήγαγε μίαν νέα καὶ συνεχῆ ἀντιπαράθεση μεταξὺ τῶν παλαιῶν καὶ τῶν νέων μητροπόλεων, ἡ ὁποία ὑποθαλάπταν πλέον καὶ ἀπὸ τὴν ἐπίσημη συμφωνία τοῦ αὐτοκράτορα καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ πατριάρχου. Οἱ μητροπολίτες τῶν παλαιῶν μητροπόλεων μπορούσαν πράγματι νὰ ἐπικαλοῦνται κατὰ τρόπο παραδεκτὸ γιὰ τὴν ὑποστήριξη τῶν θέσεών τους τόσο τὸν κανόνα 12 τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς συνόδου, ὅσο καὶ τὸ σχετικὸ «Σημείωμα» τοῦ αὐτοκράτορα Ἀλεξίου Α' Κομνηνοῦ. Ἰδιαίτερα ὁμως μπορούσαν νὰ διεκδικοῦν μητροπολιτικὰ δίκαια σὲ κάθε ἀποσπώμενη μὲ βασιλικὸ «Πρόσταγμα» ἀπὸ τὴ δικαιοδοσία τους νέα ἀρχιεπισκοπὴ ἢ μητρόπολη. Ὑπὸ τὸ πνεῦμα αὐτὸ σχολίασε τὸν ἀνωτέρω κανόνα καὶ ὁ κανονολόγος Ἰωάννης Ζωναράς (16' αἰώνας), ὁ ὁποῖος τονίζει ὅτι οἱ τιμώμενοι μὲ βασιλικὴν πράξιν νέοι μητροπολίτες ὀφείλουσιν «μὴ ἐνοχλεῖν δὲ τῇ παλαιᾷ μητροπόλει, σφάζεσθαι δὲ ἐκεῖνη τῇ ὡς ἀληθῶς μητροπόλει, ὡς τῷ χρόνῳ βεβαίως κτησαμένη τὴν κλήσιν, τὰ δίκαια πάντα, μὴ τινος παρασπωμένου παρὰ τοῦ νέου μητροπολίτου...» (Σύνταγμα, II, 247).

(Συνεχίζεται)

Ο ΚΑΤ' ΕΠΙΓΝΩΣΗ ΣΕΒΑΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ*

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ: ΕΙΣΑΓΩΓΗ. Ι. Ο ΚΑΛΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ. ΙΙ. Η ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΔΙΚΑΙΟΥ. ΙΙΙ. ΟΙΚΕΙΩΣΗ ΜΕ ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ. ΙV. ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΑΣΚΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ. V. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ. VI. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.

Τέλος, οί διατάξεις του άρθρου 56 παρ. 1 και 2 ορίζουν: «1. Έμμισθοι δημόσιοι λειτουργοί και υπάλληλοι, αξιωματικοί των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας, υπάλληλοι των οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως ή άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, δήμαρχοι και πρόεδροι κοινοτήτων και διοικητές ή πρόεδροι διοικητικών συμβουλίων νομικών

ληλικού Κώδικος (π.δ. 611/1977, ΦΕΚ 198) «τὰ ἔμμεσα, ἔμμισθα ὄργανα τοῦ Κράτους ἢ νομικοῦ προσώπου δημοσίου δικαίου, τὰ διατελοῦντα ἐν προαιρετικῇ, ἀμέσῳ, ὑπηρεσιακῇ καὶ πειθαρχικῇ πρὸς αὐτὸ σχέσει», εἴτε ὑπάγονται στὶς διατάξεις τοῦ Κώδικος τούτου (ἄρθρο 2 παρ. 1) εἴτε ὄχι (ἄρθρο 2 παρ. 2). Καὶ ἀνεξαρτήτως ἐάν, ἐκ τῆς φύσεως τῆς ὑπηρεσίας ποὺ ἐκτελοῦν, ὀνομάζονται νομικοὶ σύμβουλοι τοῦ Κράτους ἢ πρεσβευτὲς ἢ χαρακτηρίζονται δημόσιοι λειτουργοί, ὅπως οἱ ἐκπαιδευτικοὶ λειτουργοί, ὄλων τῶν βαθμίδων τῆς Ἐκπαιδεύσεως, ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος οἱ καθηγητὲς τῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων (16 παρ. 6), ἐνῶ, καὶ αὐτοί, ἐχαρκτηρίζοντο ὑπάλληλοι ἀπὸ τὰ προϊσχύσαντα Συντάγματα.

Τοῦ κ. ΚΩΝ/ΝΟΥ ΧΡ. ΤΡΑΚΑ
Ἀντιπροέδρου τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου

προσώπων δημοσίου δικαίου ἢ δημοσίων ἢ δημοτικῶν ἐπιχειρήσεων, συμβολαιογράφοι, φύλακες μεταγραφῶν καὶ ὑποθηκῶν δὲν μποροῦν νὰ ἀνακηρυχθοῦν ὑποψήφιοι οὔτε νὰ ἐκλεγοῦν βουλευτὲς, ἂν δὲν παραιτηθοῦν πρὶν ἀπὸ τὴν ἀνακήρυξή τους ὡς ὑποψηφίων. Ἡ παραιτήση συντελεῖται μὲ μόνη τῇ γραπτῇ ὑποβολῇ της... Ἀποκλείεται ἡ ἐπάνοδος στὴν ἐνεργὸ ὑπηρεσία τῶν στρατιωτικῶν ποὺ παραιτοῦνται καὶ ἀπαγορεύεται, πρὶν περάσει ἓνα ἔτος ἀπὸ τὴν παραιτήση, ἡ ἐπάνοδος τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων καὶ λειτουργῶν ποὺ παραιτοῦνται. 2. Ἀπὸ τοὺς περιορισμοὺς τῆς προηγουμένης παραγράφου ἐξαιροῦνται οἱ καθηγητὲς τῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων. Νόμος ορίζει τὸν τρόπο τῆς ἀναπληρώσεώς τους. Κατὰ τὴν διάρκεια τῆς βουλευτικῆς περιόδου ἀναστέλλεται ἡ ἄσκηση τῶν ἀρμοδιοτήτων τῶν σχετικῶν μὲ τὴν ιδιότητα τοῦ καθηγητῆ ποὺ ἐκλέχθηκε».

Ἀπὸ τίς ἀνωτέρω διατάξεις, ἐρμηνευόμενες σὲ συνδυασμὸ καὶ μὲ τίς, κατὰ περίπτωσιν, γνωστὲς ἐννοιες τῆς Νομοθεσίας, προκύπτουν, μεταξὺ ἄλλων, τὰ ἐξῆς:

α. Δημόσιοι ὑπάλληλοι, ὑποκείμενοι στὴν ἀπόλυτη ἀπαγόρευση τῆς καθ' ὅποιονδήποτε τρόπο ἐκδηλώσεως ὑπὲρ πολιτικῶν κομμάτων (ἄρθρο 29 παρ. 3) εἶναι, κατὰ τὴν γνωστὴ ἐννοια τῆς διατάξεως τοῦ άρθρου 1 παρ. 2 τοῦ Ὑπα-

β. Ὅλοι οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι καὶ ἄλλοι ὑπόκεινται σὲ προσθέτους περιορισμοὺς, ἐν σχέσει μὲ τοὺς λοιποὺς πολίτες, προκειμένου νὰ ἀνακηρυχθοῦν ὑποψήφιοι βουλευτὲς καὶ νὰ ἐκλεγοῦν βουλευτὲς. Ὑποχρεοῦνται σὲ παραιτήση, πρὶν ἀπὸ τὴν ἀνακήρυξή τους ὡς ὑποψηφίων βουλευτῶν, ἡ ὁποία συντελεῖται ἀμέσῳ μὲ τὴν γραπτῇ ὑποβολῇ της καί, ἐάν δὲν ἐκλεγοῦν, δὲν ἐπανερχοῦνται στὴν ὑπηρεσία τους πρὶν περάσει ἓνα ἔτος ἀπὸ τὴν παραιτήση. Ἐκ τῶν περιορισμῶν αὐτῶν καὶ μόνον ἀπαλλάσσονται, ὅλως κατ' ἐξαιρέση, οἱ καθηγητὲς τῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων, οἱ ὁποῖοι, συνεπῶς, δὲν παραιτοῦνται, ἀλλ' ἀσκοῦν ἀδιακόπως τὰ καθήκοντά τους ἐάν δὲν ἐκλεγοῦν καὶ ἐάν ἐκλεγοῦν ἀναστέλλεται ἡ ἄσκηση τῶν καθηκόντων τους, κατὰ τὴν διάρκεια τῆς βουλευτικῆς περιόδου.

γ. Ἄλλη ἐξαιρέση ὑπὲρ τῶν καθηγητῶν αὐτῶν δὲν προβλέπεται, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἀναφερθέντες περιορισμοὺς, κατὰ τὴν ρητὴ καὶ σαφῆ παραπομπὴ τῆς παραγράφου 2 μόνον στὴν προηγουμένη παράγραφο 1 τοῦ αὐτοῦ άρθρου 56, ποὺ ἐπιβάλλει τοὺς ἀναφερθέντες περιορισμοὺς. Ἐπομένως καὶ οἱ καθηγητὲς τῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων ὑπόκεινται, κατὰ τὰ λοιπά, στὴν ἀπόλυτη ἀπαγόρευση τῆς καθ' ὅποιον-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 414 τοῦ ὑπ' ἀρ. 10 τεύχους.

δήποτε τρόπο έκδηλώσεως υπέρ πολιτικών κομμάτων, όπως, με άρθρα, δηλώσεις διακρίσεις και μάλιστα, κατά την κοινή αντίληψη και πείρα, με την συμμετοχή σε Κυβέρνηση, ενός ή περισσότερων κομμάτων.

Η απόλυτη απαγόρευση αυτή προστατεύει το πολίτιμο και έννομο αγαθό της παιδείας, που αποσκοπεί στην ψυχοσωματική διάπλαση των Ελλήνων, ως ελευθέρων και υπευθύνων πολιτών (όχι ως όπαδων κομμάτων από παράγοντες αυτών), διαφυλάσσεται δε και από την ειδική και αυτονόητη διάταξη του άρθρου 16 παρ. 1 έδ. β', κατά την οποία «ή ακαδημαϊκή ελευθερία και ή ελευθερία της διδασκαλίας δεν απαλλάσσουν από το καθήκον της υπακοής στο Σύνταγμα», εν προκειμένω, και της διατάξεως της παρ. 3 του άρθρου 29 του Συντάγματος. Συνάμα ή απαγόρευση αυτή παραφυλάσσει και αυτό το κύρος του λειτουργήματος του καθηγητή του Πανεπιστημίου.

δ. Παρομοία εξαιρετική διάταξη του ισχύοντος Συντάγματος, για τους καθηγητές των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων περιείχε το άρθρο 71 του Συντάγματος του 1864, για τους αξιωματικούς, ή οποία όμως όχι μόνο δεν επανελήφθη στα έπόμενα Συντάγματα, άλλ', αντιθέτως, απέκλεισθη «ή επάνοδος στην ενεργό υπηρεσία των στρατιωτικών που παραιτούνται» (άρθρο 56 του ισχύοντος Συντάγματος και 40 του 1927) για ν' ανακηρυχθούν υποψήφιοι βουλευτές. Ο λόγος του αποκλεισμού της επανόδου στην στρατιωτική υπηρεσία των στρατιωτικών που παραιτούνται κατά τον τρόπο αυτόν, προφανώς, για ν' αποκλεισθεί ή εισαγωγή του κομματισμού ή ή κομματική έπιρροή ή ή κομματική υπόνοια στο ήρωϊκό όχυρο της προστασίας της τιμής και της ελευθερίας της Πατρίδος, το Στράτευμα, είναι τουλάχιστον ο ίδιος και για τον αποκλεισμό της επανόδου των όπωσδήποτε αποστρατευθέντων, έφ' όσον πριν ή, κυρίως, μετά την αποστρατεία των έξεδήλωσαν κομματική προτίμηση. Η συνταγματική αυτή απαγόρευση καθιστά την ένδεχομένη διοικητική, αλλά, και νομοθετική πράξη της επανόδου στην Στρατιωτική Υπηρεσία, του παραιτηθέντος για να πολιτευθεί ή του όπωσδήποτε αποστρατευθέντος, που έξεδήλωσε την κομματική προτίμησή του, άκυρη ή άνίσχυρη, χωρίς νόμιμο έρεισμα, για κάθε συνέπεια, πέραν της ποινικής ή και της αστικής ευθύνης του έκδόσαντος την αντίσυνταγμα-

τική διοικητική πράξη διοικητικού όργάνου (ύπουργού ή ύπουργικού συμβουλίου) περι της έπαναφοράς του αποστράτου στρατιωτικού στη Στρατιωτική Υπηρεσία.

Ευνόητον ότι ή τιμή και ή ελευθερία της Πατρίδος και ή άλληλένδετη οικονομική και κοινωνική πρόοδος και ευημερία του Λαού πρέπει να προσδιορίζουν την υπηρεσιακή και την μισθολογική κατάσταση των αξιωματικών και γενικώς των στρατιωτικών.

ε. Η συνταγματική αναγωγή των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων σε πλήρως αυτοδιοκούμενα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, ή οποία είχε προηγηθεί με το άρθρο 17 παρ. 4 του Συντάγματος του 1968/73, δυσχεραίνει την προσαρμοστική ικανότητα και συνεργασία των με τα πανεπιστήμια και τα έρευνητικά ιδρύματα ή κέντρα διεθνούς κύρους και γενικώς την συμμετοχή στις καταπληκτικές εξελίξεις της έπιστήμης και της τεχνολογίας, ιδίως, από την Αριστοτελική και την κοινή διαπίστωση ότι «τά εις πλείονας ανήκοντα έλαχίστης τυγχάνουσιν έπιμελείας». Η άμβλυνση της νομικής δυσχερείας από το υπερκείμενο Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένώσεως και ή έθνική ανάγκη του εκσυγχρονισμού και της ίδρύσεως νέων Πανεπιστημίων, κυρίως στην Μακεδονία, την μη έκροή και αντιθέτως την εισροή συναλλάγματος, που συνιστούν την πραγματικότητα της έπιστημονικής, της οικονομικής και της κοινωνικής ζωής, προς την οποία πρέπει να κατατείνουν ή νομοθέτηση και ή έρμηνεία των κανόνων του δικαίου, που περιέχονται στο Σύνταγμα και τους νόμους, υπαγορεύουν την προσηκουσα στάση και ύποδεικνύουν τον κατάλληλο προσανατολισμό. Η τυχόν έπιμελής και μεθοδική επέκταση της έπιστημονικής δράσεως έξακουστών πανεπιστημίων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένώσεως, κυρίως, της Άγγλίας, της Γαλλίας και της Γερμανίας, θα άπετέλει άγαθή άπαρχή.

Ε) Η παροχή πλήρους και άποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, ή οποία άπορρέει από την έννοια του Κράτους Δικαίου και κατοχυρώνεται από την διάταξη του άρθρου 20 παρ. 1 του Συντάγματος, ως θεμελιώδες άτομικό δικαίωμα με έντονο κοινωνικό περιεχόμενο και ενδιαφέρον, δεν δύναται ν' άποτελεί άντικείμενο συνδικαλιστικών διαπραγματεύσεων και διεκδικήσεων των παραγόντων άπονομής της Δικαιοσύνης, μάλιστα, μέχρι του σημείου της έξαρτήσεως

της παραστάσεως του πληρεξουσίου δικηγόρου ενώπιον του δικάζοντος την υπόθεση δικαστηρίου από προηγουμένη άδεια του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου. Το δικαστήριο πρέπει, με την κατάλληλη νουθεσία και την συναίνεση του ενδιαφερομένου διαδίκου, να χωρήσει στην έκδικοση της υποθέσεώς του.

ΣΤ) 'Από τις διατάξεις, άφ' ενός, του άρθρου 22 παρ. 1 που θεσπίζουν το κοινωνικό δικαίωμα της εργασίας, «για την άπασχόληση όλων των πολιτών και την ήθικη και ύλικη έξύψωση των εργαζομένων», και, άφ' έτέρου, του άρθρου 23 που διασφαλίζουν την συνδικαλιστική έλευθερία, άκόμη και με την άσκηση του δικαιώματος της άπεργίας, από τις νόμιμες συνδικαλιστικές οργανώσεις, «για την διαφύλαξη και προαγωγή των οικονομικών και εργασιακών γενικά συμφερόντων των εργαζομένων», σε συνδυασμό με τις διατάξεις τόσο του άρθρου 5 παρ. 1 για την έλευθέρα ανάπτυξη της προσωπικότητας και τη συμμετοχή του καθενός στην «κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας, εφόσον δέν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δέν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη», όσο και του άρθρου 25 παρ. 3 που άπαγορεύουν την «καταχρηστική άσκηση δικαιώματος», συνάγεται ότι ή άπεργία επιτρέπεται ν' άσκειται μόνο ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, σύμφωνα και με την γνωστή έρμηνευτική άρχή, κατά την όποια, «τά ύπέρ τινος είσαχθέντα κατ' αυτού ούχ έρμηνεύεται» (Βασ. 2, 1, 35). 'Επομένως ή άπεργία δέν δύναται να παρεμποδίζει την εργασία όσων θέλουν να εργασθούν, είτε άνήκουν στην όργάνωση που εκήρυξε αυτή, είτε σε άλλη, παρεμφερή ή μή, και μάάλιστα να παρακωλύει την έλευθέρα διακίνηση, την εργασία και την καθόλου επαγγελματική και κοινωνική δραστηριότητα των άλλων, καθώς και την άπόλαυση των βασικών ή πολυτίμων άγαθών της ζωής, όπως είναι το ύδωρ και το ήλεκτρικό ρεύμα, ή ύγεια και ή παιδεία. 'Αλλως ή άσκηση του δικαιώματος της άπεργίας είναι καταχρηστική και ως τοιαύτη παύει ν' άποτελεί (κοινωνικό) δικαίωμα, προστατευόμενο από το Σύνταγμα. 'Επίσης το κοινωνικό δικαίωμα της άπεργίας, μόνο, «για τη διαφύλαξη και προαγωγή των οικονομικών και εργασιακών γενικά συμφερόντων των εργαζομένων» δέν δύναται ν' άσκειται κατά κατάλυση και αυτής της γενικής άρμοδιότητας της Κυβερνήσεως να «καθορίζει και κατευθύνει

τη γενική πολιτική της Χώρας...» (άρθρο 82 παρ. 1), και συνεπώς κατά κατάλυση του Συντάγματος, το όποιο και ρητώς αναγνωρίζει την αυτόνομη προοπτική χρόνου στην Κυβέρνηση. Χαρακτηριστική είναι ή συνταγματικώς άνεπιτρεπτή παρέμβαση, επί παραδείγματι, των ύπαλλήλων της πολιτικής άεροπορίας, με άπεργιακή παρακώλυση της άεροπορικής συγκοινωνίας, ως «δυναμική» αντίθεση στην κυβερνητική άπόφαση έπιλογής του τόπου κατασκευής νέου άεροδρομίου. 'Ωσάν και από ούσιαστική άποψη, οι σημερινοί συνδικαλιστές της πολιτικής άεροπορίας να προκαθορίζουν και τις μέλλουσες γενεές των εργαζομένων στο νέο άεροδρόμιο. 'Εξάλλου μόνο ή παροχή εργασίας άποτελεί όφείλημα του μισθού του, πράγματι, εργαζομένου (Ρωμ. δ' 5) όχι ή συνδικαλιστική ιδιότητα, καθ' έαυτή, με φυγόπνες ύπεκφυγές, οι όποιες παραβιάζουν το (κοινωνικό) συνδικαλιστικό δικαίωμα και το χρέος της έθνικής και κοινωνικής άλληλεγγύης και συνεπώς του Συντάγματος, αλλά και την ίερή σχέση εργασίας - μισθού και την συναδελφική σχέση εργαζομένων και συνδικαλιστού.

Ζ) Κατά τις διατάξεις των άρθρων 30 παρ. 3 και 5, 31 παρ. 1 και 33 παρ. 2, Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκλέγεται μόνο 'Ελλην Πολίτης και χριστιανός όρθόδοξος. 'Ο εκλεγείς Πρόεδρος όρκίζεται «στο όνομα της άγίας και όμοουσίου και άδιαιρέτου Τριάδος να φυλάσσει το Σύνταγμα και τους νόμους, να μεριμνά για την πιστή τήρησή τους, να ύπερασπίζεται την έθνική ανεξαρτησία και την άκεραιότητα της Χώρας, να προστατεύει τα δικαιώματα και τις έλευθερίες των 'Ελλήνων και να ύπηρετεί το γενικό συμφέρον και την πρόοδο του 'Ελληνικού Λαού». 'Από της όρκωμοσίας αρχίζουν ή προεδρική περίοδος και ή άσκηση των καθηκόντων του Προέδρου.

'Επανεκλογή του ίδιου προσώπου στο άξίωμα του Προέδρου επιτρέπεται μία φορά μόνο, προδήλως, είτε στην πενταετία που άκολουθεί άμέσως τη λήξη της προεδρικής περιόδου, είτε σε όποιαδήποτε άλλη πενταετία. Συνολικώς, δηλαδή, επιτρέπεται μία εκλογή και μία επανεκλογή. Ταυτόσημη είναι ή διάταξη του άρθρου 54 παρ. 2 του Θεμελιώδους Νόμου της Βόννης, του 1949, ή όποια όρίζει ότι «έπανεκλογή για συναπτή θητεία επιτρέπεται μόνο μία φορά».

(Συνεχίζεται)

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΚΩΝ/ΝΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΤΟΥ ΕΞ ΟΙΚΟΝΟΜΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΝ ΤΟΥ 1821*

Περαίνων δὲ τὸν Λόγον τοῦ αὐτὸν ὁ Κ. Οἰκονόμος (§ ΛΗ') ἀπευθύνει θερμὴν προσευχὴν πρὸς τὸν Θεόν, διὰ τῆς ὁποίας ἀπὸ βυθοῦ δυστυχίας «ἐκ βάθους κοιλίας ἄδου»²⁹³ ζητεῖ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, νὰ παύσῃ τὴν δικαίαν τοῦ ὀργῆν, ἔνεκα τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ γένους, καὶ παρακαλεῖ νὰ λυτρώσῃ τοῦτο. «Ρῦσαι, ρῦσαι, Δέσποτα φιλάνθρωπε, τὸν πιστὸν σου λαὸν ἐκ τῶν

Τοῦ κ. **ΙΩΑΝΝΟΥ ΜΠΟΥΓΑΤΣΟΥ**

μαιφόνων αὐτῶν χειρῶν, συμμαχῶν μεθ' ἡμῶν καὶ ἀνυψῶν νικηφόρον τὸ κέρας τῶν ὀρθοδόξων»²⁹⁴.

Τὴν 1 Μαρτίου τοῦ 1822, Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας, ὁ Κ. Οἰκονόμος ἐξεφώνησεν, εἰς τὴν αὐτὴν Γραικικὴν ἐκκλησίαν τῆς Ὁδησοῦ, τὸν ἕτερον Λόγον τοῦ, τὸν «Περὶ Συνεισφορᾶς»²⁹⁵, ὅπου προβάλλεται τὸ καθήκον παντὸς νὰ συνεισφέρει ὑλικῶς εἰς τὸν Ἀγῶνα, καθ' ὅτι ὁ Θεὸς ζητεῖ δικαιοσύνην, εὐσπλαχνίαν καὶ ὑπακοήν²⁹⁶. Ὁ Λόγος αὐτὸς φέρει τίτλον «Περὶ Συνεισφορᾶς» καὶ ὑπότιτλον «Ἐρχου καὶ ἴδε»²⁹⁷. Περιλαμβάνει δὲ ΚΘ' παραγράφους.

Εἰς τὰς §§ Α'-Δ' γίνεται λόγος περὶ τοῦ θριάμβου τῆς Ὁρθοδοξίας, τῆς ἀναστηλώσεως τῶν εἰκόνων καὶ περὶ τῆς Πίστεως, ἣτις «ἐστὶν ἡ νίκη ἢ νικήσασα τὸν κόσμον»²⁹⁸. Παρέχονται δὲ ἐρημηνευτικὰ σχόλια εἰς τὸ «Ἐρχου καὶ ἴδε».

Εἰς τὰς §§ Ε'-ΣΤ' ὑποστηρίζεται ἡ ἄποψις ὅτι, «ἡ δικαιοσύνη εἶναι ἰσόνομος κοινωνία, ὄχι μόνον τῶν ἀπολαύσεων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐργασιῶν καὶ κόπων τῆς πολιτείας. Ἡ δικαιοσύνη μᾶς προστάζει νὰ συνεργῶμεν, καθεὶς κατὰ τὸ ἐ-

πάγγελμά του, πρὸς συντήρησιν ἀλλήλων, καὶ τοῦ ὅλου σώματος τῶν ὁμογενῶν»²⁹⁹...».

Εἰς τὰς §§ Ζ'-Θ' ἀντιδιαστέλλεται ἡ ἔννοια τῆς φιλανθρωπίας πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς ἀπανθρωπίας καὶ τεκμηριώνεται ἡ ἄποψις ὅτι ἡ εὐσπλαχνία εἶναι «τόσον ἀναγκαία πρὸς σωτηρίαν, ὅσον εἶναι ἀληθές, ὅτι κατ' αὐτὴν μέλλει κρῖνῃ ὁ Θεὸς ὅλους τοὺς πιστοὺς αὐτοῦ λατρευτὰς εἰς τῆς παγκοσμίου κρίσεως τὴν ἡμέραν»³⁰⁰. Καλεῖ δὲ τοὺς ὁμογενεῖς νὰ συνεισφέρουν, ὅτι δύνανται, καὶ περισσότερον ἀπ' ὅ,τι δύνανται, εἰς ἐνίσχυσιν τούτων τῶν ἐνδόξων εὐεργετῶν³⁰¹ τοῦ γένους.

Εἰς τὰς §§ Ι'-ΙΒ' γίνεται ἀναφορὰ εἰς τὸ τρίτον χρέος παντὸς χριστιανοῦ πρὸς τὸν Θεόν, τὴν ὑπακοήν. Ὁ Κ. Οἰκονόμος διὰ τῆς ἔννοιας ὑπακοῆς ἔννοεῖ «ὄχι μόνον τὴν ἀφευκτον πειθαρχίαν πρὸς τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν καθ' ὅλης τῆς ζωῆς τὰς περιστάσεις ἐγκάρδιον εὐπειθειαν καὶ ὑποταγὴν εἰς τὰς βουλὰς τῆς θείας προνοίας, καὶ τὴν ἀγόγγυστον καὶ πρόθυμον καὶ πιστοτάτην ἀκολούθησιν, ὅπου μᾶς ὀδηγεῖ ὁ ἀόρατος δάκτυλος τοῦ ὑψίστου Πατρὸς»³⁰². Διὰ τοῦτο συνιστᾶ εἰς τοὺς ὁμογενεῖς νὰ μὴ κἀθῆναι μετὰ τὰς χεῖράς των σταυρωμένας, θεωροῦντες μακρόθεν τὸ στάδιον ἀδιάφοροι καὶ παρακούοντες τὴν θείαν φωνήν, ἢ ὁποία τοὺς προσκαλεῖ, ὅπου ἂν διατρίβουν, νὰ γίνουν συμπράκτορες καὶ συνεργοὶ τοῦ Ἀγῶνος, κατὰ τὸ δυνατόν³⁰³.

Εἰς τὰς §§ ΙΓ'-ΚΘ' ὁ Κ. Οἰκονόμος ἐπιστρατεύει πᾶν ἐπιχείρημα προκειμένου νὰ συγκινήσῃ καὶ νὰ παρακινήσῃ τοὺς ὁμογενεῖς εἰς χρηματικὴν συνεισφορὰν, πρὸς βοήθειαν τῶν ἀγωνιζομένων Ἑλλήνων. Πρὸς τοῦτο, κατὰ τὸν Κ. Οἰκονόμον, τοὺς ὑποχρεῶνουν αἱ τρεῖς μεγάλοι τῆς πίστεώς μας ἐντολαί, ἡ δικαιοσύνη, ἡ εὐσπλαχνία, καὶ ἡ ὑπακοή.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 417 τοῦ ὑπ' ἀρ. 10 τεύχους.

293. Σοφ. Σειρᾶχ νε', 5.

294. Φιλολ., σ. 103.

295. Ἰδ. Κ. Οἰκονόμου, Λόγοι Ἐκκλησιᾶς..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. 105-146.

296. Πρβλ. Πολυκάρπου Συνοδικοῦ, Κ. Οἰκονόμος..., ἐνθ' ἄνωτ., «Γρηγ. Παλαμάς», τ. 7 (1923), σ. 11.

297. Ἰωάν. α', 47.

298. Α' Ἰωάν. ε' 4.

299. Συνεισφ., σ. 108.

300. Συνεισφ., σ. 110.

301. Πρβλ. Συνεισφ., 113.

302. Συνεισφ., σ. 114.

303. Πρβλ., Συνεισφ., σ. 117.

Ίδιαίτερον ενδιαφέρον, ἐκ τοῦ Λόγου αὐτοῦ ἔχουν αἱ §§ ΚΓ'-ΚΖ', ὅπου ὁ Κ. Οἰκονόμος ὀδηγεῖ, νοερῶς, τοὺς ἀκροατὰς του, ὡς φιλοθεάμονας, εἰς τὸ θέατρον τῶν δεινῶν τῆς πολυπαθοῦς πατρίδος, τὰ ὁποῖα μετὰ ἰδιαίτερας γλαφυρότητος καὶ σαφηνείας περιγράφει, διὰ νὰ ἐρωτήσῃ ἐν τέλει. «Ἦκουσας Ἑλλην χριστιανέ, καὶ καθ' ἡμέραν ἀκούεις τὰ πάθη καὶ τοὺς ἀγῶνας τῶν ἀδελφῶν σου. Συμπονεῖς εἰς τὰ τοσαῦτα δεινά; ὀρμᾶς πρὸς βοήθειαν τῶν μαχομένων νὰ σώσωσιν ἐξ αὐτῶν τὴν πατρίδα; τί ἀποφασίζεις; ἀνοίγεις τὴν χεῖρα καὶ τὴν κιβωτόν σου, νὰ τοὺς συνδράμῃς;»³⁰⁴.

Εἰς δὲ τὴν τελευταίαν § (ΚΘ'), περαίνων τὸν Λόγον του, σημειοῖ: «Εἰς τὸ στόμα σου στέκει νὰ ὁμολογήσῃς τὸ χρέος σου, εἰς τὴν καρδίαν σου νὰ τὸ ἀγαπήσῃς μετὰ ζήλου καὶ προαιρέσεως ἀγαθῆς, καὶ εἰς τὰς χεῖράς σου νὰ τὸ ἐκπληρώσῃς, βοηθῶν ἀνυπερθέτως καθ' ὅλας σου τὰς δυνάμεις τοὺς ἀγωνιζομένους ὁμογενεῖς»³⁰⁵.

Τέλος, τὴν 20 'Ιουλίου, ἑορτὴν τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, ὁ Κ. Οἰκονόμος ἐξεφώνησεν εἰς τὴν Γραικικὴν ἐκκλησίαν τῆς Ὀδησοῦ, τὸν «Περὶ Προσευχῆς»³⁰⁶ Λόγον του, ὅπου καταδεικνύεται ἡ ἀναγκαιότης αὐτῆς, τόσον εἰς στιγμὰς εὐτυχίας, ὅσον καὶ εἰς στιγμὰς δυστυχίας. Κυρίως δὲ ἐπισημαίνεται ἡ δύναμις αὐτῆς καὶ ἡ ἀναγκαιότης πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἀνδρείας τῶν ἀγωνιστῶν καὶ εὐδόκιμησιν τοῦ Ἀγῶνος³⁰⁷.

Ὁ Λόγος αὐτὸς φέρει τίτλον «Περὶ Προσευχῆς» καὶ ὑπότιτλον «Πολὴ ἰσχὺς δέησις δικαίου ἐνεργουμένη»³⁰⁸. Ἀποτελεῖται δὲ ἐκ ΛΑ' παραγράφων.

Εἰς τὰς §§ Α'-Δ' γίνεται ἀναφορὰ εἰς τὸν προφήτην Ἡλίαν, τὸν ζηλωτὴν, ὅστις ἐκήρυττε, «ζηλῶν, ζηλῶν ἐξήλωκα τῷ Κυρίῳ Παντοκράτορι»³⁰⁹ καθὼς καὶ εἰς τὴν ἀναγκαιότητα γενικῶς καὶ δυνάμιν τῆς προσευχῆς ὡς «ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ, καὶ χρέος ἀφευκτον παντὸς εὐσεβοῦς»³¹⁰.

Εἰς τὰς §§ Ε'-Θ' ὑποστηρίζεται ὅτι «ἡ

προσευχὴ μᾶς στηρίζει εἰς τὴν πίστιν, τὴν θεωρητικὴν καὶ τὴν πρακτικὴν, ὀδηγοῦσα τὸν μὲν νοῦν εἰς τῶν θείων δογμάτων τὴν θεωρίαν, τὴν δὲ θέλησιν ἡμῶν εἰς τὴν πράξιν τῆς ἀρετῆς»³¹¹.

Εἰς τὰς §§ Ι'-ΙΑ' ἐξαιρεται τὸ γεγονός ὅτι «ἡ ἱερὰ προσευχὴ μᾶς ἐνισχύει εἰς τὰς ἐπιπλοῦς ἐργασίας τῶν βιωτικῶν ἐπαγγελιῶν»³¹².

Εἰς τὰς §§ ΙΒ'-ΙΕ' ὑποστηρίζεται ὅτι «ἡ προσευχὴ λαμπρύνει μὲν καὶ ἠδύνει τὰς εὐτυχίας, ἐλαφρύνει δὲ καὶ μετριάξει μεγάλως τὰς δυστυχίας μας»³¹³.

Εἰς δὲ τὰς §§ ΙΣΤ'-ΙΖ' τονίζεται ὅτι «ἡ ἱερὰ προσευχὴ κατορθώνει πολλὰ πράγματα παράδοξα, τὰ ὁποῖα ὑπερβαίνουν πᾶσαν ἀνθρωπίνην ἔννοιαν καὶ ἐλπίδα»³¹⁴ μὲ ἰδιαίτερον ἀναφορὰν εἰς τὴν συμβολὴν αὐτῆς κατὰ τὸν Ἀγῶνα τῶν Ἑλλήνων.

Ἀκολουθῶς, καὶ εἰς τὰς §§ ΙΗ'-ΙΘ', προτρέπει τοὺς χριστιανοὺς νὰ προσεύχωνται καὶ νὰ ζητοῦν τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καθ' ὅτι «πολὴ ἰσχὺς δέησις δικαίου ἐνεργουμένη»³¹⁵.

Εἰς τὰς §§ Κ'-Λ' γίνεται ἀναφορὰ εἰς τὰ ἰδιώματα τῆς ἐνεργοῦ καὶ δραστηρίου προσευχῆς. Προτρέπει δὲ τοὺς χριστιανοὺς νὰ προσεύχωνται «ἐν ὀνόματι»³¹⁶ τοῦ Κυρίου «μετὰ πίστεως»³¹⁷, «μετ' ἐπιμονῆς προσεκτικῆς»³¹⁸, «μετὰ ταπεινώσεως»³¹⁹, καὶ «μετ' ἀγάπης»³²⁰.

Τέλος εἰς τὴν § ΛΑ' τονίζει συμπερασματικῶς ὅτι «ἡ προσευχὴ εἶναι χρέος παντὸς χριστιανοῦ, ἀφευκτον καὶ ἀναγκαῖον πρὸς σωτηρίαν, καὶ μέσον ἰσχυρότατον πρὸς ἀπόλαυσιν πολλῶν καὶ μεγάλων τοῦ παρόντος βίου ἀγαθῶν, καὶ τῆς μελουσῆς μακαριότητος»³²¹. Ἀκολουθῶς δὲ διαχέεται εἰς θερμοτάτην καὶ ἐκτενῆ προσευχὴν διὰ τῆς ὁποίας παρακαλεῖ τὸν Θεὸν Πατέρα νὰ μὴ ἐγκαταλείψῃ τὸ γένος εἰς τὴν παροῦσαν στενοχωρίαν, ἀλλὰ νὰ τὸ λυτρώσῃ ἀπὸ τοὺς πονηροὺς ἐχθροὺς καὶ διώκτας τοῦ Εὐαγγελίου.

Γενικώτερον δέον νὰ λεχθῆ, ὅτι διὰ τῶν Λό-

304. Συνεισφ., σ. 139.

305. Συνεισφ., σ. 146. (Πρβλ. Δευτ. λ', 14).

306. Ἰδ. Κ. Οἰκονόμου, Λόγοι Ἐκκλησιᾶς..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. 147-220.

307. Πρβλ. Πολυκάρπου Συνοδινουῦ, Κ. Οἰκονόμος..., ἐνθ' ἄνωτ., «Γρηγ. Παλαμάς», τ. 7 (1923), σ. 12.

308. Ἰακ. ε', 16.

309. Γ' Ἐκκλησι. ιθ', 14.

310. Προσ., σ. 149.

311. Προσ., σ. 151.

312. Προσ., σ. 159.

313. Προσ., σ. 165.

314. Προσ., σ. 179.

315. Ἰακ. ε', 16.

316. Πρβλ. Προσ., σ. 187-192.

317. Πρβλ. Προσ., σ. 192-198.

318. Πρβλ. Προσ., σ. 198-206.

319. Πρβλ. Προσ., σ. 206-212.

320. Πρβλ. Προσ., σ. 212-215.

321. Προσ., σ. 215.

γων αὐτῶν ὁ Κ. Οἰκονόμος ἀναδεικνύεται ἀριστος γνώστης τῶν Εὐρωπαϊκῶν καὶ Ἀσιατικῶν πραγμάτων καὶ τῶν συνθηκῶν, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐμάχοντο οἱ ἀγωνισταί. Συγχρόνως δὲ διὰ τῆς συχνότητος ἀναφορᾶς του εἰς χωρία, πρόσωπα ἢ γεγονότα τῆς Ἀγίας Γραφῆς, ἀναδεικνύουν τὸν Κ. Οἰκονόμον ὄχι μόνον βαθὺν γνώστην τῶν Ἀγίων Γραφῶν ἀλλὰ καὶ ἰκανώτατον χειριστὴν τῶν ἀληθειῶν τούτων πρὸς θεμελίωσιν τῶν θέσεών του καὶ ἐπὶ τῶν διδαγμάτων τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν πίστεως.

Πάντα ταῦτα συνέβαλον, ὥστε οἱ Λόγοι του αὐτοὶ νὰ ἐνέχουν ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον, ἢ δὲ ἐπίδρασιν τῶν ἐπὶ τῶν ὁμογενῶν καὶ ἀλλογενῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ νὰ εἶναι ἀδιαμφισβήτητος, ἀλλὰ καὶ ἀπροσδιόριστος ὡς πρὸς τὴν ἔκτασίν της.

Τίς εἶδεν πόσας καὶ ποίας ψυχὰς ἐδρόσισαν, ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, ὡς αὔρα πρωινή, ὥστε νὰ καταστοῦν περισσότερο ἐλληνικαί! Πόσους συνεκίνησαν, ὥστε νὰ ἀνοίξουν τὰς κλειστάς ἐλειμήνας καρδίας των, τὰ ταμεῖα των, προκειμένου νὰ προσφέρουν, πᾶν ὅ,τι ἠδύναντο, πρὸς ἐπούλωσιν τῶν πληγῶν τῶν μαχομένων Ἑλλήνων!

Παρὰ ὅμως τὸ ἀπροσδιόριστον τοῦ ἀριθμοῦ τῶν παρακηθέντων, ὑπὲρ τοῦ Ἀγῶνος, ἐκ τῶν Λόγων αὐτῶν τοῦ Κ. Οἰκονόμου, γεγονός εἶναι ὅτι πλῆθος ἐπανύμων ἢ ἀνωνύμων ὁμογενῶν ἢ ἀλλογενῶν, ἐκείνην ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴν καὶ εἰς τὴν αὐτὴν χώραν, τὴν Ρωσίαν, ὅπου ἔζη ὁ Κ. Οἰκονόμος καὶ ἀνέπτυσε τὸ ἀξιόλογον ἐθνικόν του ἔργον, ἐνίσχυνον πᾶσαν σχετικὴν προσπάθειαν, προσφέροντες, ὡς ἀνωτέρω ἐσημειώθη, πᾶν ὅ,τι ἠδύναντο, πολλάκις δὲ ἐκ τοῦ ὑστερήματος, εἰς τὴν Φιλανθρωπικὴν Ἐταιρείαν Ὁδησοῦ ἢ τὸ Αὐτοκρατορικὸν Κομιτάτον, ἀργότερον, προκειμένου νὰ ἀπαλύνουν ἢ θεραπεύσουν τὰς πληγὰς τῶν ἀγωνιστῶν.

Δὲν θὰ ἦτο ὑπερβολὴ νὰ λεχθῆ, ὅτι ἀνευ αὐτῶν τῶν θερμῶν πατριωτικῶν Λόγων τοῦ Κ. Οἰκονόμου, ἴσως νὰ μὴ ἠδύναντο νὰ λειτουργήσουν ἢ τοῦλάχιστον νὰ μὴ λειτουργήσουν, ὡς ἐλειτούργησαν, αἱ ὡς ἄνω Φιλανθρωπικαὶ Ἐταιρεῖαι, ἀλλὰ καὶ μέγα πλῆθος φιλελλήνων τῆς Εὐρώπης.

Πρὸς μεγαλυτέραν ἐνίσχυσιν πάντων αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς καλυτέραν προσέγγισιν τῆς μεγάλης αὐτῆς συμβολῆς τοῦ Κ. Οἰκονόμου εἰς τὸν Ἀγῶνα, πλὴν τῶν ἄλλων καὶ διὰ τῶν περιφώνων πατριωτικῶν αὐτῶν Λόγων του, δημοσιεύο-

μεν κατωτέρω, δίκην ἀνθολογίου, ἀποσπάσματα ἐκ τῶν Λόγων αὐτῶν, κατὰ θέματα, ἄξια θαυμασμοῦ, τόσον ὡς πρὸς τὴν καλλιτέλειαν τοῦ λόγου, ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον τούτων.

Ι. Θηριωδία τῶν Τούρκων

Ὁ Κ. Οἰκονόμος, περιγράφει μετ' ἰδιατέρας ἀκριβείας καὶ σαφηνείας τὰς θηριωδίας τῶν Τούρκων εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ζωῆς τῶν χριστιανῶν.

Ἀναφερόμενος εἰς τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα σημειοῖ ὅτι ἐνῶ «ἀσφάλεια ζωῆς, ἀσφάλεια κτημάτων καὶ χρημάτων, ὑπεράσπισις θρησκείας, βοήθεια ἐν ἀνάγκαις, εἶναι παντὸς ἔθνους δικαιώματα, εἰς τὰ ὁποῖα χρεωστεῖ νὰ ἐπαγρυπνῆ ὁ ἡγεμῶν, ἂν θέλῃ νὰ εἶναι ἡγεμῶν, καὶ ὄχι ληστής»³²², οἱ Τούρκοι καταπατοῦν πᾶν τοιοῦτον δικαίωμα τῶν χριστιανῶν. Ὡς ἐκ τούτου «οἱ Ἕλληνες φονεύονται εἰς τὴν ἀγοράν ...φονεύονται εἰς τὰς οἰκίας ...φονεύονται εἰς τὰς ρύμας ...Φόνοι καθημερινοί, φόνοι νυχτερινοί, εἶναι τὰ συνηθέστερα ἀκούσματα καὶ θεάματα εἰς τὰς πόλεις ἡμῶν». Πλὴν τούτων «ἀνδραποδίζουσι χωρία, σκυλεύουσιν ἐμπόρων συνοδείας (κερβάνια), καταφονεύουσιν ἀδιακόπως τοὺς ὁδοιπόρους»³²³.

«Εἰς τὴν Μολδαυίαν ἠκούσθη τὸ πρῶτον ἢ ἐπανάστασις, καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐκρημνίζοντο καὶ ἐκαίοντο ἐκκλησιαί (ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς), καὶ ἀνεσκάπτοντο τῶν τεθνηκότων τὰ μνήματα, καὶ ἐφυλακίζοντο καὶ ἐσφάζοντο οἱ χριστιανοί»³²⁴ ...«Γυναῖκες καὶ παρθένοι χριστιαναὶ ἀνδραποδίζονται καὶ καταισχύνονται δημοσίᾳ. Πολλοὶ δὲ ἄνδρες ἀποθνήσκουσι τῆς πείνης εἰς τὰ ὑπόγεια καὶ ξηροπήγαδα, ὅπου κρύπτονται φεύγοντες τὴν μάχαιραν τοῦ τυράννου. Καὶ πολλαὶ ὀλόκληροι οἰκίαι τουρκίζονται βιαίως πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ παντελοῦς ἐξολοθρευμοῦ»³²⁵...

(Συνεχίζεται)

322. Προτρ., σ. 225.

323. Προτρ., σ. 226.

324. Προτρ., σ. 245.

325. Προτρ., σ. 246.

Χριστιανικός (Ὁρθόδοξος) Ἀντισημιτισμός;

(Ὁφειλομένη ἀπάντηση σὲ ἄρθρο τοῦ περιοδικοῦ ΧΡΟΝΙΚΑ τοῦ Κ.Ι.Σ.)*

Διαβάζοντας τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Σπύρου Καραλῆ μὲ τίτλο «Χριστιανικός Ἀντισημιτισμός», ποῦ δημοσιεύθηκε στὸ περιοδικὸ «ΧΡΟΝΙΚΑ», τεύχος 135 - Ἰανουαρί., Φεβρουάρι. 1995, (Ὁργανο τοῦ «Κεντρικοῦ Ἰσραηλιτικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἑλλάδος»), διερωτηθήκαμε ἂν ὁ συντάκτης του διακατέχεται ἀπὸ ἄγνοια, ποῦ ὀφείλεται σὲ ἐπιπολαιότητα, ἢ ἀπὸ πολεμικὴ διάθεση, ἀποτέλε-

Τοῦ κ. **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Γ. ΚΑΡΑΚΟΒΟΥΝΗ**
Θεολόγου

σμα τῆς προκατάληψης του ἀπέναντι στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Μόνο αὐτὲς οἱ δύο ἐκδοχὲς μπορεῖ νὰ ἐξηγήσουν τὴ σύνταξη ἑνὸς τέτοιου ἄρθρου, στὸ ὁποῖο ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία φέρεται ὅτι διεδραμάτισε σημαντικὸ ρόλο, ἤδη ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν μεγάλων Πατέρων της, στὴ διαμόρφωση ἑνὸς «Χριστιανικοῦ ἀντισημιτισμοῦ»!!!

Στὸ στόχαστρο τοῦ κ. Καραλῆ, κατὰ κύριο λόγο, ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος μὲ τοὺς «Κατὰ Ἰουδαίων» λόγους του, γιὰ τὸν ὁποῖο σημειώνει τὰ ἑξῆς: «ἦταν ἓνας λυσσαλέος ἀντισημίτης. Σὲ ὅλη τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία ὁ Χρυσόστομος δὲν ἔχει ὁμοίῳ του σὲ μίσος κατὰ τῶν Ἑβραίων. Καὶ ἐπειδὴ βρισκόταν σὲ ὑψηλὴ θέση μὲ σημαντικὰ θεολογικὰ ἔργα ποῦ ἀναφέρονται στὸ ὄνομά του, χρησιμοποιήθηκαν οἱ ρητορικὲς του ικανότητες, γιὰ νὰ τεθοῦν τὰ μέλη γιατὸ τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ μελλοντικοῦ ἀντισημιτισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας».

Ἀκόμη: «Ὁ κατάλογος τῶν ἀντισημιτῶν ἐκκλησιαστικῶν Πατέρων εἶναι πολὺ μεγάλος. Ἀρκεῖ νὰ ποῦμε ὅτι σπάνια βρίσκουμε ἓναν ποῦ νὰ ἔδειχνε πραγματικὴ συμπάθεια στοὺς Ἰουδαίους. Καὶ ἡ ἀγριότητα τοῦ ἀντισημιτισμοῦ δὲ φαίνεται νὰ δείχνει σημάδια ὑποχώρησης μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου...

* Ἡ παρούσα ἀπάντηση ἐστάλη πρὸς δημοσίευση στὴ διεύθυνση τοῦ περιοδικοῦ «Χρονικά». Τὸ Κεντρικὸ Ἰσραηλιτικὸ Συμβούλιο Ἑλλάδος ἀπάντησε ὅτι τὸ ἄρθρο δὲν ἔχει «θέση» στὶς στήλες τοῦ περιοδικοῦ του, «γιατὶ τὰ «Χρονικά» δὲν εἶναι καθ'αυτὸ θρησκευτικὸ περιοδικὸ ὅπου μπορεῖ νὰ ἀναπτυχθεῖ διάλογος ἐπὶ παρομοίων θεμάτων»...

»Δυστυχῶς καὶ σήμερον παρατηροῦμε γενικὰ στὸν κόσμον, ἀλλὰ καὶ στὴν πατρίδα μας, ἰδιαίτερα μέσα στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ἓναν ἀνανεωμένο ἀντισημιτισμό».

Εἶναι σημαντικό τὸ γεγονός, ὅτι τὸ μοναδικὸ ἐπιχείρημα (;) στὸ ὁποῖο στηρίζεται ὁ συντάκτης τοῦ ἐν λόγω ἄρθρου τὸν ἰσχυρισμὸ του γιὰ Ὁρθόδοξο ἀντισημιτισμὸ, ἀποτελοῦν οἱ «Κατὰ Ἰουδαίων» λόγοι τοῦ ἱεροῦ Χρυσόστομου.

Ἄλλὰ, ἂς ἐμβαθύνουμε λίγο στοὺς λόγους αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ Πατρὸς γιὰ νὰ δοῦμε ἂν πραγματικὰ διέπονται ἀπὸ ἀντισημιτικὸ πνεῦμα καὶ πολεμικὴ.

Ἀφορμὴ γιὰ τὴν ἐκφώνηση τῶν λόγων αὐτῶν τοῦ ἱεροῦ Χρυσόστομου στάθηκε τὸ γεγονός, ὅτι πολλοὶ χριστιανοὶ τῆς Ἀντιόχειας, στὴν ὁποία Ἐπίσκοπος ἦταν ὁ ἱερός Πατήρ, ἐκ συγχύσεως κινούμενοι παρακολουθοῦσαν διάφορες Ἰουδαϊκὲς ἐορτὲς — ἀναφέρονται στοὺς λόγους ἡ ἐορτὴ τῶν Σαλπύγγων ἢ τοῦ Νέου ἔτους καὶ ἡ ἐορτὴ τῶν Νηστειῶν καὶ τῆς Σκηνοπηγίας—. Ἄλλοι χριστιανοὶ προχωροῦσαν ἀκόμη περισσότερο. Ἐόρταζαν τὸ χριστιανικὸ Πάσχα ὄχι ὅπως αὐτὸ εἶχε θεσπισθεῖ ἀπὸ τὴν Α' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο (325, Νίκαια τῆς Βιθυνίας), ἀλλὰ μαζί μὲ τὸ Ἰουδαϊκὸ Πάσχα (14ῃ τοῦ ἑβραϊκοῦ μηνὸς Νισάν). Πρόκειται γιὰ τοὺς γνωστοὺς Τεσσαρεσκαίδεκατίτες.

Μὲ τοὺς λόγους αὐτοῦ ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἔρχεται νὰ ἐνημερώσει καὶ νὰ βγάλει ἀπὸ τὴν πλάνη ἐκείνους τοὺς χριστιανούς, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο ἔρεπαν πρὸς τὸν Ἰουδαϊσμὸ καὶ διασποῦσαν τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι στὴν προσπάθειά του αὐτὴ ὁ ἱερός Πατήρ χρησιμοποιεῖ σκληρὴ γλώσσα κατὰ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῆς Συναγωγῆς τους, ἀλλὰ καὶ λαμπρὴ ἐπιχειρηματολογία, μὲ τὴν ὁποία ἀποδεικνύει ὅτι ὁ Ἰουδαϊσμὸς δὲν μπορεῖ καὶ δὲν πρέπει νὰ ἔχει θέση στὴ ζωὴ τῶν χριστιανῶν, οἱ ὁποῖοι τίποτε δὲν ἔχουν νὰ ὠφελῆθουν ἀπ' αὐτόν. Ὁ Νόμος, μὲ τὴν ἔλευση τοῦ Χριστοῦ, καταργήθηκε, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι εἶναι ὑπεύθυνοι διότι σταύρωσαν τὸν Ἰησοῦ Χριστό, γιὰ τὸν ὁποῖο μίλησαν οἱ Προφῆτες τους καὶ

στο πρόσωπο του οποίου εκπληρώθηκαν όλες οι προφητείες τους.

Ἡ σκληρή, επομένως, γλώσσα τῆς επιχειρηματολογίας πού χρησιμοποιεῖ ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἔχει θρησκευτικὰ κίνητρα καὶ κινεῖται αὐστηρὰ στὰ πλαίσια τῆς σύγκρισης τῶν δύο θρησκειῶν, Ἰουδαϊσμοῦ καὶ Χριστιανισμοῦ, μὲ τὴν κατάδειξη τῆς ἀνωτερότητας τοῦ δευτέρου.

Ἡ ἀπλή καὶ μόνο ἀνάγνωση τῶν λόγων αὐτῶν, χωρὶς ἰδιαίτερες θεολογικὲς προϋποθέσεις, ἀρκεῖ γιὰ νὰ φανερώσει τὴν πηγὴ ἀπ' τὴν ὁποία ὁ ἱερός Πατὴρ ἀντλεῖ τὴ λαμπρὴ επιχειρηματολογία του. Καὶ αὐτὴ δὲν εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή, καὶ μάλιστα τὴν Παλαιὰ Διαθήκη.

Ἄν, λοιπόν, μὲ τὰ ὅσα σημειώνει ὁ ἱ. Χρυσόστομος στοὺς «Κατὰ Ἰουδαίων» λόγους του, γίνονται ἀφορμὴ γιὰ νὰ χαρακτηρισθεῖ ἀπὸ κάποιους «ἐρμηνευτὲς» ἢ προκατειλημμένους ἐχθροὺς τῆς Ὁρθοδοξίας ὡς «λυσσαλέος ἀντισημίτης», τότε ὁ πρῶτος ἀντισημιτισμὸς βρῖσκεται μέσα στὴν Παλαιὰ Διαθήκη (τὴν Πεντάτευχο [Τορὰ] καὶ τοὺς Προφήτες). Οἱ πρῶτοι ἀντισημίτες μὲ τὴ συλλογιστικὴ αὐτὴ εἶναι οἱ ἴδιοι οἱ Προφῆτες τῶν Ἰουδαίων, οἱ ὁποῖοι ὀμιλοῦν ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ («Τάδε λέγει Κύριος...»), ἄρα ὁ ἴδιος ὁ Θεός(!).

Ὁ συντάκτης τοῦ ἄρθρου «Χριστιανικὸς ἀντισημιτισμὸς», ὡς ἄλλος αἰρετικὸς κινούμενος πρὸς κατοχύρωση τῶν ἰσχυρισμῶν του ἀπομονώνει κάποια χωρία καὶ φράσεις (ἢ λέξεις) ἀπὸ τὸ κείμενο τῶν λόγων αὐτῶν καὶ ἀφαιρώντας ἔτσι τὴν τεκμηρίωση τῆς επιχειρηματολογίας τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή, τὰ παραθέτει ἔξω ἀπὸ τὴ συνάφειά τους μὲ σκοπὸ νὰ δημιουργήσει ψευδεῖς ἐντυπώσεις.

Ἡ ἐν συνεχείᾳ παράθεση ἐκ μέρους μας κάποιων ἐκτενῶν χωρίων¹ ἀπὸ τοὺς «λόγους» αὐτοῦ, στὰ ὁποῖα στηρίζει τοὺς ψευδοἰσχυρισμοὺς του ὁ κ. Καραλῆς, συνδεδεμένα ὁμως μὲ τὴν τεκμηρίωση τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τὴν ὁποία σημειώνει ὁ ἱερός Χρυσόστομος, θὰ φανερώσει τοῦ λόγου τὸ ἀληθές.

Κατ' ἀρχὴν, ὁ ἀγώνας τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ὡς ποιμενάρχου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀντιόχειας, δὲν στρέφεται μόνον κατὰ τῶν Ἰουδαίων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν εἰδωλολατρῶν καὶ τῶν αἰρε-

τικῶν πού νοθεύουν τὴν ἀληθινὴ πίστη τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀπειλοῦν τὴν ἐνότητα καὶ τὴ σωτηρία τοῦ λογικοῦ ποιμνίου του: «Ὁ ἀγὼν μας δὲν διεξάγεται μόνον ἐναντίον τῶν Ἰουδαίων ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν εἰδωλολατρῶν καὶ τῶν πολλῶν αἰρετικῶν»².

Οἱ Ἰουδαῖοι «πάντοτε βαδίζουν ἀντίθετα πρὸς τὴν σωτηρίαν των. Διότι καὶ τότε, πού ἔπρεπε νὰ φυλάξουν τὸν νόμον, αὐτοὶ τὸν κατεπάτησαν καὶ τώρα πού ὁ νόμος δὲν ἔχει πλέον ἰσχὺν οἱ ἴδιοι κόπτονται διὰ νὰ τὸν τηρήσουν. Τί πῶ ἐλεεινὸν θὰ ἠμποροῦσε νὰ ὑπάρξῃ ἀπ' αὐτοῦς, οἱ ὁποῖοι ἐξοργίζουν τὸν Θεὸν ὄχι μόνον μὲ τὴν παράβασιν τοῦ νόμου, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν τήρησίν του; Διὰ τοῦτο λέγει: "σκληροτράχηλοι καὶ ἀπερίτμητοι τῇ καρδίᾳ, ὑμεῖς αἰεὶ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀντιπίπτετε" (Πράξ. 7, 51). Δὲν παραβαίνετε μόνον τὰ νόμιμα, ἀλλὰ καὶ παράκαιρα θέλετε νὰ τὰ τηρήτε. Εἶσθε σκληροτράχηλοι! Πράγματι, πολὺ σωστὰ τοὺς ὠνόμασε "σκληροτράχηλους". Ἀλήθεια, δὲν ἠθέλησαν νὰ σηκώσουν εἰς τοὺς ὤμους των τὸν ζυγὸν τοῦ Χριστοῦ, ἂν καὶ ἦταν χρηστὸς καὶ δὲν εἶχε τίποτε τὸ φορτικὸν καὶ δυσβάστακτον. Διότι λέγει: "μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πρῶτος εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ" καὶ "ἄρατε τὸν ζυγὸν μου ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ὁ ζυγὸς μου χρηστὸς ἐστὶ καὶ τὸ φορτικὸν μου ἐλαφρὸν" (Ματθ. 11,29-30). Ἄλλ' ὁμως δὲν τὸν ἐδέχθησαν λόγῳ τῆς σκληροτράχηλίας των' καὶ ὄχι μόνον δὲν τὸν ἠνέχθησαν, ἀλλὰ τὸν ἔσπασαν καὶ τὸν ἐκομμάτιασαν. Διὰ τοῦτο λέγει: "Ἄπ' αἰῶνος συνέτριψας τὸν ζυγὸν σου, διέρρηξας τὸν δεσμὸν σου" (Ἰερ. 2,20). Καὶ αὐτὰ δὲν τὰ λέγει ὁ Παῦλος, ἀλλ' ὁ προφήτης, ὁ ὁποῖος ὀνομάζει "ζυγὸν" καὶ "δεσμὸν" τὰ σύμβολα τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας, καὶ ὁ ὁποῖος κραυγάζει ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἀπηνήθησαν τὴν βασιλείαν τοῦ Χριστοῦ μὲ τὸ νὰ λέγουν: "ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰμὴ Καίσαρα" (Ἰω. 19,15)»³.

Γιὰ τὴν ἰουδαϊκὴ Συναγωγὴ ὁ ἱ. Χρυσόστομος ἐπικαλεῖται τὶς μαρτυρίες τῶν Προφητῶν: «ἡ συναγωγὴ δὲν εὑρίσκεται εἰς καλυτέραν κατάστασιν ἀπὸ ἐκείνην τοῦ θεάτρου καὶ σχετικὰ μὲ αὐτὸ προσάγω τὴν προφητικὴν μαρτυρίαν. Πρέπει δὲ νὰ ξέρετε ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι δὲν εἶναι ἀξιοπιστότεροι ἀπὸ τοὺς προφήτας. Τί λοιπόν

1. Τὰ κείμενα ἔχουν ληφθεῖ ἀπὸ τὴν ἔκδοση «ΑΠΑΝΤΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ (Ἑλληνικὸς Ἐκδοτικὸς Ὄργανισμός, τόμοι 4-5).

2. Λόγ. Ζ', 666 Α', τόμ. 5, σελ. 65.

3. Λόγ. ΣΤ', 589 Β-С, τόμ. 5, σσ. 44-45.

λέγει ὁ προφήτης; “Ὁψις πόρνῃς ἐγένετό σοι ἀπηναιοχύντησας πρὸς πάντας” (Ἱερ. 3,3). Ὁπου δὲ ἔχει σταθῆ ἡ πόρνη, ὁ τόπος αὐτὸς εἶναι **πορνεῖον**⁴. Καὶ ἡ συναγωγὴ δὲν εἶναι μόνον πορνεῖον καὶ θέατρον, ἀλλὰ κάτι περισσότερο εἶναι **σπήλαιον ληστῶν καὶ φωλεὰ θηρίων**. Διότι λέγει “σπήλαιον υἰαίνης ἐγένετό μοι ὁ οἶκος ὑμῶν” (Ἱερ. 7,11). Καὶ ἡ ὑαίνα δὲν εἶναι ἀπλῶς θηρίον, ἀλλὰ θηρίον ἀκάθαρτον. Πάλιν ὁ προφήτης λέγει “ἀφήκα τὸν οἶκόν μου, ἐγκαταλέλουπα τὴν κληρονομίαν μου” (Ἱερ. 12,7)⁵.

«Ἐὰν λοιπὸν τότε, ὅταν ὑπῆρχαν τὰ χερουβεὶμ, ἡ κιβωτὸς καὶ ἦταν πλουσία ἀκόμη ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος, ἔλεγεν, ἄλλοτε μὲν, ὅτι “ἐποιήσατε αὐτὸν σπήλαιον ληστῶν” (Ματθ. 21,13), ἄλλοτε δὲ “οἶκον ἐμπορίου” (Ἰω. 2, 26), λόγω τῶν ἀδικιῶν τους καὶ τοῦ μολυσμοῦ ἀπὸ τοὺς φόνους, τώρα, ὁπότε ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος τοὺς ἐγκατέλειψε καὶ ἔχουν καταστραφῆ ὅλα ἐκεῖνα τὰ σεβάσματα πράγματα, καὶ παρὰ ταῦτα αὐτοὶ ἀντιμάχονται τὸν Θεόν, μὲ τὸ νὰ ἐπιτελοῦν τὴν παράνομον αὐτὴν λατρείαν, πῶς θὰ ἤμποροῦσε κανεὶς νὰ ἀποκαλέσῃ τὰς συναγωγὰς των, ὥστε νὰ τὰς χαρακτηρίσῃ ἐπάξια; Διότι ἐὰν τότε ἦταν **σπήλαιον ληστῶν**, ὅταν ἀκόμη ἀνθοῦσαν ὅλοι οἱ θεσμοὶ τῆς πολιτείας των, τώρα ὅπως καὶ ἂν τὴν ἀποκαλέσῃ εἴτε πορνεῖον, εἴτε τόπον ἀδικίας, εἴτε καταγῶγιον δαιμόνων, εἴτε φρούριον διαβόλου, εἴτε ὄλεθρον ψυχῶν, εἴτε κρημνὸν καὶ βάραθρον κάθε καταστροφῆς καὶ ὅπως ἀλλιῶς ἂν τὴν ὀνομάσῃ, θὰ εἶναι κατώτερον ἀπὸ αὐτὸ πὸς τῆς ἀξίει»⁶.

Ὁ Θεὸς ἀποστράφηκε τὶς θυσίαις τῶν Ἰουδαίων ἐξαιτίας τῆς λαγνείας τους, τῆς μοιχείας τους καὶ τῆς ἀπληστης καὶ ἀρπακτικῆς διαθέσεώς τους. Ὁ προφητικὸς λόγος καὶ πάλι στὴν ἐπιχειρηματολογία τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου: «Καὶ δι’ αὐτὸ πὸς λέγω προσκομίζω μάρτυρα τὸν ἴδιον τὸν προφήτην, ὁ ὁποῖος λέγει τὰ ἐξῆς: “ἀκούσατε λόγον Κυρίου, ἄρχοντες Σοδόμων” προσέχετε νόμον Θεοῦ ὑμῶν, λαὸς Γομόρας” (Ἦσ. 1, 10). Καὶ ἐδῶ δὲν διαλέγεται πρὸς τοὺς Σοδομίτας ἢ τοὺς κατοίκους τῶν Γομόρων, ἀλλὰ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους. Τοὺς ὀνομάζει δὲ ἔτσι, ἐπειδὴ μὲ τὴ μίμησιν τῆς κακίας των ἐγίναν συγγενεῖς μὲ ἐκείνους. Διὰ τὸν ἴδιον λόγον λοιπὸν

τοὺς ὀνομάζει καὶ **σκύλους καὶ ἵππους θηλυμανεῖς**, ὄχι διότι ἔχουν μεταπέσει εἰς τὴν φύσιν τῶν ζώων αὐτῶν, ἀλλ’ ἐπειδὴ ἐπεδίωκαν τὴν **λαγνείαν των** (Ἦσ. 56,11 Ἱερ. 5,8). “Τί μοι πλῆθος τῶν θυσιῶν ὑμῶν; Λέγει Κύριος” (Ἦσ. 1,11). Οἱ κάτοικοι δὲ τῶν Σοδόμων οὐδέποτε παρουσιάσθηκαν νὰ προσφέρουν θυσίαν εἰς τὸν Θεόν. Συνεπῶς οἱ Ἰουδαῖοι εἶναι ἐκεῖνοι πρὸς τοὺς ὁποῖους ἀπευθύνεται ὁ προφητικὸς λόγος, ὁ ὁποῖος τοὺς ἀποκαλεῖ μὲ τὰ ὀνόματα αὐτὰ διὰ τὴν αἰτίαν πὸς εἶπα. “Τί μοι πλῆθος τῶν θυσιῶν ὑμῶν; Λέγει Κύριος. Πλήρης εἰμι ὀλοκαυτωμάτων κριῶν καὶ στέαρ ἀρνῶν καὶ αἷμα ταύρων καὶ τράγων οὐ βούλομαι· οὐδὲ ἐὰν ἔρχησθε ὀφθῆναί μοι. Τίς γὰρ ἐξεξήτησε ταῦτα πάντα ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν;” (Ἦσ. 1,11)⁷.

«Ὁ Δαβὶδ ἐπίσης, ἀφοῦ εἶπεν ὅτι “οὐ δέξομαι ἐκ τοῦ οἴκου σου μόσχους, οὐδὲ ἐκ τῶν ποιμνίων σου χιμάρρους”, ἐπρόσθεσε καὶ εἶπε: “τῷ δὲ ἁμαρτωλῷ εἶπεν ὁ Θεός· ἰνατί σὺ ἐκδιηγῆ τὰ δικαιώματά μου καὶ ἀναλαμβάνεις τὴν διαθήκην μου διὰ τοῦ στόματός σου; Σὺ δὲ ἐμίσησας παιδείαν καὶ ἐξέβαλες τοὺς λόγους μου εἰς τὰ ὀπίσω. Εἰ ἐθεώρεις κλέπτην, συνέτρεχες αὐτῷ καὶ μετὰ μοιχῶν τὴν μερίδα σου ἐτίθει. Τὸ στόμα σου ἐπλεόνασεν ἀδικίαν καὶ ἡ γλῶσσά σου περιέπλεκε δολιότητος. Καθήμενος κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου κατελάλεις καὶ κατὰ τοῦ υἱοῦ τῆς μητρὸς σου ἐτίθει σκάνδαλον” (Ψαλμ. 49,9, 16-20). Ἄπ’ ἐδῶ γίνεται φανερὸν ὅτι δὲν ἀπόθησε χωρὶς κανένα λόγον τὰς θυσίας, ἀλλ’ ἐπειδὴ **διέπραττον μοιχείας, κλοπὰς καὶ συκοφαντίας** εἰς βάρος τῶν ἀδελφῶν τους. Καὶ ὁ καθέννας ἀπὸ τοὺς προφῆτας μὲ τὸ νὰ κατηγορῇ τοὺς προσφέροντας τὰς θυσίας λέγει ὅτι ὁ Θεὸς διὰ τὸν ἴδιον λόγον ἀποστράφηκε τὰς θυσίας των»⁸.

Μαζὶ μὲ τὶς θυσίαις ὁ Θεὸς κατέλυσε καὶ τὶς ἑορτὲς τῶν Ἰουδαίων: «Ἄλλ’ αἰ ἑορταί των ἔχουν κάτι τὸ σεμνοπρεπὲς καὶ τὸ μεγαλειώδες; Καὶ αὐτὰς ὅμως τὰς κατέστησαν ἀκαθάρτους. Ἄκουσε λοιπὸν τοὺς προφῆτας ἢ καλύτερα ἄκουσε τὸν ἴδιον τὸν Θεόν. πόσον τὰς ἀπεχθάνεται καὶ τὰς ἀποστρέφεται· “μεμίσηκα, ἀπῶμαι τὰς ἑορτὰς ὑμῶν” (Ἀμὼς 5,21). Ὁ Θεὸς μισεῖ καὶ ἐσὺ ἔρχεσαι εἰς κοινωνίαν μαζί τους; Καὶ δὲν ἀνέφερεν αὐτὴν ἢ τὴν ἄλλην ἑορτήν, ἀλλ’ ὅλας μαζί»⁹.

(Συνεχίζεται)

4. Οἱ λέξεις καὶ ἐκφράσεις μὲ ἔντονα στίχηια εἶναι αὐτὲς πὸς παραθέτει ὁ κ. Καραλῆς, ἐξω βέβαια ἀπὸ τὴ συνάφειά τους, γιὰ νὰ στηρίξῃ τὸν ἰσχυρισμὸ του περὶ ἀντισημιτισμοῦ τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου.

5. Λόγος Α', 590 C-D, τόμ. 4, σσ. 46-47.

6. Λόγος ΣΤ', 661 Α, τόμ. 5, σ. 57.

7. Λόγος Δ', 624 Α-Β, τόμ. 4, σ. 98.

8. Λόγος Ζ', 667 Α, τόμ. 5, σ. 66.

9. Λόγος Α', 597 Α, τόμ. 4, σ. 57.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Ἐκδηλώσεις ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης καὶ ἀγάπης

Ὅταν θὰ ἔχωμεν εἰς χεῖρας ἡμῶν τὰ ἐπίσημα κείμενα τῶν λόγων καὶ ἀνακοινωθέντα διὰ τὴν ἱστορικὴν ἐν Ρώμῃ συνάντησιν τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου μετὰ τοῦ Πάπα Ἰωάννου - Παύλου Β', θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ σχολιάσωμεν ταῦτα ἐκτενέστερον. Ἄλλ' ἤδη τὰ ἐκ τοῦ Τύπου καὶ τῆς Τηλεοράσεως γνωσθέντα ἐπιτρέπουν εἰς ἡμᾶς νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι αἱ ἐν ἀδελφικῷ πνεύματι συνομιλίας τῶν δύο Προκαθημένων εἶχον θετικὰ ἀποτελέσματα.

Αἱ συνομιλίας αὗται, ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ ἐκδηλώσεις ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης καὶ ἀγάπης, ἀφ' ἑνὸς ἀνεθέρμαναν τὰς καλὰς προθέσεις πρὸς συνέχισιν τοῦ, ὡς μὴ ὠφέλε, ψυχρανθέντος καὶ —ἐνεκα τῶν οὐνιτικῶν δραστηριοτήτων— διακοπέντος κατ' οὐσίαν φιλενωτικοῦ διαλόγου, τὸν ὁποῖον εἶχον κατ' οὐσίαν ἐγκαινιάσει οἱ ἀείμνηστοι Ἰωάννης Παῦλος ΣΤ' καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἀθηνᾶς, καὶ ἀφ' ἑτέρου συνετέλεσαν, ὥστε ὁ συνειρμὸς καὶ πειστικὸς λόγος τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου νὰ καταστήσῃ σαφές, ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ Πάπα Ἰωάννου - Παύλου Β' θὰ ἐγράφετο διὰ χρυσοῦν γραμμάτων εἰς τὴν Ἱστορίαν, ἐὰν οἱ φιλενωτικοὶ λόγοι του συνδυασθοῦν μετὰ συγκεκριμένων θετικῶν ἐνεργειῶν, αἱ ὁποῖαι θὰ ἀπεδείκνυον ὅτι ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία ἐγκαταλείπει τὴν ἰμπεριαλιστικὴν παποκεντρικὴν Ἐκκλησιολογίαν τῆς, προωθεῖ τὴν συρρίκνωσιν καὶ ἐξάλειψιν τοῦ Οὐνιτισμοῦ, ἀποφεύγει οἰονδήποτε «πατερναλισμὸν» καὶ συζητεῖ εἰλικρινῶς διὰ τὸν ἐξοβελισμὸν μερικῶν κακοδοξιῶν. Τότε, ὡς ἔχομεν σημειώσει κατὰ τὸ παρελθόν, «εὐκολώτερον οἱ προτεσταντικὲς ἐκκλησίαις θὰ ἐστρέφοντο ἐλκνόμενες πρὸς ἔνωσιν μὲ μίαν ἀκτινοβολοῦσα πανίσχυρη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία, σὴν ὁποία συνεκτικὸς δεσμὸς θὰ ἦταν ὄχι τὸ διασπαστικὸν Πρωτεῖον ἐξουσίας, ἀλλὰ τὸ ἐνο-

ποιῶν Πρωτεῖον τιμῆς. Ὅλοι οἱ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς Χριστιανοὶ τότε, χωρὶς καχυποψίας καὶ ἀναστολές, θὰ ἐστρεφαν τὸ βλέμμα τους μετὰ ἀγάπην πρὸς τὸν Πατριάρχην τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, τοῦ ὁποῖου ἡ καθέδρα ἦταν στοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνας “Προκαθιμένη τῆς ἀγάπης” καὶ “ἔχει ἀγιασθῆ μετὰ τὸ αἷμα τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου καὶ ἀναριθμητῶν μαρτύρων, τοὺς ὁποῖους ὁ ἅγιος Πάπας Λέων ὠνόμασε τὸ στέμμα τῆς, ποὺ κοσμεῖται ἀπὸ πολυτίμους λίθους” (N. v. Arseniew)» (Περιοδ. «Ἐκκλησία», 1994, σ. 595).

Τὸ Ἀριστοτέλειον Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης ἐτίμησε τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον

Τὸ Ἀριστοτέλειον Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης εἶχε προγραμματίσει διὰ τὴν 3ην Ἰουνίου 1995 πανηγυρικὴν τελετὴν, ἡ ὁποία θὰ ἐλάμβανε χώραν ἐν τῇ Αἰθούσῃ Τελετῶν αὐτοῦ, ἵνα ὑπὸ τοῦ ἐν αὐτῷ Τμήματος Ποιμαντικῆς καὶ Κοινωνικῆς Θεολογίας τιμηθῆ δεόντως ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ διὰ τὴν —καὶ ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ πρόσφατον παρελθόν ποικιλοτρόπως ἐορτασθεῖσαν— συμπλήρωσιν εἴκοσιν ἐτῶν «ἀπὸ τῆς ἀναρρήσεως Αὐτοῦ στὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον τῆς Ἀγιωτάτης καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴ γενικώτερη προσφορά του σὴν Ἐκκλησία καὶ στὸ Γένος».

Ἐπειδὴ, ἐνεκα ἀπροόπτων κωλυμάτων, δὲν κατέστη δυνατὴ ἡ πραγματοποιήσις τῆς τελετῆς ταύτης ἐν Θεσσαλονικῇ, δι' αὐτὸ ἡ σχετικὴ τιμητικὴ ἐκδήλωσις ἐγένετο τὴν 24ην Ἰουνίου ἐν τῇ Μεγάλῃ Αἰθούσῃ τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, Σεβασμιωτάτων καὶ Θεοφιλεστάτων Ἀρχιερέων, τοῦ Κοσμητοροῦ καὶ Καθηγητῶν τῶν δύο Τμημάτων τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ μεγάλης μερίδος τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου.

Κατὰ τὴν ἐκδήλωσιν ταύτην ὁ Πρύτανης

τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Ἀντώνιος Μάντης δι' εὐσυνόπτου προσφωνήσεως, μαρτυρούσης τὴν εὐσέβειαν καὶ ἀφοσίωσιν αὐτοῦ εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν, προσέφερεν εἰς τὸν Μακαριώτατον ὡραίαν καλλιτεχνικὴν τιμητικὴν πλάκα, ἀφοῦ προηγουμένως ὁ Πρόεδρος τοῦ Τμήματος Ποιμαντικῆς καὶ Κοινωνικῆς Θεολογίας κ. Χρήστος Κρικώνης συνεδύασε μετὰ τῆς προσφωνήσεως αὐτοῦ καὶ τὰ οὐσιώδη στοιχεῖα τοῦ πρὸς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον ἐπαίνου, ὁ ὁποῖος ἐν Θεσσαλονίκη θὰ ἐξεφωνεῖτο ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Τυρολόης καὶ Σερεντίου κ. Παντελεήμονος Ροδοπούλου, ὁ ὁποῖος, ἔνεκα ἀσθενείας, δὲν ἠδυνήθη νὰ παραστῇ εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις ἐκδήλωσιν.

Ὁ κ. Κρικώνης ἐξῆρε τὰς κυριώτερας πτυχὰς τοῦ «τεραστίου καὶ πολυσχιδοῦς ἐκκλησιαστικοῦ καὶ ἐθνικοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖο ἐπετέλεσεν (ὁ Μακαριώτατος) ὡς Προκαθήμενος τῆς Ἀγιωτάτης καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ὑπερεικοσαετῆ πολύκαρπο καὶ καλλίκαρπο διακονία Του καὶ ὡς Ποιμενάρχης γενικώτερα κατὰ τὴν ὑπερπεντηκονταετῆ προσφορά Του στὸ Γένος».

Ἡ ὄλη τελετὴ ἐπλαισιώθη ὑπὸ ὡραίων ἐκκλησιαστικῶν ὕμνων, ψαλέντων ὑπὸ χορωδίας ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ διακεκριμένου μύστου τῆς ψαλτικῆς τέχνης κ. Σπυρ. Περιστέρη.

«Ὁ Ἰορδάνης τῆς Εὐρώπης»

Ἡ ἐφημερὶς «Ἔθνος τῆς Κυριακῆς» ἀφιέρωσεν ὀλόκληρον σελίδα εἰς τὸν ἱερὸν χώρον τῶν Φιλίππων τῆς Μακεδονίας, ἔνθα βαπτίζονται πλήθη Ἑλληνοπαίδων, ὡς καὶ ἐνηλίκων ἢ ἀνηλίκων ἀλλοεθνῶν, οἱ ὁποῖοι προέρχονται ἐκ χριστιανικῶν ἢ ἀλλοθρήσκων οικογενειῶν. Ἡ βάπτισις γίνεται ἐν τῷ Βαπτιστηρίῳ τῆς Ἁγίας Λυδίας, τὸ ὁποῖον κατεσκευάσθη συμφώνως πρὸς προδιαγραφὰς πρωτοχριστιανικῶν βαπτιστηρίων (μετὰ πυλώνων, κλιμάκων, σταυροειδοῦς κολυμβήθρας, ἀποδυτηρίων, κερκίδων, προσκυνηταρίου καὶ ἐστεγασμένου χώρου διὰ τὴν βάπτισιν νηπίων). Εἰς τὸ Βαπτιστήριον χρησιμοποιοῦνται τὰ ὕδατα ρύακος, ὅστις ἐκτρέπεται ἐκ σημείου τοῦ ποταμοῦ Ζυγάκτη, εἰς τὸ ὁποῖον ἐβαπτίσθη ὑπὸ τοῦ Ἀπ. Παύλου ἢ Ἁγίας Λυδίας ἢ

πορφυροπόλις, πρώτη γνωστὴ Χριστιανὴ ἐπὶ εὐρωπαϊκοῦ ἐδάφους.

Ἐπειδὴ κατὰ τὸ παρελθὸν ἐπανειλημμένως ἔχομεν ἐπισημάνει, ὅτι ἡ ἀρχαία περιοχὴ τῶν Φιλίππων δέον νὰ ἀναδειχθῇ εἰς κέντρον πανευρωπαϊκοῦ προσκυνήματος, ὑγιεῖς θρησκευτικοῦ τουρισμοῦ καὶ παγχριστιανικῆς γυναικείας κινήσεως, χαίρομεν, διότι ὁ δραστηριώτατος Σεβ. Μητροπολίτης Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου κ. Προκόπιος κινεῖται μετὰ ζήλου καὶ συνέσεως πρὸς πραγμάτων τοιοῦτου ὀραματισμοῦ. Πρὸς τὸν συνεργάτην τῆς ἰδίας ἐφημερίδος κ. Γ. Κρητικὸν ἐδήλωσε χαρακτηριστικῶς τὰ ἐξῆς: «Ἐδῶ εἶναι ὁ Ἰορδάνης τῆς Εὐρώπης. Θέλομε ὄχι μόνον νὰ τονίσωμε τὴ σημασίαν τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ χώρου γιὰ ὀλόκληρη τὴν Εὐρώπη, ἀλλὰ νὰ ἀναπτυχθεῖ στὴν περιοχὴ καὶ ἓνα εἶδος θρησκευτικοῦ τουρισμοῦ. Ὑπάρχουν οἱ χώροι τοῦ Βαπτιστηρίου. Σώζονται ἡ φυλακὴ τοῦ Ἀπ. Παύλου, μέρος τῆς πρωτοχριστιανικῆς βασιλικῆς. Προχωροῦμε ἤδη στὴν ὑλοποίησιν ἐνὸς σημαντικοῦ ἔργου μὲ διεθνή διάσταση, στὴ λειτουργία Κέντρου Ἱστορικῶν Μελετῶν καὶ Συνεδρίων. Σύντομα θ' ἀρχίσει ἡ ἀνέγερσις ἐνὸς κτιριακοῦ συγκροτήματος στὸν εὐρύτερον χώρο τοῦ Βαπτιστηρίου. Αὐτὸ θ' ἀποτελέσει τὸν πόλο ἑλξης γιὰ ὅσους θέλουν νὰ ἐμβαθύνουν στὸ πνεῦμα ποῦ ἐκφράζουν οἱ Φίλιπποι, ὡς στοιχεῖο - σύμβολο τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ πολιτισμικῆς μας παράδοσης. Ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν Παῦλος βάπτισε ἐδῶ τὴν Ἁγία Λυδία. Ἀπὸ ἐδῶ ἀρχισε τὴ διάδοσις τῆς χριστιανικῆς θρησκείας στὴν Εὐρώπη».

Θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποτελέσῃ εἰδολογικὸν πρότυπον

Ἐν συνεχείᾳ ἐπισημαίνομε ὅτι, ὡς ἀναφέρεται εἰς τὴν αὐτὴν ἐφημερίδα ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Κρητικοῦ, πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς δημιουργίας ρεύματος θρησκευτικοῦ τουρισμοῦ πρὸς τὴν περιοχὴν (τῶν Φιλίππων) κινεῖται καὶ ὁ «ὑπερ-νομάρχης» κ. Παῦλος Παπαδόπουλος, ὅστις ἐδήλωσε: «Οἱ πρωτοβουλίες τοῦ Σεβασμιωτάτου μᾶς βρίσκουν ἀπόλυτα σύμφωνους καὶ θὰ συμβάλλομε μὲ κάθε τρόπο στὴν ἀνάδειξιν τῆς περιοχῆς τόσο γιὰ θρησκευτικούς, ἀλλὰ ἀκόμα καὶ γιὰ ἐθνικούς λόγους.

Ἄλλωστε ἀπὸ τὶς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων ἀντιλοῦμε γιὰ τὴν περιοχὴ σημαντικὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα - ἐπιχειρήματα γιὰ τὴν ἐλληνικότητα τῆς Μακεδονίας».

Ἐξ ἄλλου, ὡς προσθέτει ὁ κ. Γ. Κρητικός, καὶ ὁ Δήμαρχος Καβάλας κ. Ἐλευθέριος Ἀθανασιάδης «ἤδη προώθησε τὴ δημιουργία τουριστικῶν γραφείων στὴ Σόφια καὶ στὴ Μόσχα. Θ' ἀκολουθήσουν ἄλλες πόλεις σὲ ἄλλες ἀνατολικὲς χῶρες, ὅπου ὑπάρχουν ἑκατομμύρια Ὀρθόδοξοι Χριστιανοί. Ὅλοι αὐτοὶ καλοῦνται μὲ εἰδικὰ ἐνημερωτικὰ ἔντυπα, ἀλλὰ καὶ μέσω ἐπαφῶν μὲ τουριστικοὺς παράγοντες, νὰ ἐπισκεφθοῦν στοὺς Φιλίππους τὴν πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία τῆς Εὐρώπης».

Ἡ ἀνωτέρω παρουσιασθεῖσα προσπάθεια συνεργασίας τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου μετὰ τῶν φορέων τῆς Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποτελέσει εἰδολογικὸν πρότυπον ἀναπτύξεως ὑγιоῦς θρησκευτικοῦ καὶ προσκνηματικοῦ τουρισμοῦ ἐν πολλαῖς περιοχαῖς τῆς Ἑλλάδος, αἱ ὁποῖαι παρουσιάζουν τὰ ἔχνη τῆς παρουσίας, τῆς δράσεως καὶ τοῦ εἰς μερικὰς περιπτώσεις μαρτυρικοῦ θανάτου κορυφαίων Ἀποστόλων καὶ Ἀποστολικῶν ἀνδρῶν, οἵτινες ὑπῆρξαν οἱ σκαπανεῖς τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

Ἐπὶ τοῖς ἐγκαινίοις τοῦ ἐν Ζυρίχῃ ἱ. ναοῦ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου

Τὴν 18ην Ἰουνίου 1995 ἡ Α.Θ.Π. ὁ Σεπτὸς Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος ἐτέλεσε τὰ ἐγκαινία τοῦ ἐν Ζυρίχῃ Ἱ. Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου τοῦ Μυροβλήτου, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Γέροντος Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβου, τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἑλβετίας κ. Δαμασκηνοῦ, ἐκπροσώπων τῶν τοπικῶν ἑλβετικῶν ἀρχῶν καὶ πλήθους προσωπικοτήτων τοῦ πολιτικοῦ, πνευματικοῦ καὶ ἐπιχειρηματικοῦ κόσμου τῆς Ἑλλάδος, οἱ περισσότεροι τῶν ὁποίων μετεφέρθησαν εἰς Ζυρίχην ὑπὸ ἀεροπλάνου, εἰδικῶς ναυλωθέντος ὑπὸ τῶν οἰκογενειῶν τῶν κτιόρων, ἤτοι τοῦ Μεγάλου Εὐεργέτου τοῦ Γένους κ. Παναγιώτου Ἀγγελοπούλου καὶ τῶν κ.κ. Θεοδώρου καὶ Κωνσταντίνου Ἀγγελοπούλου. Ὁ ἐγκαινιασθεὶς Ἱ. Ναὸς ἀνηγέρθη δαπάναις αὐ-

τῶν εἰς μνήμην τοῦ ἀειμνήστου Δημητρίου Θ. Ἀγγελοπούλου καὶ πρὸς κάλυψιν τῶν λατρευτικῶν καὶ πνευματικῶν ἀναγκῶν τῆς ἑλληνορθοδόξου κοινότητος Ζυρίχης.

Διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ περικαλλοῦς αὐτοῦ Ναοῦ αἱ μνημονευθεῖσαι οἰκογένειαι διέθεσαν τὸ τεράστιον ποσὸν τῶν 15 ἑκατομμυρίων ἑλβετικῶν φράγκων (σχεδὸν τριῶν δισεκατομμυρίων δραχμῶν). Τὰ ἀρχιτεκτονικὰ σχέδια ἐξεπονήθησαν κατόπιν διαγωνισμοῦ ὑπὸ ὁμάδος ἑλβετῶν καὶ ἐλλήνων ἀρχιτεκτόνων καὶ ὑποχρεωτικῶς προσηρομόσθησαν εἰς τὰς προδιαγραφὰς τῆς πολεοδομίας τῆς πόλεως. Ἐσωτερικῶς ὁμως ὁ Ἱ. Ναὸς, ἀγιογραφηθεὶς κατ' ἐξαιρετον τρόπον ὑπὸ τοῦ ἐκ Πάτιμου ἱερομονάχου πατρὸς Ἀμφιλοχίου, μεταρσιώνει διὰ τῶν ἀναγωγικῶν καὶ μυσταγωγικῶν στοιχείων τῆς Ὀρθοδόξου αἰσθητικῆς παραδόσεως. Παρὰ τὸν Ἱ. Ναὸν ἐκτίσθη καὶ ἡ εὐρύχωρος αἴθουσα τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου, ἡ ὁποία θὰ εἶναι ἡ ἀκτινοβόλος ἐστία τῶν πνευματικῶν καὶ πολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων τῆς ἑλληνορθοδόξου παροικίας τῆς Ζυρίχης καὶ τῶν περιχώρων. Ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος ἐτόνισε κατὰ τὴν ἐν Ζυρίχῃ ὁμιλίαν Του, ὅτι εἶναι μεγάλη ἡ σημασία ἐνὸς Ὀρθοδόξου Ναοῦ εἰς τὴν καρδίαν τῆς Εὐρώπης εἰς καιροῦς, κατὰ τοὺς ὁποίους ὁ θρησκευτικὸς φανατισμὸς δύναται νὰ γίνῃ αἰτία νέων πολέμων. Αὐτὸς ὁ αἰὼν, ὁ 20ός, ὡς προσέθεσε, λήγει διὰ τῆς μεγάλης νίκης τῆς Ὀρθοδοξίας, τὴν ὁποίαν θὰ προβάλλῃ καὶ ὁ νέος Ναὸς, ὁ ὁποῖος θὰ εἶναι τόπος λατρείας, ἀλλὰ καὶ φυτώριον εἰρήνης καὶ ἀγάπης.

Ἡ ἱκανοποίησις, τὴν ὁποίαν ἐξεδήλωσε κατὰ τὴν ὁμιλίαν του καὶ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἑλβετίας κ. Δαμασκηνός, εἶναι ἀπολύτως δεδικοιολογημένη, διότι οὗτος ἀφ' ἐνὸς εἶχε θεμελιώσει τὸν Ἱερὸν τοῦτον Ναὸν τὴν 14ην Μαρτίου 1994 καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Ἑλβετίας — ὑπὸ τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας καὶ διὰ τῆς ἀγρύπνου καθοδηγητικῆς συμπαροσάσεως αὐτοῦ πρὸς τὴν ἑλληνικὴν παροικίαν τῆς Ζυρίχης — ἀπέκτησε νέον λαμπρὸν λειτουργικὸν καὶ πνευματικὸν κέντρον, τὸ ὁποῖον θὰ ὑποβοηθήσῃ τὴν αὔξησιν τῆς αἵγλης τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἑλβετίας, ἥτις Μητρόπολις, ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔχομεν τονί-

σει, ἀποτελεῖ ἐκλεκτὴν θυγατέρα τοῦ Οἴκου-μενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἀκτινοβόλον ἐστίαν τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδοξίας ἐν τῇ Εὐρώπῃ καὶ τῇ Χριστιανικῇ Οἰκουμένῃ.

Ἡ ἑλληνικὴ Ὁμογένεια τῆς Ζυρίχης

Ἐν συνεχείᾳ δέον νὰ ἐξαρθῇ ἢ κατὰ τὰ ἐγκαινία τοῦ ἐν Ζυρίχῃ Ἱ. Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου παρουσία τοῦ ἐκλεκτοῦ Χριστεπωνύμου ἑλληνορθόδοξου ποιμνίου τῆς πόλεως καὶ τῶν πέριξ περιοχῶν, τὸ ὁποῖον μετὰ χάρας συνεκεντρώθη διὰ τὴν τελετὴν καὶ μετὰ δακρύων ἐξέφραξε τὴν συγκίνησίν του διὰ τὰς χαροσύνους κωδωνοκρουσίας ἐπὶ τοῖς ἐγκαινίοις τοῦ νέου ὀρθόδοξου θυσιαστηρίου. Οἱ συγκεντρωθέντες εἶδον εὐλογηθείσας τὰς προσπαθείας τῶν πρὸς ἀπόκτησιν ἰδικοῦ τῶν λατρευτικοῦ κέντρου, τὸ ὁποῖον θὰ ἱκανοποιεῖ τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας τοῦ πλήθους τῶν Ἑλλήνων μεταναστῶν, οἱ ὁποῖοι ἰδίως μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον συνεκεντρώθησαν εἰς τὴν ὡραίαν Ζυρίχην καὶ εἰς ἄλλας – ἰδίως γερμανοφώνους – ἑλβετικὰς περιοχάς. Αἱ πνευματικαὶ τῶν ἀνάγκαι ἱκανοποιοῦντο εἰς τὴν ἀρχὴν διὰ περιοδεύοντων ἱερέων, ὑπαγομένων τότε εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Αὐστρίας.

Ἡ ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου βιομηχάνου Κωνσταντίνου Γκέρτσου καὶ ἄλλων διακεκριμένων Ἑλλήνων ἑλληνορθόδοξος Κοινότης ἀπέκτησε μὲν ἱερέα, ἀλλ' ὡς τόπον λατρείας ἐχρησιμοποιοῦει – διὰ φορητοῦ εἰκονοστασίου, συνεχῶς μετακινουμένου – τὸν δωρεὰν προσφερόμενον ὑπὸ τῶν Παλαιοκαθολικῶν Ναὸν τῆς Ἁγίας Ἐλισάβετ, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου μέχρι τοῦδε ἐτελεῖτο ἡ ἑλληνορθόδοξος Θεία Λειτουργία μετὰ τὸ πέρας τῆς Παλαιοκαθολικῆς Λειτουργίας.

Ὁ διακαὴς πόθος τῶν Ἑλλήνων τῆς Ζυρίχης πρὸς ἀπόκτησιν ἰδικοῦ τῶν Ἱ. Ναοῦ ὤθησεν αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ ἰδρῦσουν συμφώνως πρὸς τὸν ἑλβετικὸν νόμον Ἴδρυμα ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν «Ἴδρυμα - Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία» (Stiftung – Griechisch-Orthodoxe Kirche), τὸ ὁποῖον, ὑπὸ τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τόσοσιν τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Αὐστρίας Χρυσοστόμου Τσίτερ, ὅσον καὶ – ἀπὸ τοῦ ἔτους 1982 – τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἑλβετίας κ. Δαμασκηνοῦ, κατάρθωσε διὰ τῶν ἐκ τοῦ ὑστερήματος εἰσφορῶν τοῦ Χριστεπω-

νύμου πληρώματος νὰ συγκεντρώσῃ τὸ ποσὸν τῶν 1.750.000 ἑλβετικῶν φράγκων. Τὸ ποσὸν τοῦτο δὲν ἠδύνατο νὰ καλύψῃ τὰ ἔξοδα τῆς ἀγορᾶς ἐκ τῆς πόλεως τῆς Ζυρίχης τοῦ ὑπὸ τοῦ ἑλληνοαμερικανοῦ κ. Ἀνδρέου Michaels ἐξευρεθέντος καὶ ὑποδειχθέντος καταλλήλου οἰκοπέδου, τὸ ὁποῖον τελικῶς ἠγοράσθη ἀντὶ 2.000.000 ἑλβετικῶν φράγκων διὰ τῆς συμπληρώσεως τοῦ ποσοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Παναγιώτου Ἀγγελοπούλου, ὁ ὁποῖος διὰ μίαν ἀκόμη φερὰν ἐνεφανίσθη ὡς ὁ ἐξ οὐρανοῦ καλὸς ἄγγελος καὶ Μέγας Ἐνεργέτης τοῦ Γένους. Οὗτος ἀνέλαβεν ἐν συνεχείᾳ ὅλα τὰ τεράστια ἔξοδα τῆς ἀνοικοδομήσεως καὶ ἐσωτερικῆς διακοσμῆσεως τοῦ ἐγκαινιασθέντος Ἱ. Ναοῦ.

Ψυχὴ καὶ κινητήριος δύναμις τοῦ «Ἴδρυματος - ἑλληνορθόδοξος Ἐκκλησία» ἦσαν τόσοσιν ὁ ἀπὸ τοῦ 1964 ὑπηρετῶν ὡς Ἱερεὺς ἐν Ζυρίχῃ δραστήριος καὶ σεμνὸς ἀπόφοιτος τῆς Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης καὶ μετέπειτα Διδάκτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Αἰδεσιμολογιώτατος Πρωτοπρεσβύτερος π. Ἐμμανουὴλ Σημανδηράκης, ὅσον καὶ ὁ ἀρμονικῶς μετ' αὐτοῦ συνεργαζόμενος διακεκριμένος ἐπιχειρηματίας κ. Σωτήριος Χατζημηναῆς, ὁ ὁποῖος ἐπὶ 35 ἔτη εἰργάσθη μετὰ φλογεροῦ ἱεραποστολικοῦ ζήλου καὶ μετ' αὐτοθυσίας ὡς Ἐπίτροπος καὶ ὡς Πρόεδρος τοῦ Ἴδρυματος τῆς ἑλληνορθόδοξου Ἐκκλησίας καὶ προσέφερε εἰς τὸ Ταμεῖον αὐτοῦ ἐνίσχυσιν ἐκ 350.000 ἑλβετικῶν φράγκων. Τὸ πρῶτον κεφάλαιον ἐκ 50.000 ἑλβετικῶν φράγκων εἶχε προσφερθῆ ὑπὸ τοῦ κ. Γεωργίου Παρασκευαΐδου.

Ποικίλας ὑλικὰς καὶ πνευματικὰς ὑπηρεσίας προσέφεραν ἐπίσης ἀφ' ἐνὸς οἱ ἀειμνήστοι Ἀλέξανδρος Ἀλεξανδριδῆς, Γεώργιος Ἀρζόγλου καὶ Κωνσταντῖνος Γκέρτσος, ἀφ' ἑτέρου οἱ κ.κ. Ἀθανάσιος Γκέρτσος (Γενικὸς Πρόξενος), Γεώργιος Γκέκος, Παναγιώτης Γιαννούλης, Ἀνδρέας Παπακωνσταντίνου καὶ Κάτια Φωσκόλου καὶ τρίτον οἱ πληροῦντες πάντοτε τὸν Ἱ. Ναὸν λοιποὶ Ὁμογενεῖς, αἱ ἐξαίρετοι κυραὶ τοῦ φιλανθρωπικοῦ ἔργου τῆς ἐνορίας, οἱ ἐμπορούμενοι ὑπὸ τοῦ ἑλληνορθόδοξου ιδεώδους Ἑλληνικοὶ Σύλλογοι καὶ ἡ 18μελὴς μικτὴ χορωδία, ἥτις, διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ πατρὸς Ἐμμανουὴλ Σημανδηράκη, ψάλλει συμφώνως πρὸς τὴν καθαρὰν βυζαντινὴν μουσικὴν παράδοσιν.

Ε. Δ. Θ.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 74/1995

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Έχουσα υπ' όψει:

1. Τās διατάξεις του άρθρου 59 και του άρθρου 1 παρ. 4 του Ν. 590/1977 «Περί του Καταστατικού Χάρτου τής Έκκλησίας τής Ελλάδος»,
2. Τήν υπ' αριθ. 330/1-11-1993 Πράξη του Έκκλησιαστικού Συμβουλίου του Καθεδρικού Ιερού ναού τής Αγίας Τριάδος Πειραιώς,
3. Τήν υπ. αριθ. 4/4-11-1993 Πράξη του Μητροπολιτικού Συμβουλίου τής Ιεράς Μητροπόλεως Πειραιώς,
4. Τήν υπ. αριθ. πρωτ. 922/19-11-1993 πρόταση του Σεβ. Μητροπολίτου Πειραιώς κ. Καλλινίκου,
5. Τήν από 9-12-1993 έγκριτική Απόφαση τής Διαρκούς Ιεράς Συνόδου.
6. Τήν από 26-1-1995 Απόφαση Αύτης,

ψηφίζει

Τόν υπ' αριθ. 74/1995 ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΝ, έχοντα ούτω:

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 74/1995

«Περί άνακηρύξεως ως προσκυνηματικού, λειτουργίας, διοικήσεως και διαχειρίσεως του Ιερού ναού Αγίας Τριάδος, τής Ιεράς Μητροπόλεως Πειραιώς.

Άρθρο 1

Ο ιστορικός καθεδρικός Ιερός ναός τής Αγίας Τριάδος Πειραιώς, που άνακηρύχθηκε προσκυνηματικός με τή υπ' αριθ. 4/4-11-1993 Πράξη του Μητροπολιτικού Συμβουλίου τής Ιεράς Μητροπόλεως Πειραιώς, έξακολουθεί νά είναι ο καθεδρικός ναός τής Ιεράς Μητροπόλεως, αλλά στο έξής αποτελεί νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, κατά τή διάταξη του άρθρου 1 παρ. 4 του Νόμου 590/1977, με τήν έπωνυμία «Ιερόν Προσκύνημα Αγίας Τριάδος Πειραιώς». Έχει κυκλική σφραγίδα, που φέρει στο κέντρο γραμμική παράσταση τής Αγίας Τριάδος και γύρω τίς λέξεις: «ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΙΕΡΟΝ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ», και υπάγεται πνευματικά και διοικητικά στην Ιερά Μητρόπολη Πειραιώς.

Άρθρο 2

Σκοπός του Ιερού Προσκυνηματος τής Αγίας Τριάδος είναι ή καλλιέργεια και προαγωγή του λειτουργικού, θεολογικού, έποικοδομητικού, φιλανθρωπικού, επικοινωνιακού, πολιτιστικού και έν γένει

ιεραποστολικού έργου τής τοπικής Έκκλησίας του Πειραιώς και ή προβολή και διάδοσή του και έξω από τά όρια τής Ιεράς Μητροπόλεως.

Άρθρο 3

Μέσα για τήν επίτευξη του σκοπού είναι, ένδεικτικά:

α) Η άνελλιπής τέλεση των Αγίων Μυστηρίων και των Ιερών Άκολουθιών, κατά τήν τάξη και παράδοση τής Όρθόδοξου Έκκλησίας.

β) Η διοργάνωση – στις αίθουσες του Πνευματικού Κέντρου, του Ιερού Προσκυνηματος ή άλλου – διαλέξεων, σεμιναρίων, συνεδρίων και άλλων παρεμφερών εκδηλώσεων θεολογικού, εκπαιδευτικού, λατρευτικού, επικοινωνιακού κ.λπ. περιεχομένου.

γ) Η έπιλογή και κατάρτιση στελεχών για τήν έπάνδρωση των τομέων ιεραποστολικής δράσεως τής Ιεράς Μητροπόλεως (Κατηχητικά Σχολεία, Νεανικές Συντροφίες, Κατασκηνώσεις, Έντυπος λόγος και Ραδιοτηλεοπτικά Μέσα Έπικοινωνίας, Πολιτιστικές εκδηλώσεις, συμμετοχή σε διεκκλησιαστικές και διεθνείς Όρθόδοξες Όργανώσεις Νεολαίας κ.ά.).

Άρθρο 4

α) Το Ιερό Προσκύνημα Αγίας Τριάδος τελεί υπό τήν άμεση έποπτεία και τόν έλεγχο τής Ιεράς Μητροπόλεως Πειραιώς και διοικείται από πενταμελή Διοικούσα Έπιτροπή.

β) Τή Διοικούσα Έπιτροπή άπαρτίζουν: Ο έκάστοτε Μητροπολίτης Πειραιώς, ως Πρόεδρος, και τέσσερις (4) κληρικοί ή λαϊκοί άνδρες ή γυναίκες με τους άναπληρωματικούς τους. Ο ένας από τους κληρικούς όρίζεται, με Πράξη του Προέδρου, αντιπρόεδρος τής Διοικούσης Έπιτροπής και προεδρεύει όταν ό Σεβ. Μητροπολίτης άπουσιάζει ή κωλύεται νά παραστεί στις συνεδριάσεις της.

γ) Τα τέσσερα, τακτικά και άναπληρωματικά, Μέλη τής Διοικούσης Έπιτροπής, διορίζονται με πρόταση του Μητροπολίτου από τόν Μητροπολιτικό Συμβούλιο, για τριετή θητεία: Τό άξιωμα τους είναι τιμητικό και άμισθο και μπορεί νά έπαναδιορισθούν σ' αυτό.

δ) Η Διοικούσα Έπιτροπή βρίσκεται σε άπαρτία με τήν παρουσία τριών τουλάχιστον μελών, οι δε άποφάσεις της λαμβάνονται κατά πλειοψηφία των παρόντων. Σε περίπτωση ίσοψηφίας νικά ή ψήφος του Προέδρου.

Άρθρο 5

α) Μέσα σ' ένα 20ήμερο από την κοινοποίηση του έγγραφου διορισμού, ή Διοικούσα Έπιτροπή συνέρχεται σε συνεδρίαση και εκλέγει τόν Ταμία και τὸ Γραμματέα της.

β) Ἡ Διοικούσα Έπιτροπή συνεδριάζει τακτικῶς μὲν μία φορά τὸ μήνα, σὲ ἡμέρα καὶ ὥρα ποὺ ὀρίζει ὁ Πρόεδρος, ἐκτάκτως δέ, ὅταν παραστεῖ ἀνάγκη, στὰ Γραφεῖα τοῦ Προσκυνηματος ἢ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

γ) Ἡ λειτουργία τῆς Διοικούσης Έπιτροπῆς διέπεται ἀπὸ τὶς διατάξεις ποὺ ἰσχύουν, ἀναλογικῶς, γιὰ τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Συμβούλια τῶν ἐνοριακῶν ἱερῶν Ναῶν.

Άρθρο 6

Τὸ νομικὸ πρόσωπο τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος ἐκπροσωπεῖται ἐνώπιον τῶν Δικαστηρίων καὶ κάθε ἄλλης Ἀρχῆς ἀπὸ τὸν Πρόεδρο τῆς Διοικούσης Έπιτροπῆς ἢ ἀπὸ ἄλλο μέλος της, ποὺ ὀρίζεται μὲ ἀπόφαση τοῦ Προέδρου.

Άρθρο 7

Ἡ Διοικούσα Έπιτροπή ἔχει τὶς ἐξῆς ἀρμοδιότητες

α) Μεριμᾶ γιὰ τὴν διοίκηση καὶ χρηστὴ διαχείριση τῶν ἐσόδων καὶ τῶν περιουσιακῶν στοιχείων τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος.

β) Καταρτίζει τὸν ἐπίσημο Προϋπολογισμό, Ἀπολογισμό καὶ Ἰσολογισμό τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος, τοὺς ὁποίους ὑποβάλλει γιὰ ἔγκριση στὸ Μητροπολιτικὸ Συμβούλιο.

γ) Ἀποφασίζει γιὰ τὴ διάθεση τῶν ἐσόδων, σύμφωνα μὲ τὰ προβλεπόμενα στὸ ἄρθρο 11 τοῦ παρόντος.

δ) Τηρεῖ τὰ ἀπαιτούμενα διοικητικὰ καὶ διαχειριστικὰ βιβλία (Πρωτοκόλλου, Πράξεων Διοικούσης Έπιτροπῆς, Ταμείου, Ἀφιερωμάτων καὶ Τιμαλφῶν, Κτηματολογίου, Στελεχῶν ἀποδείξεων εἰσπράξεων καὶ πληρωμῶν, κ.λπ.), τὰ ὁποῖα προηγουμένως θεωροῦνται ἀπὸ τὸ ἀρμόδιο Γραφεῖο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

ε) Προσλαμβάνει καὶ ἀπολύει τὸ μὴ κληρικὸ προσωπικὸ ποὺ κρίνεται ἀπαραίτητο γιὰ τὴν ἀπρόσκοπτη καὶ ἄρτια λειτουργία τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, τοῦ Πνευματικοῦ του Κέντρου καὶ τῶν λοιπῶν δραστηριοτήτων του.

Άρθρο 8

Πόροι τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος τῆς Ἁγίας Τριάδος εἶναι:

α) Οἱ εἰσπράξεις ἀπὸ τὴ διάθεση κεριῶν, ἐλαίου

καὶ ἀφιερωμάτων, τὴν περιφορά δίσκων, τὸ προῖον κυτίων, τὴν τέλεση Ἀκολουθιῶν καὶ Μυστηρίων καὶ ἡ εἰσπραξη μισθωμάτων.

β) Οἱ προσφορές, κληρονομίες, κληροδοσίες, δωρεές καὶ ἀφιέρωσεις τῶν πιστῶν.

γ) Οἱ τυχόν ἐπιχορηγήσεις ἀπὸ τὸ Δημόσιο, νομικὰ πρόσωπα, Τράπεζες, Ὄργανισμοὺς κ.λπ.

δ) Τὰ κατὰ τὴν ἐναρξη ἰσχύος τοῦ παρόντος ὑπάρχοντα χρηματικὰ ἀποθέματα, τιμαλφῆ, ἀκίνητα καὶ κινητὰ, καθὼς καὶ κάθε ἐκκρεμῆς εἰσπραξη ἀπὸ προηγούμενες χρήσεις.

ε) Κάθε ἄλλη πρόσσοδος ἀπὸ νόμιμη καὶ χρηστὴ πηγῆ.

Άρθρο 9

Οἱ δαπάνες τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος προβλέπονται μὲ ἀναγραφή κονδυλίων στὸν ἐτήσιο Προϋπολογισμό. Ἡ ἀναθεώρησή τους στὴν διάρκεια τοῦ διαχειριστικοῦ ἔτους ἐπιτρέπεται μετὰ ἀπὸ αἰτιολογημένη ἀπόφαση τῆς Διοικούσης Έπιτροπῆς καὶ ἔγκριση τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

Άρθρο 10

Γιὰ τὶς τυχόν ἐκποιήσεις κινητῶν, ἀκινήτων καὶ τιμαλφῶν, τὴν ἀποδοχὴ ἢ ἀποποίηση δωρεᾶς, κληρονομίας ἢ κληροδοσίας, τὴ σύσταση ἢ παραίτηση ἀπὸ δικαιώματος ἢ ὑποχρέωσης σὲ ἀκίνητο τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος καὶ τὴν ἄσκηση ἐνδίκων μέσων, ἐφαρμόζονται οἱ διατάξεις περὶ Προσκυνημάτων.

Άρθρο 11

Τὰ ἔσοδα τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος διατίθενται μετὰ ἀπὸ σχετικὴ ἀπόφαση τῆς Διοικούσης Έπιτροπῆς καὶ σύμφωνα μὲ τὸν ἐγκεκριμένο ἀπὸ τὸ Μητροπολιτικὸ Συμβούλιο προϋπολογισμό, γιὰ τοὺς κάτωθι σκοποὺς:

α) Γιὰ τὴν συντήρηση, τὸν ἐξοπλισμὸ καὶ ἐξωραϊσμὸ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Προσκυνηματος Ἁγίας Τριάδος, τοῦ Πνευματικοῦ του Κέντρου καὶ τοῦ περιβάλλοντος χώρου.

β) Γιὰ τὴν ἀξιοποίηση τῆς κινητῆς καὶ ἀκίνητης περιουσίας του.

γ) Γιὰ τὴ μισθοδοσία τοῦ προσωπικοῦ ποὺ ἀπασχολεῖται στὸ Ἱερὸ Προσκύνημα.

δ) Γιὰ τὴν καταβολὴ τῶν νομίμων εἰσφορῶν.

ε) Γιὰ τὴν πραγμάτωση τοῦ σκοποῦ τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος, ποὺ ἐνδεικτικὰ ἀναφέρεται στὰ ἄρθρα 2 καὶ 3 τοῦ παρόντος.

Άρθρο 12

α) Τὰ ζητήματα ποὺ τυχόν δὲν προβλέπονται διὰ τοῦ παρόντος, ρυθμίζονται σύμφωνα μὲ τὶς ἀ-

νάλογες διατάξεις τών ἐκκλησιαστικῶν Κανονισμῶν.

β) Ὁ παρῶν Κανονισμὸς τροποιοῖται μετὰ ἀπὸ σχετική ἀπόφαση τῆς Διοικούσης Ἐπιτροπῆς, ποὺ ἐγκρίνεται ἀπὸ τὸ Μητροπολιτικὸ Συμβούλιο καὶ τὴν Ἱερά Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἄρθρο 13

Ἡ ἰσχὺς τοῦ Κανονισμοῦ αὐτοῦ ἀρχίζει ἀπὸ τὴ δημοσίευσή του στὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὸ περιοδικὸ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἄρθρο 14 – Κάλυψη δαπάνης

Ἀπὸ τὰς διατάξεις τοῦ Κανονισμοῦ αὐτοῦ προκαλεῖται δαπάνη εἰς βάρος τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Πειραιῶς, τὸ ὕψος τῆς ὁποίας δὲν δύναται νὰ προσδιορισθεῖ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 26ῃ Ἰανουαρίου 1995

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

† Ὁ Διαυλείας Δαμασκηνός

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 75/1995

Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐχουσα ὑπ' ὄψει:

1) Τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 1, παράγρ. 4, καὶ 59 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

2) Τὴν ὑπ' ἀριθμ. Γ. 243/29.3.1993 πρότασιν τοῦ Μητροπολίτου Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος Νικηφόρου.

3) Τὴν ἀπὸ 1-4-1993 ἐγκριτικὴν Ἀπόφασιν τῆς Διαρκoῦς Ἱεράς Συνόδου.

4) Τὴν ἀπὸ 26-1-1995 Ἀπόφασιν Αὐτῆς.

ψηφίζει

Τὸν ὑπ' ἀριθ. 75/1995 ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΝ, ἔχοντα οὕτω:

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 75/1995

«Περὶ λειτουργίας, διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματικοῦ Ναοῦ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΩΤΡΙΑΣ τῆς ὁμωνύμου περιοχῆς τοῦ Διδυμοτείχου, τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος».

Ἄρθρο 1

Ὁ Ἱερός Ναὸς Παναγίας Ἐλευθερωτρίας στὴν ὁμώνυμη περιοχὴ τοῦ Διδυμοτείχου, ποὺ ἀνεκηρύχθη προσκυνηματικὸς μετὰ τὴν ὑπ' ἀριθμὸν 2/26-3-1993 Πράξη τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου, ἀποτελεῖ Νομικὸ Πρόσωπο Ἰδιωτικοῦ Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) καὶ ἔχει δική του κυκλικὴ σφραγίδα, ποὺ φέρει στὴ μέση τὸ σχῆμα τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καὶ κυκλικά τὶς λέξεις «Προσκυνηματικὸς Ἱερός Ναὸς Παναγίας Ἐλευθερωτρίας τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος».

Ἄρθρο 2

Ἡ διοίκηση καὶ ἡ διαχείριση τοῦ ἀνωτέρω Προσκυνηματικοῦ Ναοῦ ἀσκεῖται ἀπὸ πενταμελῆ Διοικητικὴ καὶ Διαχειριστικὴ Ἐπιτροπὴ ἢ ὁποία ἀπο-

τελεῖται ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη ὡς Πρόεδρο μετὰ ἀναπληρωτὴ αὐτοῦ τὸν ἐκάστοτε ἐφημέριο τοῦ Προσκυνηματος καὶ τέσσαρα μέλη λαϊκά, ἄνδρες ἢ γυναῖκες, κατοίκους Διδυμοτείχου. Ὁ διορισμὸς τῶν λαϊκῶν μελῶν γίνεται ἀπὸ τὸ Μητροπολιτικὸ Συμβούλιο, μετὰ ἀπὸ σχετικὴ πρότασιν τοῦ Μητροπολίτου. Ἡ θητεία τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς αὐτῆς εἶναι τριετής. Ἡ Ἐπιτροπὴ διέπεται ἀπὸ τὶς διατάξεις ποὺ ἰσχύουν γιὰ τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Ἐνοριακὰ Συμβούλια, οἱ δὲ πράξεις αὐτῆς ὑπόκεινται στὴν ἐγκριση τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

Ἄρθρο 3

Ἡ Διοικητικὴ καὶ Διαχειριστικὴ Ἐπιτροπὴ ἀσκεῖ τὶς ἐξῆς ἀρμοδιότητες:

α. Μεριμνᾷ γιὰ τὴν νόμιμη διαχείριση τῶν Ἐσόδων καὶ τῶν περιουσιακῶν στοιχείων τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος.

β. Συντάσσει τὸν προϋπολογισμὸ Ἐσόδων καὶ Ἐξόδων κάθε ἔτους καθὼς καὶ τὸν οἰκονομικὸ Ἀπολογισμὸ.

γ. Τηρεῖ καὶ ἐνημερώνει πάντοτε τὰ ἐξῆς βιβλία: α) Πρωτοκόλλου, β) Πρακτικῶν Συνεδριάσεων Δ.Δ.Ε., γ) Ἐσόδων καὶ Ἐξόδων μετὰ τῶν ἀντιστοίχων διπλοτύπων ἀποδείξεων, καθὼς καὶ Γραμματίων καὶ Ἐνταλμάτων, δ) Περιουσιακῶν στοιχείων, ε) Ἀφιερωμάτων καὶ τιμαλφῶν καὶ στ) τελέσεως Ἱερῶν Μυστηρίων γάμων καὶ βαπτίσεων.

δ. Ἀποφασίζει γιὰ τὴν πρόσληψη τοῦ προσωπικοῦ, ἴτοι δύο (2) ἱεροψαλτῶν καὶ νεωκόρου.

ε. Ἀποφασίζει γιὰ ὁποιοδήποτε θέμα ποὺ ἔχει σχέση μετὰ τὴν καλὴ συντήρηση τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, καθὼς καὶ γιὰ ὁποιοδήποτε ἄλλο θέμα τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος ποὺ ἠθελε παρουσιασθῆ.

Ἄρθρο 4

Πόροι τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος εἶναι:

α. Οἱ εἰσπράξεις ἀπὸ τὴν διάθεση τῶν κερῶν,

τὴν περιφορά δίσκων, τὶς τελούμενες ἱεροπραξίες καὶ τὴν κατὰ νόμο ἐκποίηση ἀφιερωμάτων.

β. Οἱ δωρεές, κληρονομίες καὶ κάθε εἶδους προσφορές τῶν πιστῶν.

γ. Τὰ ἔσοδα ἀπὸ τὴν ἀκίνητη περιουσία τοῦ 'Ι. Προσκυνήματος.

Ἄρθρο 5

Τὰ ἔσοδα τοῦ 'Ιεροῦ Προσκυνήματος διατίθενται:

α. Γιὰ τὴν συντήρηση, τὸν ἐξωραϊσμό καὶ τὴν μελλοντικὴν ἐπέκταση τοῦ 'Ι. Ναοῦ.

β. Γιὰ τὴν κάλυψη τῶν δαπανῶν λειτουργίας τοῦ Ναοῦ καὶ γιὰ τὴν μισθοδοσία τοῦ προσωπικοῦ.

γ. Γιὰ τὴν καταβολὴ τῶν νομίμων ὑποχρεώσεων τοῦ 'Ιεροῦ Προσκυνήματος.

δ. Γιὰ τὴν ἐνίσχυση τοῦ Γενικοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου καὶ τοῦ ἐν γένει πνευματικοῦ ἔργου τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Διδυμοτείχου καὶ 'Ορεστιάδος σὲ ποσοστὸ ποὺ καθορίζεται μὲ ἀπόφαση τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

Ἄρθρο 6

'Οποιοδήποτε ἄλλο διοικητικὸ ἢ διαχειριστικὸ θέμα ποὺ ἀφορᾷ στὸ 'Ιερὸ Προσκύνημα ἀλλὰ δὲν περιλαμβάνεται στὸν παρόντα Κανονισμὸ ἀντιμετωπίζεται ἀπὸ τὶς ἰσχύουσες διατάξεις καὶ εἰδικὰ ἀπὸ τὸν Κανονισμὸ 8/1979 «Περὶ 'Ιερῶν Ναῶν καὶ 'Ενοριῶν».

Ἄρθρο 7

Καθήκοντα ἐφημερίων τοῦ 'Ιεροῦ Προσκυνήματος ἐπιτελοῦν ἐφημέριοι ἀπεσπασμένοι ἐξ ἐτέρων 'Ιερῶν Ναῶν τῆς πόλεως Διδυμοτείχου.

Ἄρθρο 8

'Ο παρῶν Κανονισμὸς τροποιοῦται μετὰ ἀπὸ πρόταση τῆς Διοικητικῆς καὶ Διαχειριστικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἐγκριση τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου ἀπὸ τὴν 'Ι. Σύνοδο.

Ἄρθρο 9

'Η ἰσχὺς τοῦ Κανονισμοῦ αὐτοῦ ἀρχίζει ἀπὸ τὴ δημοσίευσή του στὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὸ περιοδικὸ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἄρθρο 10

Κάλυψη δαπάνης

'Απὸ τὶς διατάξεις τοῦ Κανονισμοῦ αὐτοῦ προκαλεῖται δαπάνη σὲ βάρος τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Διδυμοτείχου καὶ 'Ορεστιάδος τὸ ὕψος τῆς ὁποίας δὲν μπορεῖ νὰ προσδιοριστεῖ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 26ῃ 'Ιανουαρίου 1995

† 'Ο Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος

'Ο Ἀρχιγραμματεὺς

† 'Ο Διαυλείας Δαμασκηνὸς

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

'Αριθμ. Πρωτ. 1813
Διεκπ. 665

'Αθήνησι τῇ 14ῃ 'Ιουλίου 1995

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 1813/665/14.6.1995 Πράξεως τῆς Διαρκoῦς 'Ιερᾶς Συνόδου, διορίζονται οἱ κάτωθι, ὡς μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ 'Ιδρύματος «ΠΑΝΑΓΙΑ ΣΟΥΜΕΛΑ» τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Βερούσιας καὶ Ναούσης, μὲ θητεία τριῶν (3) ἐτῶν, ἀρχομένην τὴν 15ην-8-1995.

ΤΑΚΤΙΚΑ ΜΕΛΗ

1. Τανιμανίδης Γεώργιος
2. Ἀποστολίδης Παῦλος
3. Παπαδόπουλος Λεωνίδα
4. Βιόπουλος Παναγιώτης
5. Χειμωνίδης Εὐάγγελος
6. Ἀκριτίδης Κωνσταντῖνος
7. Γιακουσιδῆς Εὐθύμιος
8. Παπαδόπουλος Παναγιώτης
9. Χαριτωνίδης Σάββας
10. Μωυσιάδης Ἰωάννης
11. Σωτηριάδης Κωνσταντῖνος

Β. ΑΝΑΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΜΕΛΗ

- Παυλίδης Κωνσταντῖνος
Κοψιδάς Π. Δημήτρης
Κρητικόπουλος Κωνσταντῖνος
Χιονίδης Γεώργιος
Χειμωνίδης Σταῦρος
Τσαπικίδης Γεώργιος
Παπαδόπουλος Χαράλαμπος
Κωνσταντινίδης Ἀναστάσιος
Ψωμάδης Γεώργιος
Παπαδάκης Θεολόγος
Ἰωακειμίδης Κωνσταντῖνος

† 'Ο Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

'Αρχιεπισκοπή 'Αθηνών

'Εχοντες υπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρων 37, πρῆρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος», ὡς καὶ τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρων 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ 'Εφημεριῶν», προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν κενῆς θέσεως τακτικοῦ 'Εφημερίου ἐν τῷ 'Ιερῷ Ναῷ

'Αγίου Νικολάου 'Αχαρνῶν

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους, ἵνα καταλάβωσιν τὴν 'Εφημεριακὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 34/1α τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω Κανονισμοῦ προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

'Εν 'Αθήναις τῇ 28ῃ 'Ιουνίου 1995

† 'Ο 'Αθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

'Αρχιεπισκοπή 'Αθηνών

'Εχοντες υπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρων 37, πρῆρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος», ὡς καὶ τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρων 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ 'Εφημεριῶν», προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν κενῆς θέσεως τακτικοῦ 'Εφημερίου ἐν τῷ 'Ιερῷ Ναῷ

'Αναλήψεως Κυρίου Ν. Κόσμου

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους, ἵνα καταλάβωσιν τὴν 'Εφημεριακὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 34/1α τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω Κανονισμοῦ προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

'Εν 'Αθήναις τῇ 28ῃ 'Ιουνίου 1995

† 'Ο 'Αθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

'Ιερὰ Μητρόπολις Τριφυλίας καὶ 'Ολυμπίας

Κενῆς οὔσης μίας θέσεως 'Ιεροκήρυκος τοῦ Νόμου 817/1978 τῆς καθ' ἡμᾶς 'Ιεράς Μητροπόλεως καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν αὐτῆς συμφώνως τῷ ἀνωτέρῳ Νόμῳ, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς εἰκοσαήμερου, ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ, μετὰ σχετικῆς αἰτήσεως, διὰ τὰ περαιτέρω.

'Εν Κυπαρισσίᾳ τῇ 13ῃ 'Ιουνίου 1995

† 'Ο Τριφυλίας καὶ 'Ολυμπίας ΣΤΕΦΑΝΟΣ

'Ιερὰ Μητρόπολις Μεσσηνίας

'Εχοντες υπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος» καὶ τῶν ἀρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιεράς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ 'Εφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ 'Ιεροῦ Ναοῦ

Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Βλάσση

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

'Εν Καλαμάτᾳ τῇ 19ῃ 'Ιουνίου 1995

† 'Ο Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

'Ιερὰ Μητρόπολις 'Αργολίδος

'Εχοντες υπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος» καὶ τῶν ἀρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιεράς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ 'Εφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημεριῶν τῶν 'Ιερῶν Ναῶν

1) Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Μπορσιῶν 'Αργους, 2) 'Αγ. Γεωργίου 'Ελληνικοῦ 'Αργους, 3) 'Αγ. Δημητρίου Μύλων 'Αργους, 4) 'Αγ. Παντελεήμονος Μυκητῶν 'Αργους, 5) 'Αγ. Γεωργίου Πυργιωτικῶν Ναυπλίας, 6) 'Υπαπαντῆς Χριστοῦ Ναυπλίας καθὼς καὶ τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν Διακόνων: 1) 'Αγ. Πέτρου 'Αργους, 2) Κοιμ. Θεοτόκου 'Αργους, 3) 'Αγ. Κων/νου Ναυπλίου, 4) 'Αγ. Βασιλείου 'Αργους

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

'Εν Ναυπλίῳ τῇ 20 'Ιουνίου 1995

† 'Ο 'Αργολίδος ΙΑΚΩΒΟΣ

'Ιερὰ Μητρόπολις Αἰτωλίας καὶ 'Ακαρνανίας

'Εχοντες υπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος» καὶ τῶν ἀρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιεράς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ 'Εφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημεριῶν τῶν 'Ιερῶν Ναῶν

1) Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου 'Αγίου 'Ηλίας, 2) 'Αποστόλου Θωμᾶ 'Αγίου Θωμᾶ, 3) 'Αγίου Φιλίππου Γραμματικοῦς, 4) 'Αγίας Κυριακῆς Καστρακίου, 5) 'Αγίου 'Ιωάν-

νου του Χρυσοστόμου Κάτω Κερασόβου, 6) Άγίου Συμεών Μαγούλας, 7) Είσοδίων τής Θεοτόκου Μεγαδένδρου, 8) Άγίας Βαρβάρας Περιθωρίου και 9) Άγίου Χαραλάμπους Εύηνοχωρίου καλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης ύποβάλωσιν ήμίν τὰ απαιτούμενα δικαιολογητικά διά τήν κατάληψιν τών άνωτέρω κενών θέσεων.

Έν Μεσολογγίω τή 21 Ιουνίου 1995

† Ό Αιτωλίας και Άκαρνανίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Λήμνου

Έχοντες ύπ' όψει τας διατάξεις του άρθρου 38 παρ. 2 του Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικού Χάρτου τής Εκκλησίας τής Ελλάδος» και τών άρθρων 33 - 37 του ύπ' άριθ. 2/1969 Κανονισμού τής Ίεράς Συνόδου «Περί ιερών Ναών, Ένοριών και Έφημερίων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τας κενάς οργανικάς θέσεις τακτικών έφημερίων τών ιερών Ναών

1) Άγίας Τριάδος Μυρίνης, 2) Άγίου Γεωργίου Άγαριώνων, 3) Άγίου Δημητρίου, χωρίου Άγίου Δημητρίου, 4) Άγιών Άναργύρων Δάφνης, 5) Άγίου Παχωμίου Καρπασίου, 6) Άγίου Γεωργίου Κάσπακα, 7) Άγίας Μαρίνης Λειβαδοχωρίου, 8) Άγίου Δημητρίου Λύχων, 9) Γεν. Θεοτόκου Παναγίας, 10) Είσοδίων Θεοτόκου Πορτιανού, 11) Άγ. Γεωργίου Ρεπανιδίου, 12) Γενεσ. Χριστού Ρωμανού, 13) Άγίου Δημητρίου Σαρδών, 14) Άγίου Νικολάου Σκανδάλης, 15) Κοιμ. Θεοτόκου Τιμμανδρίων, 16) Άγίου Ιωάννου Φυσίνης και 17)

Άγίου Γεωργίου Πλατέως

καλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης ύποβάλωσιν ήμίν τὰ απαιτούμενα δικαιολογητικά διά τήν κατάληψιν τών άνωτέρω κενών θέσεων.

Έν Μυρίνη τή 30ή Ιουνίου 1995

† Ό Λήμνου ΙΕΡΟΘΕΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Κυδωνίας και Άποκορώνου

Διά τής ύπ' άριθμ. 12/1995 Πράξεως ήμών προκηρύσσομεν τήν διακοινικήν θέσιν τής Ένορίας του Ίερού Ναού «Η Γέννησις τής Θεοτόκου» Κουνουπιδιανών Κυδωνίας και προσκαλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τὰ νόμιμα προσόντα νά καταλάβουν αύτήν, όπως ένεργήσουν τὰ νόμιμα διά τὰ περαιτέρω.

Έν Χανιά τή 7 Μαρτίου 1995

† Ό Κυδωνίας και Άποκορώνου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Διά τής ύπ' άριθμ. 13/1995 Πράξεως ήμών προκηρύσσομεν τας Έφημεριακάς θέσεις: 1) Άγίου Ιωάννου του Θεολόγου Συριλίου Κυδωνίας, 2) Άγίου Γεωργίου Δρακώνας Κυδωνίας, 3) Άγίου Ιωάννου του Θεολόγου Κάμπων Κυδωνίας, 4) Άγιών Άποστόλων Βαφέ Άποκορώνου και 5) Άγίου Νικολάου Χαλέπας (β' θέσιν) και προσκαλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τὰ νόμιμα προσόντα νά καταλάβουν αύτάς, όπως ένεργήσουν τὰ νόμιμα διά τὰ περαιτέρω.

Έν Χανιά τή 9 Ιουνίου 1995

† Ό Κυδωνίας και Άποκορώνου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Τηλ. και Fax 72.18.308

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ό Άθηνών και πάσης Ελλάδος ΣΕΡΑΦΕΙΜ

† Ό Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ό Κυθήρων ΙΑΚΩΒΟΣ

† Ό Μονεμβασίας και Σπάρτης ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Όμότ. Καθηγ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΛΩΡΟΥ

Άρχων Διδάσκαλος του Εύαγγελίου τής Μ.Χ.Ε.
Τακτικόν Μέλος τής «Ευρωπαϊκής Ακαδημίας
τών Έπιστημών και τών Τεχνών»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εύαγγελο Δ. Θεοδώρου, Άκροβολισμοί κρούσεως,
(Κριτική αξιολόγησις άντιεκκλησιαστικής συνεντεύξεως).

Ίεράς Συνόδου, Έγκύκλιοι 2592, 2597 και 2598/1995.

Μητροπ. Γρεβενών Σεργίου, Ό καταστροφικός σεισμός στα Γρεβενά.

Μητροπ. Κυθήρων Ιακώβου, Έκθεσις προς τήν Ί. Σύνοδον περι τών περιοδικών «Εκκλησία» και «Θεολογία».

Μητροπ. Κερκύρας Τιμοθέου, Ό ειδικός ρόλος τής Εκκλησίας τής Ελλάδος στη Βαλκανική, τήν Άνατ. Ευρώπη και τήν Ύπερκαυκασία (εισήγησις).

Μητροπ. Αυστραλίας Στυλιανού, Ή παλική έγκύκλιος *Lumen orientale* (2.5.95).

Μητροπ. Αυστρίας Μιχαήλ, Εκκλησία και Γένος εις κοινήν πορείαν Σταυρού και Αναστάσεως.

Εύαγγελο Δ. Θεοδώρου, Όδοιπορικόν εις έλληνορθόδοξα κέντρα τής Αυστραλίας.

Επισκ. Κυρήνης Θεοδώρου, Ή επίσημη επίσκεψη του Μακ. Πατριάρχου Άλεξανδρείας κ. Παρθενίου εις τὸ Πατριαρχείον Άντιοχείας.

Βλασίου Ι. Φειδά, Ό εκκλησιαστικός τίτλος τών Υπερτίμων και Έξάρχων.

Κων/νου Χρ. Τράκα, Ό κατ' έπίγνωση σεβασμός στο Σύνταγμα.

Ιωάννου Μπονάτσου, Ή συμβολή του Κων. Οικονόμου του έξ Οικονόμων εις τήν Έπανάστασιν του 1821.

Εύαγγελο Γ. Καρακοβούνη, Χριστιανικός (Όρθόδοξος) Άντισημιτισμός; (Όφειλουμένη άπάντησις στο περ. «Χρονικά»).

Παρατηρήσεις και Σχόλια.

Κανονισμοί 74/1995, 75/1995.

Παράρτημα.